FISKERIDIREKTORATET

Årsrapport 2020

START

Innhold

Del 1 | Leders beretning 3

Del 2 | Om Fiskeridirektoratet 6

Del 3 | Årets aktiviteter 14

Havressursforvaltning 15

- Utviklingen i fiskeriene – bærekraftig høsting 15
- Årlige reguleringer 18
- Deltakelse i fiskeriene 18
- Nytt kvoteregister 18
- Internasjonalt samarbeid 19
- Offisiell fiskeristatistikk 19
- Døgnåpen forvaltning 20
- Prioriterte bestander og utviklingstiltak 20
- Opprenskning av tapte fiskeredskap 21
- Fritids- og turistfiske 24
- Fiskerikontroll 25
- Fiskeridirektoratets sjøtjeneste 29

Akvakultur 31

- Salg og lønnsomhet 32
- Tildelingen av særtillatelser 34
- Akvakulturregisteret 37
- Havbruk til havs 37
- Trafikklyssystemet – vekst i næringen 38
- Utviklingen av tilsynet med oppdrettsnæringen 40
- Rømming fra akvakulturanlegg 44
- Miljø 48

Marin arealforvaltning 52

- Sameksistens – stadig trangere om plassen 52
- Marin forsøpling 53
- Helhetlige forvaltningsplaner for havområdene 54
- Sjøfugl 54
- Marine verneplaner og arealplaner 55

Digitalisering i direktoratet 58

Kommunikasjon og formidling 60

Del 4 | Styring og kontroll av virksomheten 62

Del 5 | Vurdering av framtidsutsikter 68

Del 6 | Årsregnskap 71

Vedlegg 92

!

For optimal leseropplevelse anbefales det å laste ned PDF-en.

Ved nettvisning vil lenker åpnes i samme fane, som resulterer i at dokumentet tilbakestilles til første side når du klikker deg tilbake.

1 Leders beretning

Fiskeridirektør **Per Sandberg**

Leders beretning

De fleste vil være enige i at 2020 har vært et spesielt år, sterkt preget av pandemien som slo inn over Norge våren 2020. For Fiskeridirektoratet var året også spesielt i to andre sammenhenger; etaten ble opprettet i 1900 og fylte dermed 120 år, og vår fiskeridirektør gjennom de siste 12 årene, Liv Holmefjord, gikk av 1. oktober etter utløpt åremål. Ny fiskeridirektør er tilsatt, men kan ikke tiltre før 1. oktober 2021, og det er derfor undertegnede, i rollen som vikarierende fiskeridirektør, skriver leders beretning.

Vårt samfunnsoppdrag er å forvalte marine næringer og ressurser slik at det kan skapes verdier for samfunnet både i dag og i et evighetsperspektiv. Når vi tar hensyn til de utfordringene korona-pandemien har gitt oss, er det min mening at vi likevel utførte oppdraget på en god måte i 2020.

For Fiskeridirektoratet har pandemien ført til at vi i lange perioder har arbeidet fra hjemmekontor. Fra mars til mai innstilte vi store deler av vårt fysiske kontroll- og tilsynsarbeid, og fulgte opp næringsaktørene via digitale løsninger. Vi etablerte smittevern-rutiner som gjorde at vi siste halvdel av 2020 igjen kunne være til stede ute på merd- og kaikanten.

Vår erfaring er at arbeidet fra hjemmekontor har blitt utført med tilfredsstillende kvalitet og effektivitet, noe en spørreundersøkelse vi gjennomførte blant de ansatte i november bekreftet. Våre medarbeidere og ledere rapporterte om at jobben blir gjort, men at de savner å møte kollegaer og samarbeidspartnere i inn- og utland. Hjemmekontor har gitt, særlig mellomlederne, en tyngre arbeidshverdag, ettersom både faglige og mellom-menneskelige samtaler må foregå på video.

For å sikre en forsvarlig og bærekraftig forvaltning, deltar vi til vanlig på en rekke møter i Norge og andre land. Pandemien førte til at disse ble avholdt på digitale plattformer. Frafallet av fysiske møter med næringsaktører og internt i Fiskeridirektoratet har hatt den konsekvensen at vi muligens har blitt mer effektive, men har mistet noe i dialogen. Vi måtte også avbryte flere tokt på grunn av pandemien.

For øvrig har Fiskeridirektoratets arbeid vært mindre påvirket.

Innen havressursforvaltning har vi arbeidet med regelverk og reguleringsmodeller som skal sikre bærekraft og lønnsomhet, og de fleste større fiskebestander forvaltes på et bærekraftig nivå, samtidig som lønnsomheten i fiskeflåten er meget god. Dessverre er det fortsatt for mange muligheter til å fiske uten å rapportere slik man skal, noe som fører til ulike konkurranse-forhold mellom aktørene i næringen, samtidig som det er å betrakte som miljøkriminalitet.

Brorparten av eksportverdien av sjømat kommer imidlertid fra akvakultur. Også i denne sektoren er lønnsomheten meget god, noe som blant annet viser seg i interessen for den kapasitets-økningen som ble auksjonert ut i august og som brakte nesten 6 milliarder kroner inn til fellesskapet. Vi har forvaltet gjeldende regelverk og tillatelsessystemer, og drevet tilsyn med sektoren med sikte på bærekraftig og forsvarlig drift.

Både fiskeri og akvakultur krever areal i kyst- og havområdene for å kunne utøves, og sameksistens med andre interesser og sektorer krever god fagkunnskap, dialog og gode prosesser for å finne

løsninger som er akseptable for alle parter. Fiskeridirektoratet har lagt ned et stort arbeid for å fremme fiskeri- og akvakultur-næringens legitime interesser i denne sammenhengen.

Stadig flere arbeidsprosesser digitaliseres, og vi har brukt en betydelig del av budsjettet og arbeidskraften på å utvikle digitale løsninger. Registrene er grunnleggende for vårt arbeid og vi har begynt arbeidet med en informasjonsforvaltningsplan for å sikre at innhentede data og registre kan benyttes utover det primære formålet med innhentingen. Gode og brukervennlige nettsider er sentralt og www.fiskeridir.no er lagt over på ny og fremtids-rettet plattform. Vi lanserte en helt ny versjon av Fritidsfiskeappen, basert på moderne teknologi. Denne gir god informasjon om regelverket til fritidsfiskere, og gjør det enkelt å melde fra om tapte fiskeredskap.

Som nevnt innledningsvis, er det mitt inntrykk at vi har utført samfunnsoppdraget på en god måte i 2020. Men leders beretning har ikke et volum som kan yte all innsats rettferdighet. Les derfor videre i årsrapporten, så vil dere se de mange ulike områdene vi har arbeidet med og som i alle fall er bakgrunnen for hvordan jeg konkluderer. Alt er likevel ikke rosenrødt, det er områder hvor det er risiko for manglende måloppnåelse. Men i det store og hele leverer Fiskeridirektoratet på et spennende og fremtids-rettet samfunnsoppdrag – å fremme lønnsom og verdiskapende næringsvirksomhet gjennom bærekraftig og brukerrettet forvaltning av marine ressurser og marint miljø.

Fiskeridirektoratet, 19. februar 2021

Per Sandberg, Fiskeridirektør

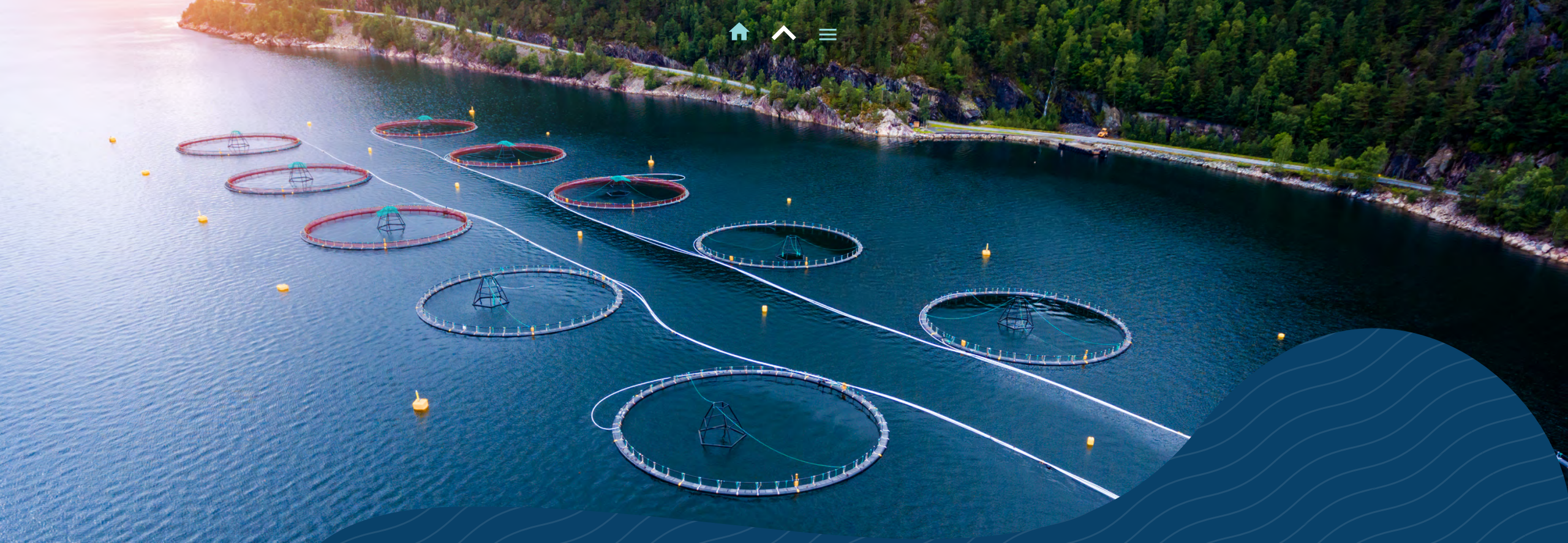

2 Om Fiskeridirektoratet

Om Fiskeridirektoratet

Vårt samfunnsoppdrag er å fremme lønnsom og verdiskapende næringsaktivitet gjennom bærekraftig og brukerrettet forvaltning av marine ressurser og marint miljø.

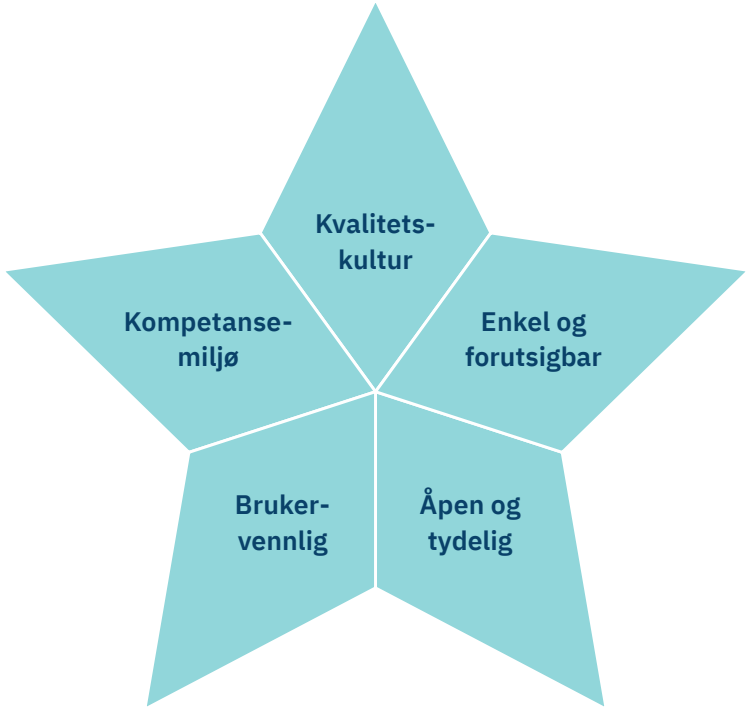

Samfunnsoppdrag

Fiskeridirektoratet er det sentrale rådgivende og utøvende forvaltningsorganet for fiskeri- og akvakulturnæringen, og er underlagt Nærings- og fiskeridepartementet (NFD). Vi gir kunnskapsbaserte råd som bidrar til å utvikle og iverksette politikken innen akvakultur, fiskeri og marin arealforvaltning.

Slik løser vi samfunnsoppdraget

Fiskeridirektoratet har en virksomhetsstrategi med fem satsingsområder[1]. Disse er sentrale for at direktoratet skal kunne løse samfunnsoppdraget.

- Åpen og tydelig forvaltning
- Enkel og forutsigbar forvaltning
- Sterkt kompetansemiljø
- Sterk kvalitetskultur
- Brukervennlig offentlig sektor

Ved å være faglig premissgiver og medspiller for næring, forskning, nasjonale og lokale myndigheter, media og samfunnet for øvrig, er Fiskeridirektoratet en sentral aktør i regjeringens havsatsing.

Satsingsområdene og rollen som faglig premissgiver oppfyller vi ved å:

- Innhente, bruke og formidle kunnskap og data
- Utvikle regelverk og forvaltningsverktøy
- Iverksette reguleringer og veilede om rettigheter og plikter
- Behandle saker og utføre tilsyn og kontroll
- Delta og gi råd og innspill i prosesser og debatter
- Følge samfunnsutviklingen og se nye muligheter
- Evaluere og forbedre

Resultatkjeden

Fiskeridirektoratet bruker resultatkjeden for å se til at våre ressurser og aktiviteter fører til de produkter, brukereffekter og samfunnseffekter vi ønsker å oppnå.

Brukereffekter

- kvoter og tillatelser blir riktig tildelt
- risikobasert tilsyn og kontroll bidrar til at regelverket blir fulgt og at konkurransevilkårene er like
- fiskeri- og akvakulturinteresser blir hørt i arealprosesser
- produktiviteten øker; fangst per fisker (figur 13) og salg per sysselsatt i oppdrett (figur 27)
- mer selektive redskap gir mer bærekraftige bestander
- nye digitale tjenester gir mer brukervennlig og sikrere kommunikasjon med direktoratet
- flere digitale datastrømmer, maskin til maskin, mellom næringene og direktoratet gir bedre datakvalitet som igjen gir bedre forvaltningsvedtak, bedre tilsynsarbeid og mer likebehandling

Produkter/tjenester

- forskningsoppdrag, utredninger
- råd til NFD; alternativer med begrunnelser og konsekvenser
- forskrifter; forslag til endringer, fastsettelse av regelverk
- høringssvar; nasjonale, regionale og lokale prosesser
- vedtak; søknader, klager, reaksjoner etter tilsyn og kontroll
- lønnsomhetsundersøkelser
- offentlig tilgjengelige data, analyser og api-er
- digitale tjenester; eks. Akvakulturregisteret, kvoteregisteret, fartøyregisteret, fiskermanntallet, Min side, www.fiskeridir.no, Fritidsfiskeappen

Samfunnseffekter

- utvikling i fangst og verdi for fiskeriene (figur 12)
- utvikling i produksjon og verdi for akvakultur (figur 42)
- utvikling i gytebestanden (figur 11)
- utvikling i drivstofforbruket i fiskeflåten (figur 18)
- utvikling i rapporterte rømmingstall fra oppdretter (figur 32)
- lokalitetstilstand på bunnen under matfiskanlegg (figur 34)
- utvikling i lønnsomhet for fiskeri og havbruk, driftsmargin og driftsinntekter (figur 15, 16, 17 og 28)
- offentlig tilgjengelige data og informasjon gir økt kunnskap om marine næringer og økosystemer og dermed bedre demokratiske prosesser
- offentlig deling av data og api-er gir mulighet for verdiskaping i kommersielle bedrifter og kunnskapsøkning i annen forvaltning og forskning

Aktiviteter

- saksbehandle; svare, vedta og behandle klager
- drive kontroll og tilsyn
- gjennomføre årlige reguleringer
- analysere, risikovurdere, gi råd
- utvikle reguleringsmodeller og tilsyns- og kontrollmetoder
- delta i nasjonale og regionale arealforvaltningsprosesser
- delta i internasjonale forhandlinger/representere Norge
- bidra til utvikling av fiskeredskap for å unngå uønsket utkast og dødelighet
- produsere offisiell statistikk
- digitalisere, utvikle tjenester, brukerteste, kommunisere og formidle
- drive grunnleggende IKT-prosesser; utvikle og drifte
- gjennomføre innkjøpsprosesser
- utvikle og profesjonalisere organisasjonen; admininstrasjon, økonomi, HR

Ressurser

- 408 avtalte årsverk; 51,2 % hovedkontor, 48,8 % regioner
- 594 millioner i samlet tildeling*

*) Tallet inneholder også overføringer fra 2019, endringer i budsjettet og merinntekt

Organisasjonen

Fiskeridirektoratets hovedkontor ligger i Bergen, mens 20 kontor er fordelt på fem regioner langs kysten. I 2020 hadde vi i snitt 408 avtalte årsverk, fordelt 51,2 prosent ved hovedkontoret og 48,8 prosent i regionene. Vi har hatt en gradvis reduksjon i antall årsverk.

Havressursforvaltning utgjør hoveddelen av årsverkene, med 210 årsverk. Deretter kommer akvakulturforvaltning, med 88 årsverk. 29 årsverk brukes til marin arealforvaltning. 73 årsverk går til IKT, administrasjon og kommunikasjon. Innen administrasjon har antall årsverk gått betydelig ned, kommunikasjon har holdt seg stabilt, mens vi har hatt, og kommer til å ha, en helt nødvendig satsing på IKT på grunn av forventet digitalisering av offentlig sektor.

Fordeling av avtalte årsverk 2020*

*) I tillegg kommer fravær og permisjon med lønn på 8 årsverk

408
avtalte årsverk

20
kontorer

5
regioner

594
mill. i samlet tildeling

Organiseringen i avdelinger og regioner

Antall ansatte og avtalte årsverk, 2017-2020

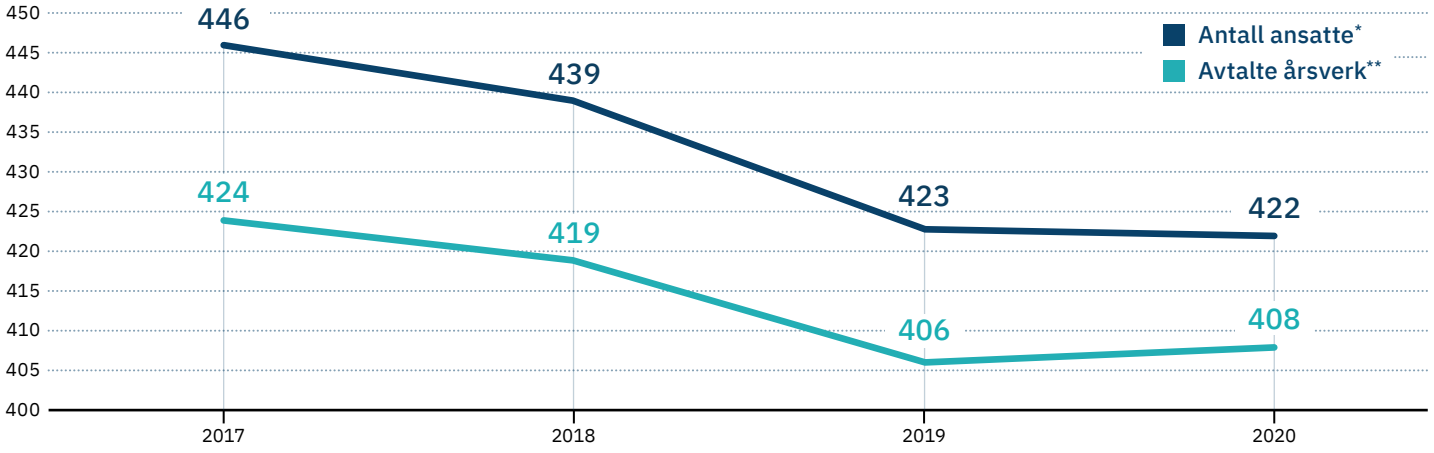

*) **Antall ansatte:** Ansatte omfatter alle som mottar kompensasjon for arbeid i form av lønn o.l. Ansatte omfatter ikke frilansere, oppdragstakere og personer som mottar honorar. For ansatte med flere arbeidsforhold er ett av arbeidsforholdene fastsatt som det viktigste (hovedarbeidsforholdet).

) **Avtalte årsverk: Avtalte årsverk omfatter det man forventer å arbeide ifølge arbeidskontrakten, og man tar ikke hensyn til overtid og ulike typer fravær. Avtalte årsverk defineres som summen av antall jobber (arbeidsforhold) omregnet til heltidsjobber.

Sentrale nøkkeltall fra årsregnskapet 2020

	2017	2018	2019	2020
Antall utførte årsverk*	393	383	376	376
Samlet tildeling post 01-45	548 354 153	556 968 009	566 538 348	593 943 402
Utnyttelsesgrad post 01	95%	96%	96%	94 %
Driftskostnader post 01-45	515 571 831	524 658 655	531 434 539	504 238 336
Lønnsandelen av driftskostnader	59%	59%	61%	64 %
Lønnskostnader per utførte årsverk	780 000	808 000	859 000	845 000

*) **Antall uførte årsverk følger av definisjon i PM-2019-13.**
Ved beregning av antall utførte årsverk kommer reisetid, overtid og annet betalt merarbeid, som er avtalt og godkjent, til utbetaling i tillegg. Tillegg for merarbeid skal være i forhold til den ansattes arbeidstidsavtale, målt opp mot en full stilling. Beregningen av utførte årsverk påvirkes ikke av ferieavvikling, hjemmekontor, eller opparbeiding og avvikling av reisetid, overtid og fleksitid til avspasering. Fravær på mindre enn en dag regnes ikke med ved beregning av utførte årsverk. Alt annet fravær på en dag eller mer kommer til fratrekk ved beregning av utførte årsverk. Om fraværet er med eller uten lønn har ingen betydning (https://lovdata.no/dokument/SPHPM/pm-2019-13)

Hovedtall 2020

64%
lønnsandel

504 238 336
driftskostnader

45%
kvinner

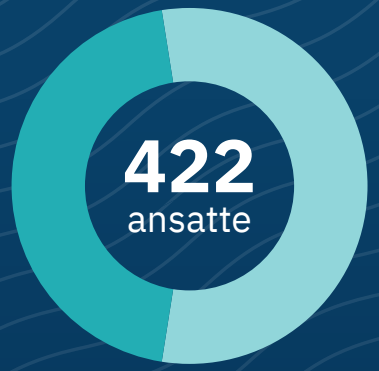

55%
menn

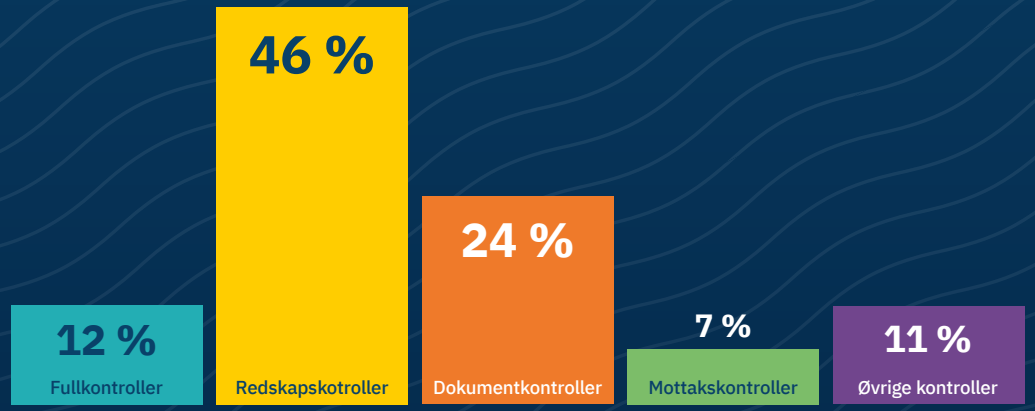

Figur 1: Fiskerikontroller i 2020. Les mer på side 26-28.

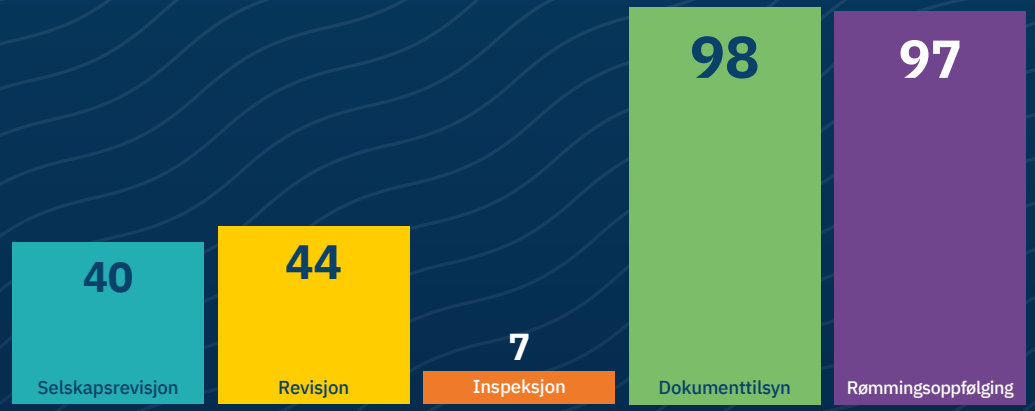

Figur 2: Tilsyn med oppdrettsselskap, antall og type. Les mer på side 40.

Nøkkeltall som viser samfunnseffekter

Fiskeriene
– fangstmengde og fangstverdi

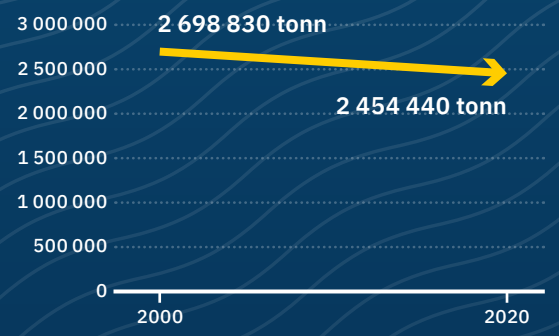

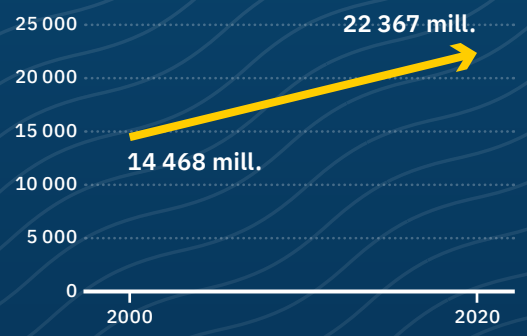

Figur 3: Fangstmengde og fangstverdi (reelle verdier), år 2000 og 2020. Les mer på side 16.

Lønnsomhet i fiskeflåten

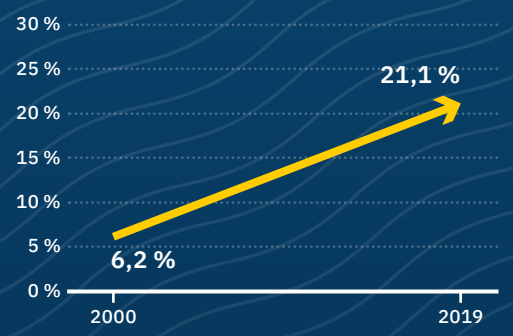

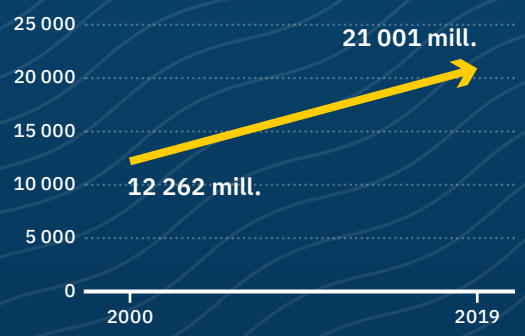

Figur 4: Driftsmargin og totale driftsinntekter i fiskeflåten (reelle verdier), år 2000 og 2019. Les mer på side 16.

Oppdrettsnæringen
– totalt solgt mengde og salgsverdi

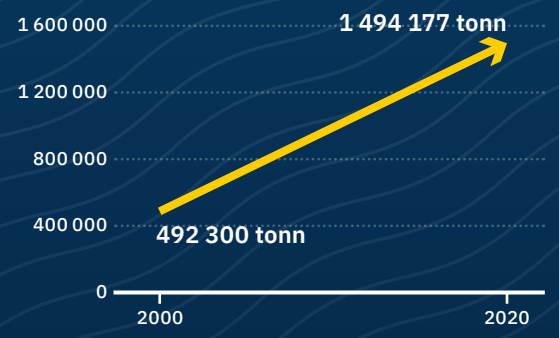

Figur 5: Solgt mengde fisk i oppdrettsnæringen, 2000 og 2020. Les mer på side 32.

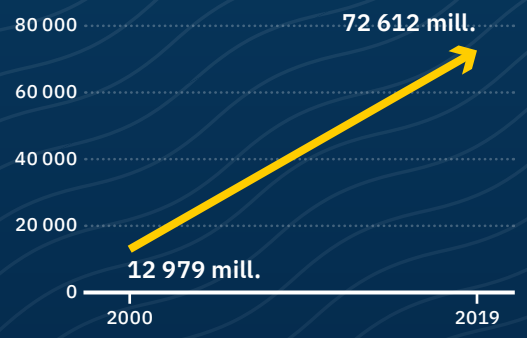

Figur 6: Salgsverdi (reell verdi) for fisk i oppdrettsnæringen, år 2000 og 2019.

Lønnsomhet i oppdrettsnæringen

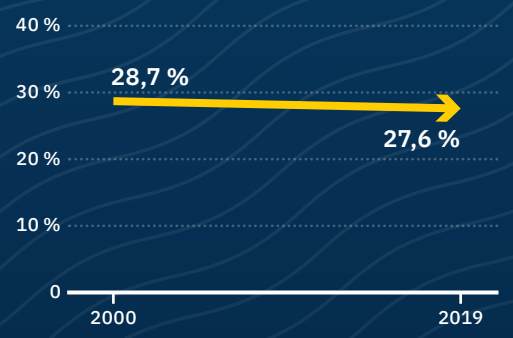

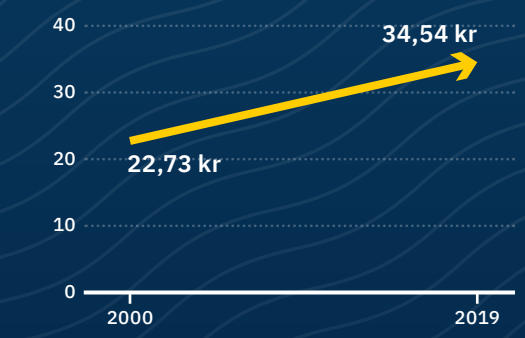

Figur 7: Driftsmargin og produksjonskostnader pr. kg (reelle verdier) i oppdrettsnæringen, år 2000 og 2019. Les mer på side 33.

3 Årets aktiviteter

Årets aktiviteter

Sjømatnæringene gir grunnlag for arbeidsplasser, bosetting langs kysten, store eksportinntekter og at matbehovet blir dekket. I 2020 eksporterte Norge sjømat til en verdi av 105,7 milliarder kroner, og næringen er Norges tredje største eksportnæring. En god fiskeri- og akvakulturforvaltning, basert på lang erfaring, god kunnskapsutveksling og satsing på forskning er en av grunnene for dette.

Samfunnets interesse for hvordan de felles marine ressursene og kystområdene blir forvaltet øker og utviklingstakten i næringene er stor. Dette setter stadig økte krav til Fiskeridirektoratets kunnskap og hvordan vi løser samfunnsoppdraget.

Andelen av samlet eksportverdi som kommer fra sjømatnæringene har over tid vært økende og viser betydningen denne næringen har for norsk økonomi.

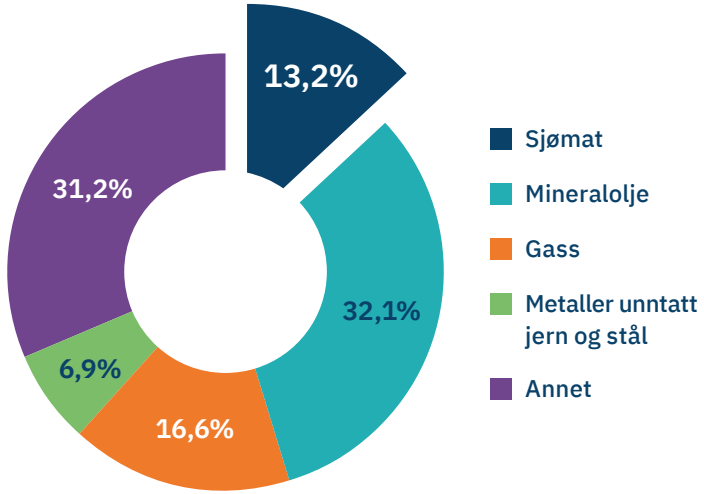

Figur 8: Sjømatnæringens andel av norsk eksport 2020. Kilde: SSB

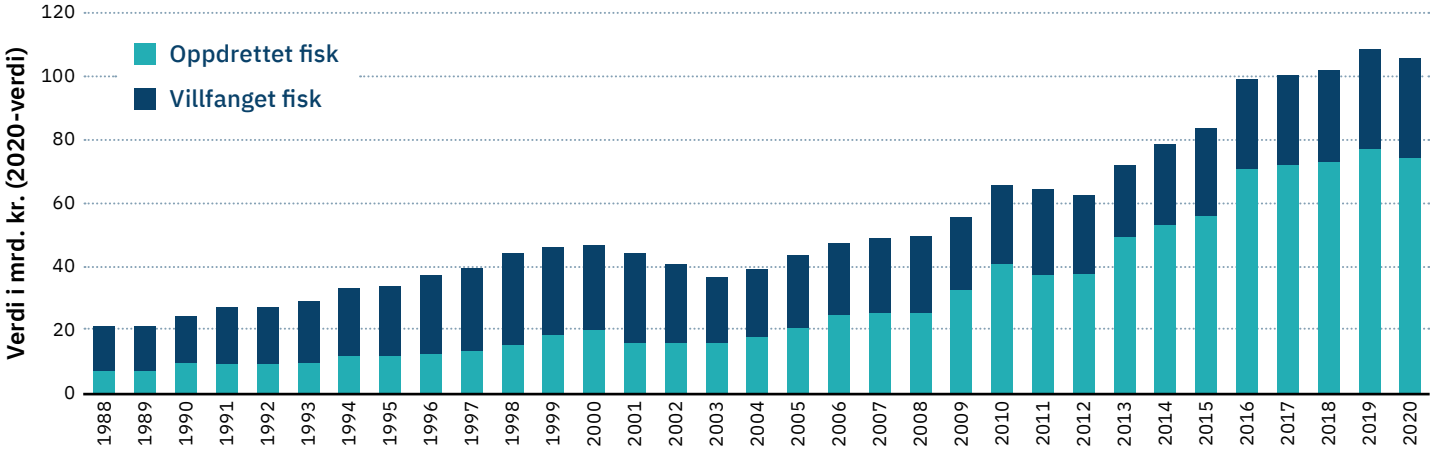

Figur 9: Norsk eksport av sjømat 1988-2020. Kilde: Norges Sjømatråd

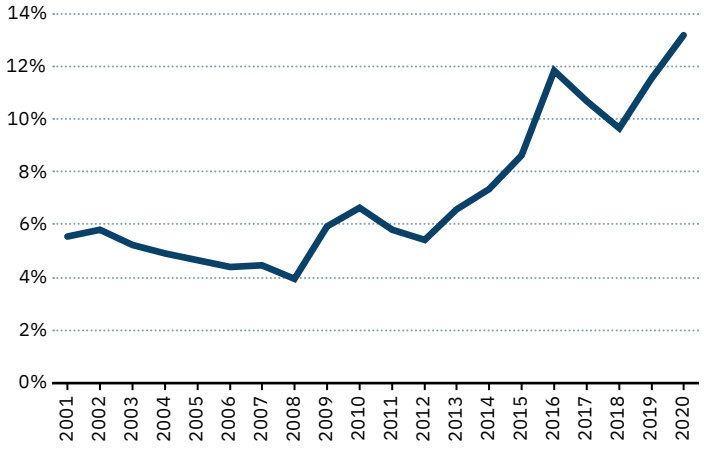

Figur 10: Utvikling i sjømatnæringens andel av norsk eksport 2001-2020. Kilde: SSB

Havressursforvaltning

Forvaltningen har bidratt til lønnsom og verdiskapende næringsaktivitet gjennom bærekraftig forvaltning av marine ressurser og marint miljø. Fiskeridirektoratet mener at målet for havressursforvaltningen er innfridd på overordnet nivå, men det legges til grunn at bedre dokumentasjon på ressursuttaket ville bidratt til økt lønnsomhet og verdiskaping. I 2020 brukte direktoratet 210 årsverk på havressursforvaltningen.

Utviklingen i fiskeriene – bærekraftig høsting

Målet for havressursforvaltningen er å regulere fiske og fangst på en måte som skaper langsiktig balanse mellom høsting og beskyttelse av ressursene, og slik ivareta både næringsinteresser og miljøhensyn, og gjennom ulike tiltak sikre etterlevelse med reguleringene.

Dette er konkretisert i to delmål:

- Regelverk og reguleringsmodeller som sikrer bærekraft og lønnsomhet
- Høsting av marine ressurser i samsvar med nasjonale og internasjonale reguleringer

Figur 11 viser utviklingen i gytebestanden for de økonomisk viktigste fiskeriene, og den dokumenterer at det er god balanse mellom høsting og beskyttelse. Naturlige svingninger vil påvirke utviklingen, mens god forskning og forvaltning vil kunne dempe svingningene. Historisk sett er gytebestandene på et svært høyt nivå, selv om vi ser en liten reduksjon de siste årene.

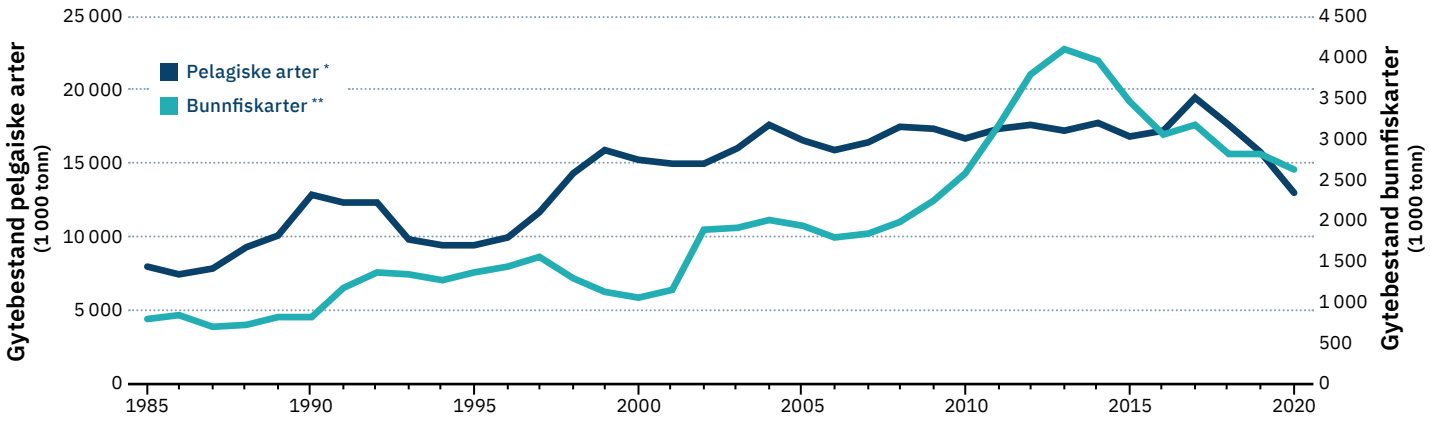

*) Pelagiske arter: NVG-sild, nordsjøsild, makrell, Barentshavslodde og kolmule
**) Bunnfiskarter: Torsk, hyse og sei

Last ned figur

Figur 11: Utviklingen i gytebestand 1985-2020. Kilde: ICES

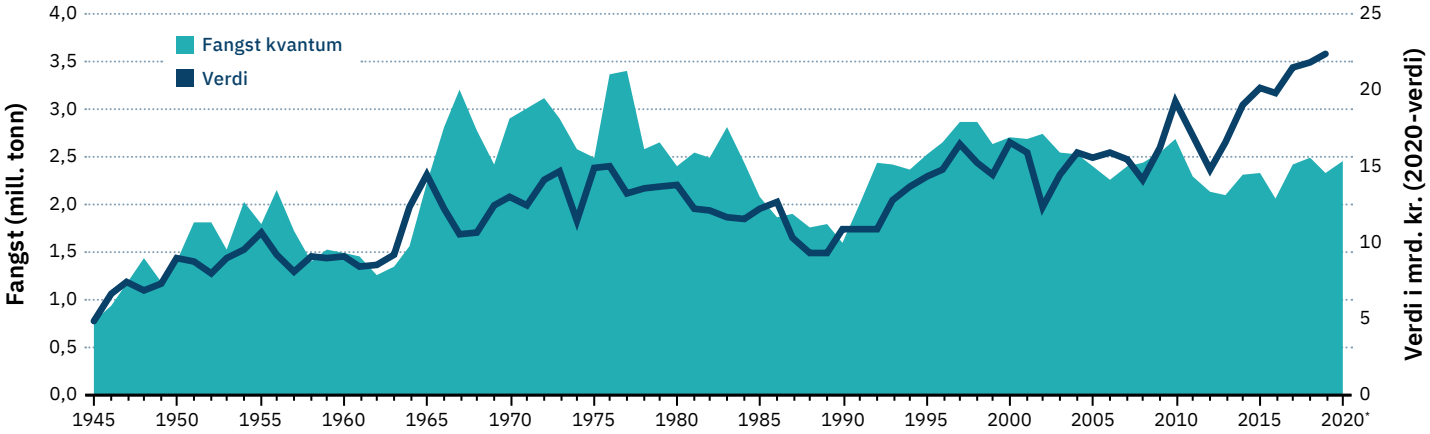

*) Foreløpige tall for 2020

Figur 12: Norsk fangst 1945-2020 – kvantum og førstehåndsverdi.

De siste årenes utvikling i pris, og dermed førstehåndsverdien, har vært positiv. Foreløpige tall for 2020 viser økning i landet kvantum, og fortsatt høy førstehåndsverdi med 22 milliarder kroner. Det var pelagisk sektor som bidro mest til økningen både når det gjelder kvantum og verdi. Figur 12 viser utviklingen i kvantum og førstehåndsverdi for de norske fiskeriene.

For å drive bærekraftig forvaltning av fiskeressursene, baserer Fiskeridirektoratet seg på råd fra Havforskningsinstituttet (HI) og Det internasjonale råd for havforskning (ICES). Direktoratet gir fangstdata til HI og ICES. Myndighetenes fastsettelse av ressursuttaket er forankret i et internasjonalt forskerkollegium.

Figur 13 viser effekten av den bærekraftige forvaltningen av fiskebestandene og den gjennomførte struktureringen i fiskeflåten. Fangsteffektiviteten har økt fra 6-7 tonn per fisker i 1945 til 224 tonn per fisker i 2020. Økningen er spesielt tydelig etter 1990.

Effektiviseringen i fiskeriene har over tid altså ført til færre fiskere og fiskefartøy. Likevel har fordelingen av antall fartøy, antall fiskere og verdien av levert fangst mellom Sør-Norge og Nord-Norge holdt seg relativt stabil siden 2000. I 2020 er 56 prosent av alle registrerte fartøy hjemmehørende i Nord-Norge, mens 44 prosent er hjemmehørende i Sør-Norge.

Driftsmarginen gir inntrykk av lønnsomheten i fiskeriene ved å vise hvor mye som tjenes for hver 100 kroner solgt. Det er naturlig med variasjoner fra år til år, men figur 15 viser at fiskeflåten over tid har hatt vekst i driftsmarginen. I 2019 oppnådde fiskeflåten en driftsmargin på 21,1 prosent, noe som er på høyde med toppårene 2011 og 2016 da driftsmarginen var henholdsvis 21,7 og 22,9. Samtidig skal man være klar over at det til tider kan være ganske store variasjoner i lønnsomheten mellom ulike fartøygrupper.

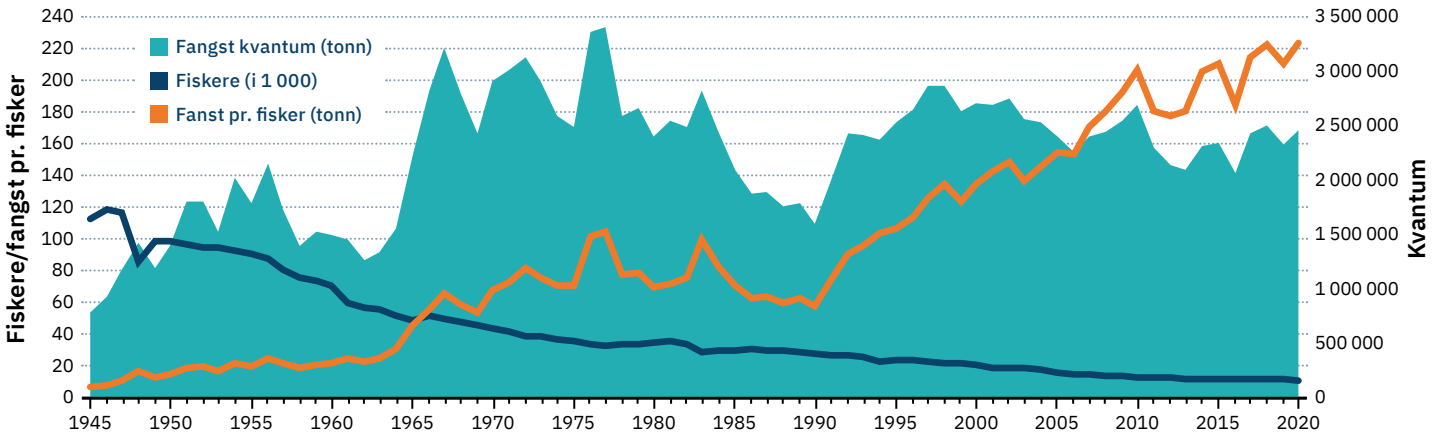

Figur 13: Norsk fangst 1945-2020. Antall fiskere og fangst per fisker.

Last ned figur

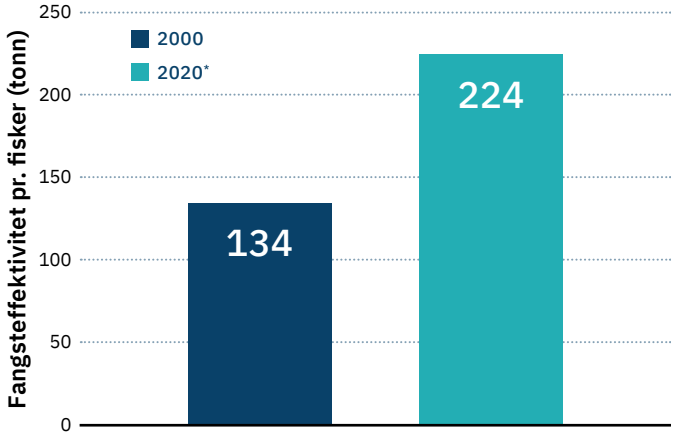

*) Foreløpige tall for 2020

Figur 14: Fangsteffektivitet i tonn per fisker i årene 2000 og 2020.

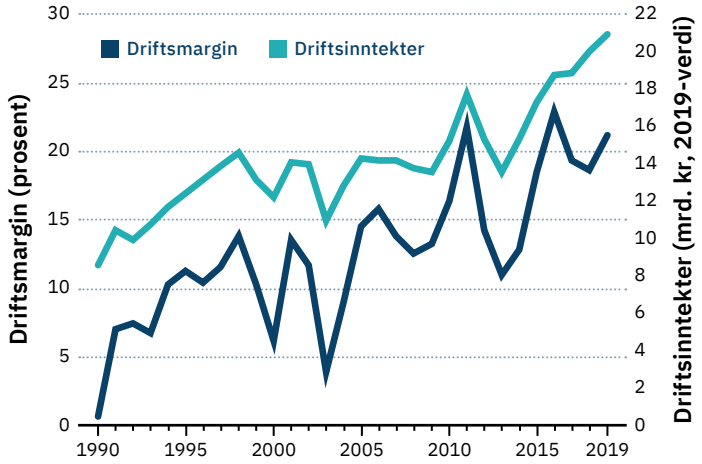

Figur 15: Gjennomsnittlig driftsmargin og totale driftsinntekter 1990-2019.

Last ned figur

Figur 16 og 17 viser driftsmarginen for fiskeflåten fordelt på fartøygrupper. Det er tradisjonelt ringnotsnurperne og torsketrålerne som har oppnådd høyest driftsmargin. De siste årene har også de pelagiske trålerne hatt en driftsmargin opp mot nivået til ringnot og torsketrål, og i 2019 var det denne fartøygruppen som hadde høyest driftsmargin med 28 prosent. Kystfiskefartøyene og den konvensjonelle havfiskeflåten ligger noe lavere i driftsmargin.

Vi har data for drivstoff-forbruket til fartøy som står for cirka 90 prosent av norsk fangst. Nedgang i antall fartøy, sammen med den teknologiske utviklingen, har bidratt til at drivstoff-forbruket i flåten er redusert med 21 prosent fra 2001 til 2019. Dette innebærer en reduksjon av klimagassutslippene fra de norske fiskeriene. Etter en økning i drivstoff-forbruket de siste årene, har det i 2019 vært en reduksjon i drivstoff-forbruket. Denne variasjonen henger nok mye sammen med intensiteten og deltakerantallet i ulike fiskerier, noe som vil kunne variere med bestands- og kvotestørrelse. Det er en kjensgjerning at trålfiskeri, som for eksempel rekefiske, krever mye mer drivstoff enn andre fiskeri. I tillegg er fisket etter snøkrabbe kommet til med et begrenset antall fartøy, men disse fisker store deler av året.

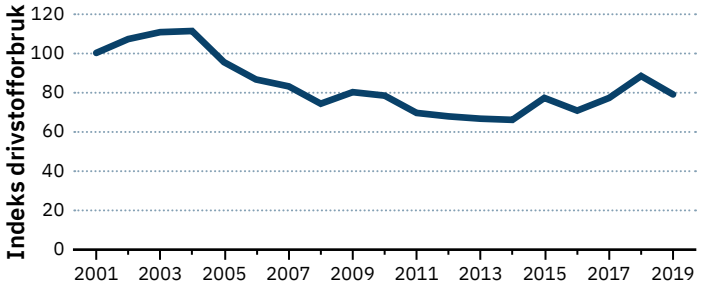

Figur 18: Drivstofforbruk i fiskeflåten 2001-2019.

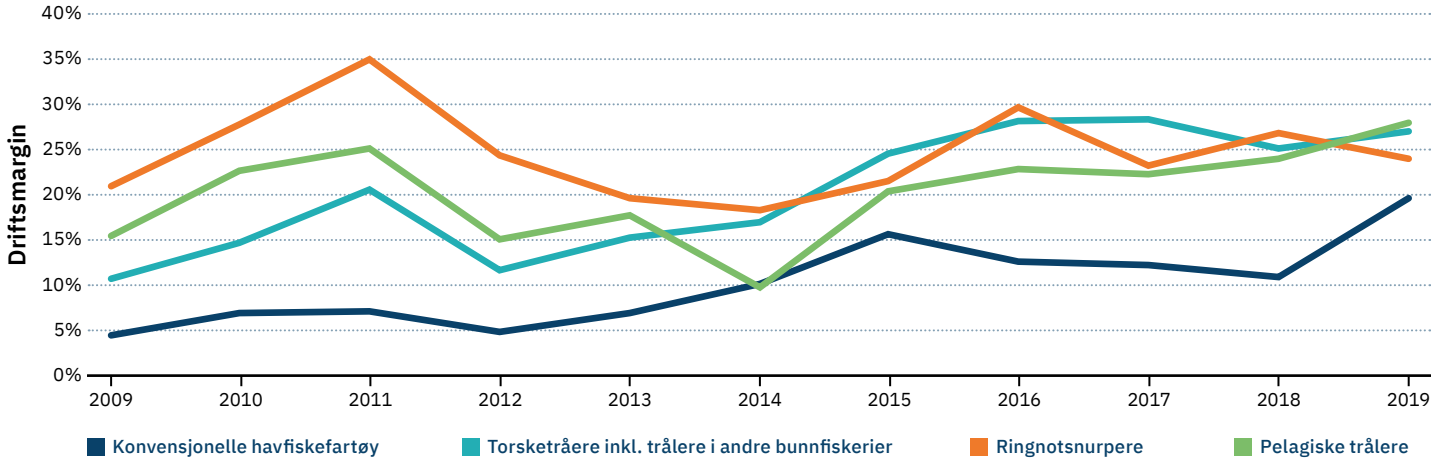

Figur 16: Driftsmargin utvalgte havfiskegrupper 2009-2019.

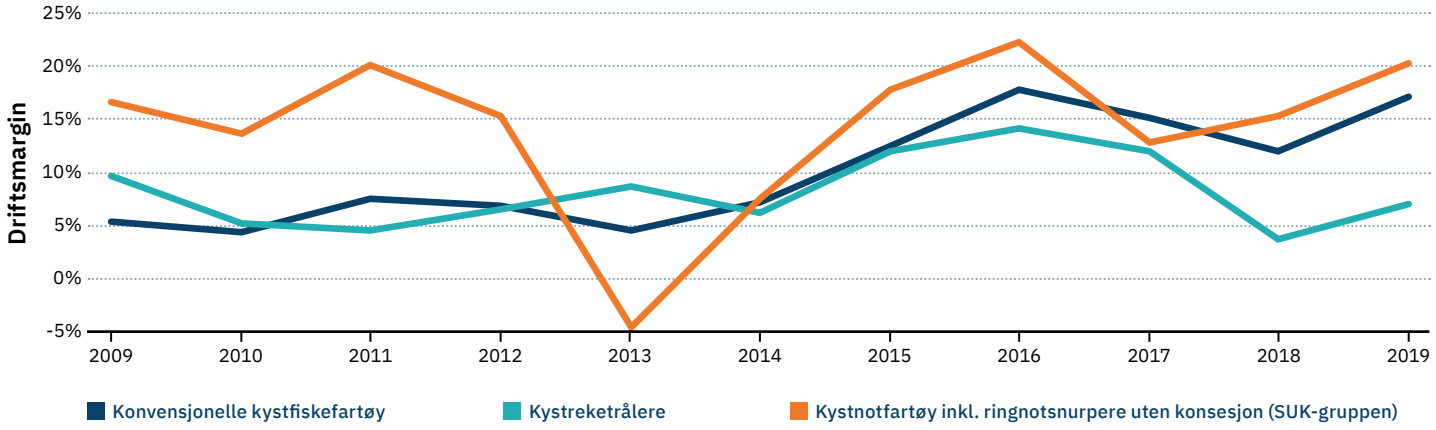

Figur 17: Driftsmargin kystfiskegrupper 2009-2019.

Årlige reguleringer

Fiskeridirektoratet utarbeider forslag til, og gjennomfører, årlige reguleringer for alle fiskeriene. Vi har god kontakt med næringsorganisasjonene og andre interessegrupper slik at reguleringsopplegget kan endres gjennom året, for eksempel for å sikre at kvoter blir oppfisket.

I 2020 ble det, som følge av korona-pandemien, ikke gjennomført reguleringsmøte verken på våren eller høsten. Imidlertid ble sakene, som skulle ha vært oppe på reguleringsmøtene, lagt ut på www.fiskeridir.no og gjort til gjenstand for en skriftlig høringsprosess. Totalt ble 32 saker lagt ut på skriftlig høring.

I tildelingsbrevet fra NFD står det at vi i vårt arbeid med regelverket skal sikre brukervennlighet og forenkling. Reguleringene skal imidlertid ivareta en rekke mål der det å oppnå bærekraftig forvaltning av fiskeressursene, lønnsomhet og rettferdig fordeling av mulighetene til å fiske er blant de viktigste. Disse kan være vanskelige å balansere og målene kan av og til stå i motstrid til hverandre.

Reguleringen av torsk i Nordsjøen og Skagerrak kan trekkes frem som særskilt utfordrende på grunn av langvarig svikt i rekrutteringen og lav gytebestand. Bestanden har gjennom mange år blitt forvaltet av Norge og EU i fellesskap, og fremover blir Storbritannia en viktig avtalepart. ICES ga råd om en kvote av totalbestanden (Nordsjøen, Skagerrak og Den engelske kanal) på 14 755 tonn i 2021. Dette tilsvarer en nedgang på 16,5 prosent av avtalt totalkvote for 2020, som igjen var redusert med 50 prosent fra 2019.

Deltakelse i fiskeriene

Fiskeridirektoratet tildeler tillatelser til å delta i fiskeriene og kontrollerer at vilkårene for tillatelsene blir overholdt. Vi sikrer også at strukturtiltakene blir innført gjennom god saksbehandling i komplekse saker. Effektiv saksbehandling i fartøysaker hindrer unødvendige driftsavbrudd, noe som har betydning for lønnsomheten i flåten. Direktoratet behandlet om lag 3000 fartøysaker også i 2020. Hovedtyngden av sakene behandles innenfor den fastsatte saksbehandlingsgarantien. Fiskeridirektoratets hovedkontor, som klageinstans, behandlet og avgjorde 71 klagesaker i 2020. I samme tidsrom oversendte direktoratet som førsteinstans 10 klagesaker til NFD.

I tillegg kommer saksbehandlingen rundt de årlige avgiftene og manntallet. Saker om bostedskravet i deltakelsen i fangst av kongekrabbe i åpen gruppe har gitt direktoratet en økt utfordring. Det er krevende å få klarlagt fakta og den nødvendige dokumentasjonen er ofte omfattende.

Direktoratet har også i 2020 bidratt med faglige innspill i forbindelse med Riksrevisjonens gjennomgang av kvotesystemet i kyst- og havfisket. Etter at rapporten ble lagt frem har vi også hatt en del etterarbeid. Vi har dessuten bidratt med en del utredninger i forbindelse med oppfølgingen av kvotemeldingen.

Nytt kvoteregister

Et sentralt redskap for norsk fiskeriforvaltning er fastsettelsen av kvoter for de enkelte fiskeslagene og fordelingen av disse på de enkelte fartøyene. Fiskeridirektoratet har ført et register over fiskefartøyenes kvoter i adgangsregulerte (lukkede) fiskerier siden tidlig på 2000-tallet. Nye reguleringer, og utviklingen av informasjonsteknologi, førte til behovet for et nytt kvoteregister.

Vi etablerte i 2019 kvoteregisteret på ny, fremtidsrettet plattform, og testet funksjonaliteten ved å sjekke at kvoter, fangst og restkvoter i fisket etter norsk vårgytende sild (NVG-sild) ble håndtert på korrekt måte. Fiskerne kunne i mars 2020 se sin restkvote for NVG-sild ved å logge på Min side. Det ligger også en offentlig visning på www.fiskeridir.no. Målet er at direktoratet skal etablere de ulike kvotekontoene og sikre korrekt innskudd i disse, og at salgslagene, basert på opplysninger på seddel, skal foreta oppslag og uttak fra korrekt kvotekonto. Alle lag er fra høsten 2020 blitt mer direkte involvert i dette utviklingsarbeidet. Bakgrunnen er at arbeidet med å utvikle nødvendig funksjonalitet for å sikre korrekt avregning av tildelte kvoter, innen sentrale bunnfiskerier, er gitt høy prioritet fra høsten 2020.

3 000
behandlede fartøysaker

Illustrasjon 1: Norges maritime grenser.

Internasjonalt samarbeid

Norske fiskere høster av fiskebestander som deles med andre nasjoner, først og fremst Russland og EU. Internasjonalt samarbeid om forvaltningen av disse bestandene er en viktig del av Fiskeridirektoratets arbeid for å regulere fiskeriene. I 2020 har vi lagt ned mye tid for å tilrettelegge for alle endringene som Brexit medfører. Dette gjelder for avtaler og reguleringer, men også for digitale løsninger og deling av data mellom landene. Endringene er nødvendige for at fiskeriene skal kunne fortsette med minst mulig hindringer som følge av Brexit.

Både globalt og regionalt pågår det prosesser for å fastsette nye mål for naturmangfold som vil ha påvirkning på vår forvaltning. Fiskeridirektoratet har i 2020 på samme måte som i 2018 og 2019 ikke prioritert spesielt å følge opp disse prosessene.

Vi er engasjert i bistandsarbeid gjennom bilaterale prosjekter finansiert gjennom Norad og Nansen-programmet, som ledes av FAO i Roma. Det var forventet økt omfang av dette arbeidet i 2020, men det ble heller mindre på grunn av koronasituasjonen. Norad og Fiskeridirektoratet undertegnet en rammeavtale om samarbeid i årene fremover. Denne vil bli benyttet av Norad til å bestille oppdrag direkte fra direktoratet. Det første oppdraget ble levert i desember. På samme måte som for andre oppgaver, pågår det prosesser for å flytte arbeid innen bistand over på digitale plattformer der det er mulig.

Offisiell fiskeristatistikk

Fiskeridirektoratet er en av de største produsentene av offisiell statistikk i Norge. I den forbindelse er vi representert i Utvalget for offisiell statistikk som ledes av Statistisk sentralbyrå (SSB). Vi har også deltatt i arbeidet med å få på plass et nasjonalt statistikkprogram som inneholder oversikt over all norsk offisiell statistikk. Statistikkprogrammet er gjeldende fra 1. januar 2021. Vi har tidligere levert data til SSB og hatt felles publisering med SSB. Fra og med 2021 vil Fiskeridirektoratet alene ha ansvaret for produksjon og publisering av norsk offisiell statistikk innen fiskeri og akvakultur.

Vi sender også betydelige mengder statistikk til internasjonale og nasjonale organisasjoner, blant annet til Eurostat, FAO, OECD og regionale fiskeriorganisasjoner som ICCAT, NAFO og NEAFC. I løpet av et år sender vi rundt 100 slike rapporter. Fiskeridir.no er hovedkanalen for formidling av data og statistikk. Dette bidrar til økt kunnskap om næringene blant publikum, journalister, forskere og beslutningstakere. I tillegg er det stor etterspørsel etter data til forskning som krever tilrettelegging.

Direktoratet har også begynt å formidle åpne mikrodata på www.fiskeridir.no. Per i dag er det fangstdata fra landings- og sluttsedlene som er tilgjengelig og disse oppdateres daglig, men arbeid med å tilrettelegge for tilgjengeliggjøring av rapporterte fangst- og aktivitetsdata (ERS) og sporingsdata (VMS) ble startet i 2020. Å øke dataenes tilgjengelighet gjør det mulig for allmenn-heten å lage egne løsninger basert på data som forvaltningen har samlet inn, samtidig som det gir mulighet til å følge med på det forvaltningen gjør.

Døgnåpen forvaltning

Fiskeridirektoratet har døgnåpen forvaltning gjennom Fisheries Monitoring Centre (FMC). Senteret fokuserer spesielt på veiledning og kontakt med den norske fiskeflåten, for at den skal oppfylle sine rapporteringsforpliktelser til nasjonale og internasjonale myndigheter. FMC mottar også tips og beredskapsmeldinger. De siste tre årene har senteret håndtert cirka 25 000 kontakter med fiskere/publikum årlig.

Etter hvert som omfanget av rapporteringskravene øker, vil også arbeidsmengden til norsk FMC vokse. Det vil kreve økte ressurser kombinert med en modernisering av dialogen med næringen for å opprettholde servicen som ytes til næringen og oppfølging av rapporteringskravene.

25 000
henvendelser til FMC

51
fredningsområder for hummer

Prioriterte bestander og utviklingstiltak

Fiskeridirektoratet skal arbeide særskilt for at bestander høstes bærekraftig. Flere av bestandene, som det står dårlig til med, er arter med lav reproduksjon. Det vil således ta lang tid å bygge opp igjen disse bestandene. Pigghå og uer er eksempler på saktevoksende arter med lav reproduksjon. Man kan med andre ord ikke forvente positive samfunnseffekter av iverksatte reguleringstiltak før det har gått flere år.

Etter forvaltningsprinsippet i havressursloven har myndighetene ansvar for å vurdere alle bestander og iverksette tiltak for å sikre bærekraftig forvaltning. Fiskeridirektoratet har utarbeidet et forvaltningsverktøy som sikrer dette. Nærmere om de enkelte punktene i verktøyet finnes på www.fiskeridir.no.[2]

De prioriterte bestandene for forvaltningstiltak i 2020 var kysttorsk (nord og sør), kongsnegl, sjøkreps og stillehavsøsters. I tillegg ble følgende datafattige bestander gjenstand for vurdering i tett samarbeid med HI: lyr, breiflabb, lysing, havmus, skjellbrosme og sølvtorsk.

Prioriterte forvaltningstiltak knyttet til utøvelsen av fisket var planlagt gjennomført, men på grunn av koronasituasjonen ble flere tokt og møter avlyst/utsatt, blant annet et større torsketråltokt og et kolmuletokt.

Prosjektet knyttet til kartlegging av fangstsammensetting i industritrålfisket ble ferdigstilt i 2019, og en rapport om funnene ble publisert i 2020.[3] Funnene vil bli fulgt opp med tiltak i 2021. Et større reketrålprosjekt, sammen med flere forskningsinstitusjoner og næringen, ble ferdig i 2020. Kunnskapsinnhenting i Tana og Porsangerfjorden i samarbeid med HI er også ferdig.

Fellesprosjektet med HI, hvor omfanget av urapportert fangst og utkast er tema, har hatt framdrift i 2020 og forventes ferdigstilt tidlig 2022.

På oppdrag fra Fiskeridirektoratet har SINTEF gjort en studie av muligheter for gjenbruk eller gjenvinning av svivelline. Rapporten ble ferdigstilt i 2020 og er et grunnlag til private aktører for å kunne ta dette videre.

Bruken av fiskeredskap kan generere mikroplast og omfanget av dette har vi hatt lite kunnskap om. SINTEF har på oppdrag fra Fiskeridirektoratet gjennomført en kartleggingsstudie. Rapport [4] er mottatt og dette arbeidet vil nå fortsette i et større forskningsprosjekt (SFI-DSolve) finansiert av blant annet Norges Forskningsråd.

Det er gjennomført noen filmprosjekter for å vise beste praksis i fritidsfisket, men det ble noe avkortning som følge av koronasituasjonen. Arbeidet vil fortsette i 2021. For øvrig vises det til Handlingsplanen for fiskeforsøk og utviklingstiltak.[5]

Reguleringen av fangst av snøkrabbe ble evaluert, og Fiskeridirektoratet bidrar i arbeidet som HI er i gang med når det gjelder ny gjenoppbyggingsplan for kysttorsk i nord, gjennomgang av kunnskapsstatus og vurdering av forslag til nye vernetiltak.

1. oktober 2020 ble det opprettet 10 nye fredningsområder for hummer og det totale antallet områder er nå kommet opp i 51. Målet er å ha et nettverk langs kysten med fredningsområder for hummer og vi er fornøyde med at det fortsatt arbeides med nye initiativer til fredningsområder i flere kommuner langs kysten i sør.

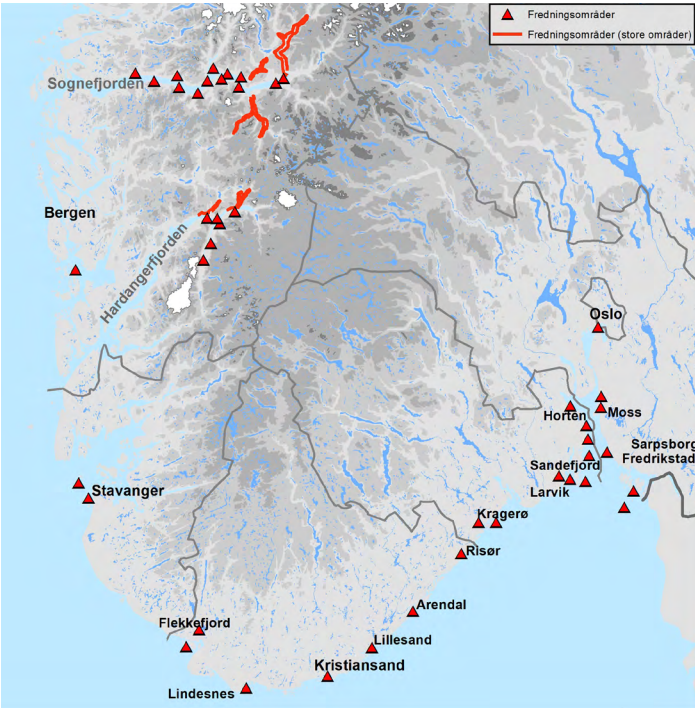

Illustrasjon 2: Kart over fredningsområdene for hummer.

Fiskeridirektoratet fokuserer på hvor mye og hvordan det fiskes, det vil si hvilke årsklasser det fiskes på og eventuell bifangst av andre arter. Vern av yngel og småfisk, blant annet gjennom stenging av områder administrert av Fiskeridirektoratet (se side 30), har i en årrekke vært et bærende prinsipp i norsk fiskeriforvaltning. Dette, samt innføringen av tekniske reguleringer, selektive redskap, utkastforbud og langsiktige høstingsregler, har bidratt til en positiv utvikling av de kommersielt viktige fiskebestandene.

Opprenskning av tapte fiskeredskap

Det årlige opprenskningstoktet etter tapte og gjenstående fiskeredskap i 2020 ble tidenes lengste med hele 52 døgn. Det geografiske arbeidsområdet strakk seg fra Runde til Svalbardsonen.

Garn og teiner har høy prioritet fordi det er redskap som særlig bidrar til spøkelsesfiske. Hvor mye som tas opp av ulike redskap blir styrt og påvirket av prioriteringer og innsatsområder, men selv om garn og teiner er prioritert, planlegges skipets fremdrift slik at de aller fleste tapsmeldinger av ulike typer fiskeredskap blir fulgt opp.

Under årets tokt tok vi opp cirka 700 garn, ca. 134 km tauverk, herunder snurrevadtau, ca. 39 km med liner, rundt 2670 teiner, cirka 4800 meter trålvaier samt en betydelig mengde komponenter fra fiskeredskap. Totalt utgjorde den samlede fangsten i overkant av 100 tonn. Det ble brukt litt i overkant av 20 prosent av tiden på snøkrabbefeltet, mens etterlatenskaper fra dette fisket, som foregår i et sårbart område, sto for mer enn 60 prosent av vekten. Dette har i ettertid blitt fulgt opp med forslag til næringen om umiddelbare tiltak.

Funnene av lovlig redskap, som er meldt tapt og gjenfunnet i god tilstand, blir levert tilbake til eier dersom logistikken gjør det mulig underveis. Dette gjør vi blant annet for å øke interaksjonen med aktive fiskere. Det årlige resultatet presenteres i rapporter, men for å gjøre resultatet best mulig tilgjengelig for brukerne, presenteres toktet og funnene i kart like etter toktslutt.[6]

Tabell 1: Redskap ryddet under tokt (type og mengde), 2015-2020.

År	Garn (stk)	Teiner (stk)	Liner (meter)	Wire (meter)	Tauverk (meter)	Trål/ not (hel/ del)	Anker/ dregg (stk)	Bøyer/ flaggm (stk)
2015	815	3	20 000	3 000	4 000	5	10	10
2016	770	80	45 000	4 000	9 000	5	13	4
2017	815	147	27 000	2 000	16 400	6	13	25
2018	765	89	29 800	3 591	11 260	11	14	12
2018*		8 600			269 900			
2019	820	1 242	23 700	800	56 700	6	28	19
2020	681	2 669	38 800	4 745	133 800	3	66	46

*) Ekstra ordinær tokt for å fjerne gjenstående snøkrabbeteiner i Barentshavet

Rydding av snøkrabbeteiner i Barentshavet.

Hummer og krabbe i spøkelsesteine.

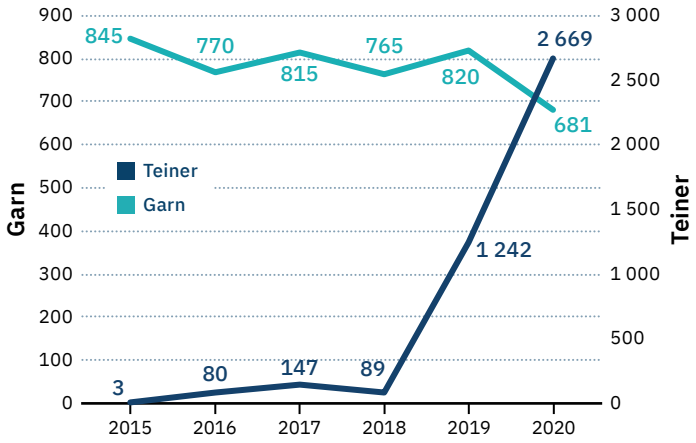

Figur 19: Funn av tapte teiner og garn ved opprenskingstokt, 2015–2020.

Det arbeides både nasjonalt og internasjonalt med mottaksløsninger, gjenbruk og gjenvinning av fiskeredskap. Arbeidet er utfordrende, og det er store forskjeller på redskapstypene. Kombinert med et vanskeligere marked for gjenvinning av produkter fra fiskeredskap, har det blitt betydelig høyere kostnader knyttet til avhending i 2020.

Kystnære tokt

I 2019 ble det gjennomført et pilotforsøk i Østfold med opprenskning i kystnære, grunnere områder etter tapt redskap fra både fritidsfiske og yrkesfiske. Det ble testet ulike metoder og innretninger knyttet til funksjonalitet og effektivitet. Vi fulgte dette opp i 2020 i mindre, kystnære opprenskningstokt i Oslofjorden, Bergens-området og på Møre-/ Trøndelags-kysten. Sistnevnte måtte dessverre avlyses på grunn av korona-restriksjoner, men vil bli fulgt opp senere. De to øvrige prosjektene forløp som planlagt med et relativt godt resultat.

Vi er avhengige av å bruke ROV i opprenskingsprosjekt av denne typen. Årsakene er at tapt redskap ofte har unøyaktig eller manglende stedsangivelse, kupert bunntopografi gjør det vanskelig å sokne tradisjonelt eller redskap ligger i områder med betydelige mengder havbunnskabler. Selve ryddemetoden er i stor grad funnet, men disse geografisk avgrensede ryddeprosjektene er åpenbart mest effektive når området kan stenges for fiske mens arbeidet pågår. I 2020 ble det ryddet rundt 500 redskap, hovedsakelig teiner. Disse lokale oppryddingsprosjektene er foreløpig kategorisert som metodeutviklingsprosjekter og vi fokuserer dermed ikke på mengde.

Tabell 2: Resultat fra lokal opprensking etter tapte fiskeredskap (type og mengde), 2020.

Område	Garn	Teiner	Ruser	Totalt antall redskap	Tau (meter)
Fanafjorden	12	276	5	**293**	**8 450**
Oslofjorden	16	144	26	**186**	**3 276**
Begge lokasjonene	30	420	31	**479**	**11 726**

Rømmingshull i teiner

Arbeidet med å teste ut løsninger med rømmingshull i teiner, noe som bidrar til å redusere spøkelsesfiske ved tap, fortsatte i 2020. Fiskeridirektoratet og HI videreførte samarbeidet om utvikling av rømmingshull i teiner ved bruk av bomullstråd (råtnetråd o.l.). Erfaring og forskning viser at en teine fortsetter å fange i flere år etter at den er mistet. Rømmingshullene dannes når bomullstråden i teinen etter en stund brytes ned, slik at skalldyr og fisk fritt kan vandre ut. Løsninger for kongekrabbe, kreps og taskekrabbe er ferdig uttestet i 2020 og vil bli sendt på høring i 2021. Det vil bli arbeidet videre med blant annet snøkrabbeteiner.

I 2019 ble det satt i gang et prosjekt for å finne løsninger for merking av selve fiskeredskapen, ikke bare overflatevak slik det gjøres i dag. På grunnlag av en løsningsstudie fra SINTEF, ble fiskerorganisasjoner og fritidsfiskeorganisasjoner invitert til å gi innspill til videre uttesting i ulike fiskerier. Testing av manuelle løsninger og RFID-løsninger (identitetsbrikker) har pågått i 2020. Resultater forelå i desember og videre prosess vil bli fastlagt i 2021.

Forsøk med merking av fiskeredskap gir store forskjeller i resultatene. Det er til dels betydelig forskjell i merkekvaliteten, men viktigst av alt ser det ut til å være redskapsgrupper hvor slik merking er lettere å få til enn for andre. Hypotesen med merking av selve fiskeredskapen er forankret i to forhold; det ene er å gjøre det lettere å levere redskapen tilbake til eier, det andre å oppnå mer ansvarlige eiere og øke muligheten for å følge opp avvik.

I nært samarbeid med relevante aktører, har vi arbeidet med løsninger som kan forenkle rapporteringen av tapte fiskeredskap. Dette arbeidet intensiverer vi i 2021. Se for øvrig kapitlet Marin forsøpling på side 53.

8 596
redskap ryddet av dykker-klubber og privatpersoner

35 700
registrerte hummerfiskere

1 330
registrerte turistfiskebedrifter

Fritids- og turistfiske

Fritidsfiske utføres av norske statsborgere og utlendinger bosatt i Norge. Det er anslått at omkring 2 millioner fritidsfisker i sjøen hvert år. Turistfiske utføres av utenlandske personer på ferie i Norge. Det er anslått at antallet utenlandske turistfiskere er rundt 400 000 hvert år.

Det er ikke kjent at det finnes undersøkelser som prissetter totalverdien av fritids- og turistfisket. Men det er allment anerkjent at turistfisket er viktig for Norge og at man i all framtid ønsker at folk bosatt i Norge tilnærmet fritt skal kunne høste av det havet har å tilby, altså drive fritidsfiske.

I Fiskeridirektoratets samfunnsoppdrag er vi gitt ansvaret for å forvalte fritids- og turistfiske på en bærekraftig måte. Oppgaven har vokst kraftig de siste årene, ikke minst på grunn av stadig større kamp om kystsonen og offentlig oppmerksomhet om marin forsøpling. Det er ingen tegn som tyder på at oppgaven vil minke. Det kommer jevnlig nye regler om blant annet redskapsbruk, fredningsområder, registreringer og utførselskvoter som fritids- og turistfiskere må forholde seg til. Det er vanskelige målgrupper å nå fordi vi har dårlig oversikt over hvem de er, hvor mange de er og hvor de befinner seg til hvilket tidspunkt. Kunnskapen om reglene og holdningen til livet i havet er blant fritidsfiskere og turistfiskere ikke god nok.

Regjeringen satser tungt på å selge havnasjonen Norge, og Fiskeridirektoratet har sentrale oppgaver knyttet til denne satsingen. I arbeidet med fritids- og turistfiske bruker vi følgende virkemidler for å nå målet; informasjonskampanjer og holdnings-skapende arbeid i nye og gamle medier, brukervennlige digitale løsninger (for eksempel Fritidsfiskeappen), bedre datagrunnlag, kunnskapsbasert regelverk og tilpassede kontroller.

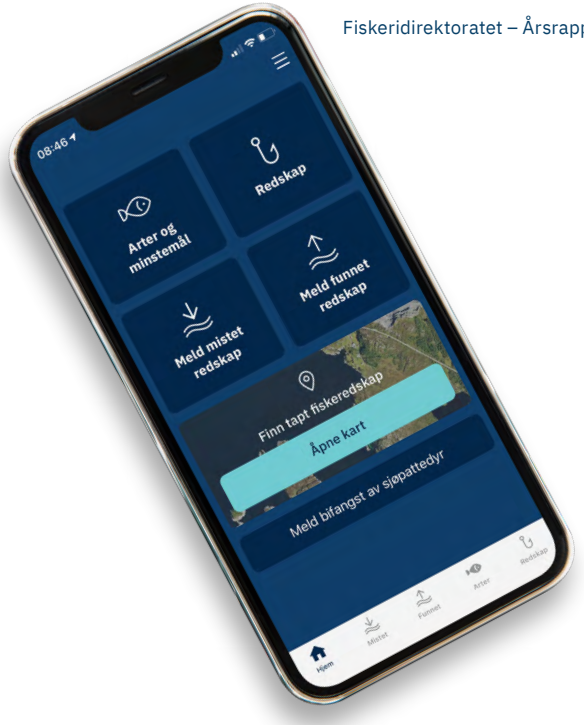

Hva har vi satset særlig på?

Våren 2020 lanserte vi ny versjon av Fritidsfiskeappen, i henhold til personvernreglene og med bedre brukervennlighet. Der finner man blant annet reglene for fiske og redskap, kan melde tapt og funnet redskap og bifangst av sjøpattedyr. Fra 2017 til 2020 ble det registrert 8800 redskap funnet i appen. Det er bare siden april 2020 meldt om over 7000 tapte redskap.[7] Dataene brukes blant annet av oss selv og HI.

Det ble utført kystnære opprydningstokt også i 2020, der vi hentet opp tapt redskap både fra yrkesfiske og fritidsfiske. Se side 22. Det har vært høy aktivitet knyttet til hummerfiske, både når det gjelder informasjon og kontroll. Nesten 35 700 personer meldte seg på til fisket via Min side i 2020.

Vi har satset på å utvikle bruken av sosiale medier for å nå nye målgrupper som ikke kjenner så godt til reglene for fritidsfiske. Vi introduserte våren 2020 direktoratet på Instagram, har blitt mer profesjonelle på Facebook og bruker i større grad bilder, video og animasjon for å formidle budskap og konkrete veiledninger, som for eksempel hvordan montere bomullstråd i teiner. Rundt jul 2020 kjørte vi en holdningskampanje på TV 2 for å øke oppmerksomheten om tapte fiskeredskap og for at flere skulle laste ned Fritidsfiskeappen. Nesten to millioner unike seere så filmen og 3000 personer lastet ned appen i den korte perioden under og rett etter at filmen ble vist. Instagram og Facebook brukes, i tillegg til LinkedIn og Twitter, også til andre tema enn fritids- og turistfiske, men vi har satset særlig på fritidsfiske i 2020. Vi har fått på plass kunnskap, rutiner og maler for sosiale medier, bilder, video og animasjon, og vil øke aktiviteten ytterligere i 2021. Filmprosjekter for å vise beste praksis i fritidsfisket ble altså gjennomført, men noe mindre enn planlagt som følge av koronasituasjonen. Arbeidet fortsetter i 2021.

På grunn av korona-pandemien har vi, naturlig nok, fokusert mindre på arbeid opp mot turistfiskebedrifter enn årene før. I 2021 planlegger vi å øke innsatsen inn mot turistfiske, og da særlig informasjon direkte til turistfiskerne. Fiskeridirektoratets ordinære kanaler fungerer dårlig overfor denne målgruppen og vi ser på muligheter for å bruke sosiale medier til å nå gruppen i landene der de fleste turistene bor. Vi vil også samarbeide med blant annet NHO reiseliv og Innovasjon Norge.

Fiskerikontroll

Fiskeridirektøren har det øverste ansvaret for fiskerikontrollen. Fiskeridirektoratets regioner, inkludert Sjøtjenesten, samt Kystvakten og fiskesalgslagene har operasjonelt ansvar for utøvelsen av fiskerikontroll innenfor sine ansvarsområder. Fiskerikontroll defineres som summen av de tiltak som bidrar til å nå målet om høsting av viltlevende marine ressurser i samsvar med nasjonale og internasjonale reguleringer. Det vil si at kontrollen skal sikre etterlevelse av regelverket og dermed bidra til like rammevilkår for næringsaktørene. En effektiv og troverdig fiskerikontroll er en forutsetning for bærekraftig og samfunnsøkonomisk lønnsom fiskeriforvaltning. Kontrollene skal være risikostyrt.

Risikostyring

Fiskeridirektoratet, Kystvakten og salgslagene utarbeider hvert år en felles Nasjonal strategisk risikovurdering (NSRV) med prioriteringer på strategisk nivå. Denne blir hvert år publisert på www.fiskeridir.no.

Etter en samlet vurdering av identifiserte risikoer ble følgende hovedområder prioritert i fiskerikontrollen i 2020:

- brudd på deltakerlovens bestemmelser
- brudd på ilandføringsplikten
- ulovlige landinger, herunder mangelfull identifisering av fangst og mangelfull registrering av ressursuttaket

Fiskeridirektoratet har i 2020 fortsatt arbeidet med å effektivisere risikostyringsmodellen. Kjernen i modellen er tverregionale grupper med ansvar for å utarbeide operasjonelle risikovurderinger for hvitfisk, pelagiske arter og svart omsetning.

Disse gruppene samarbeider også med andre kontrollmyndigheter. I tillegg er det opprettet to tverregionale operative grupper for etterfølgende kontroll, med ansvar for henholdsvis pelagisk og hvitfisk.

Målet er å bli mer treffsikre i den risikostyrte kontrollvirksomheten, og slik sikre høsting av viltlevende marine ressurser i samsvar med nasjonale og internasjonale reguleringer. Vi jobber også sammen med andre lands myndigheter i dette arbeidet.

Fiskeridirektoratet har etablert en satsing på analyse for å styrke grunnlaget for den risikostyrte fiskerikontrollen og arbeidet med formidling av data for å øke åpenheten mot offentligheten.

Den opplevde effekten av disse tiltakene er at vi er mer treffsikre i kontrollarbeidet og at vi klarer å håndtere risikoobjekter mer effektivt. Samtidig understreker vi at vår egen innsats for å legge om kontrollarbeidet innenfor eksisterende rammer ikke vil være tilstrekkelig til å snu den negative trenden vi mener å se på de nevnte hovedrisikoområdene.

Utfordringene

Den største utfordringen for dagens fiskerikontroll er at det mangler verifiserbare data om høsting, omsetning, bearbeiding og fiskens videre vei til markedet. Det gir handlingsrom for lovbrudd og gjør det vanskelig å drive effektivt kontrollarbeid. Mangelen på verifiserte data fører også til at det blir vanskelig for næringen å oppfylle forventninger fra importland og markedsaktører om dokumentasjon og sporing gjennom verdikjeden, og for forvaltningen å kunne gå god for dokumentasjonen som næringen legger frem.

Korrekt registrering av ressursuttaket er et premiss for bærekraftig forvaltning og høsting av fellesskapets ressurser. Dette er et viktig fundament ved inngåelsen av avtaler om totale høstingskvoter med andre land. For fiskerikontrollen er utfordringen å sikre et regnskap over ressursuttaket som samsvarer med virkeligheten.

En gjennomgående utfordring er at data, som fiskerinæringen i dag er pålagt å registrere og rapportere til norske myndigheter, er basert på selvangivelse og manuelle registreringer. Selv om rapporteringsløsningene i all hovedsak er elektroniske, registreres opplysningene som oftest manuelt i systemene uten at det stilles krav om dokumentasjon. I tillegg mangler myndighetene tilgang til en del sentrale data i verdikjeden, blant annet fra den minste flåten og fra bearbeidingsleddet. Det gjør det svært vanskelig for kontrollmyndighetene å verifisere at rapporterte data er korrekte.

Mangelen på etterprøvbare data gir et betydelig handlingsrom for å oppnå uberettiget økonomisk vinning gjennom bevisst feilrapportering. Manuelle registreringer gir i tillegg stor risiko for redusert datakvalitet ved ubevisst feilrapportering. Risikoen for manglende etterlevelse forsterkes av at muligheten for gevinst er stor, oppdagelsesrisikoen er lav og at sentrale deler av fiskerilovgivningen har svak legitimitet hos enkelte i næringen.

Disse forholdene pekes det på i rapporten «Framtidens Fiskerikontroll» (NOU 2019: 21). Fiskeridirektoratet har i 2020 begynt oppfølgingen av tiltakene som fiskerikontrollutvalget har anbefalt. I samsvar med utvalgets anbefalinger har Fiskeridirektoratet utredet og foreslått et utvidet rapporteringsregime som vil omfatte hele den norske kommersielle fiskeflåten. Vi har også arbeidet sammen med Justervesenet for å utarbeide nye krav til bruk av automatiske veiesystemer ved landing av fisk. Vi har dessuten jobbet med å planlegge videre oppfølging av utvalgets anbefalinger.

Utvalget har anbefalt at det etableres et automatisk dokumentasjonssystem gjennom verdikjeden. Fiskeridirektoratet er i gang med å etablere et FangstID-program, hvor målet er å bidra til at nye teknologiske løsninger tas i bruk for å sikre automatiserte og verifiserbare data. Programmet vil støtte opp om et offentlig-privat samarbeid for å sikre en korrekt registrering av ressursuttaket.

Troverdigheten til ressursregistreringen og effektiviteten i fiskerikontrollen er avhengig av at tiltakene, som fiskerikontrollutvalget anbefaler, utredes og innføres.

Kontrollstatistikk

Statistikken i dette kapitlet viser alle inspeksjoner utført av Fiskeridirektoratet, inkludert Sjøtjenesten. Tall som viser Sjøtjenestens innsats spesifikt, framstilles i neste kapittel, «Fiskeridirektoratets sjøtjeneste».

Statistikken tar utgangspunkt i startdato for en kontroll i tidsrommet januar 2018 til desember 2020. Det er viktig å merke seg at det kan være etterslep i registreringen av data etter en kontroll, blant annet fordi noen saker krever lenger saksbehandling. På uttrekksdato har en del inspeksjoner ennå ikke fått tildelt saksbehandler og disse inspeksjonene har derav ikke fått en saksavgjørelse/reaksjon. Slike inspeksjoner har fått benevnelsen «null/ikke saksbehandlet». Kategorien «intet» betyr at ingen reaksjon ble gitt. En reaksjon kan omfatte flere lovbrudd.

401
fullkontroller

1 078
redskapskontroller innen fritidsfiske

833
dokumentkontroller

I Inspeksjonsdatabasen, som er en av datakildene, kan inspeksjoner ha to rettssubjekt (fartøy og bedrift). Imidlertid er flesteparten av inspeksjonene ført med kun én saksbehandling og derav én reaksjon. Det er derfor talt kun én saksavgjørelse per rettssubjekt, også i de tilfellene der det er ført på begge. For å avgrense statistikken, er følgende inspeksjonstyper med i datagrunnlaget: dokumentkontroll, eksportkontroll, fangstkontroll, fullkontroll (to datakilder, ny datakilde fra 2019), kontroll av sporingsutstyr, kontrollområde, lagerkontroll, låssettingskontroll, mottakskontroll, omsetningskontroll, redskapskontroll (to datakilder, Inspeksjonsdatabasen og SAGA), transportkontroll og vektkontroll.

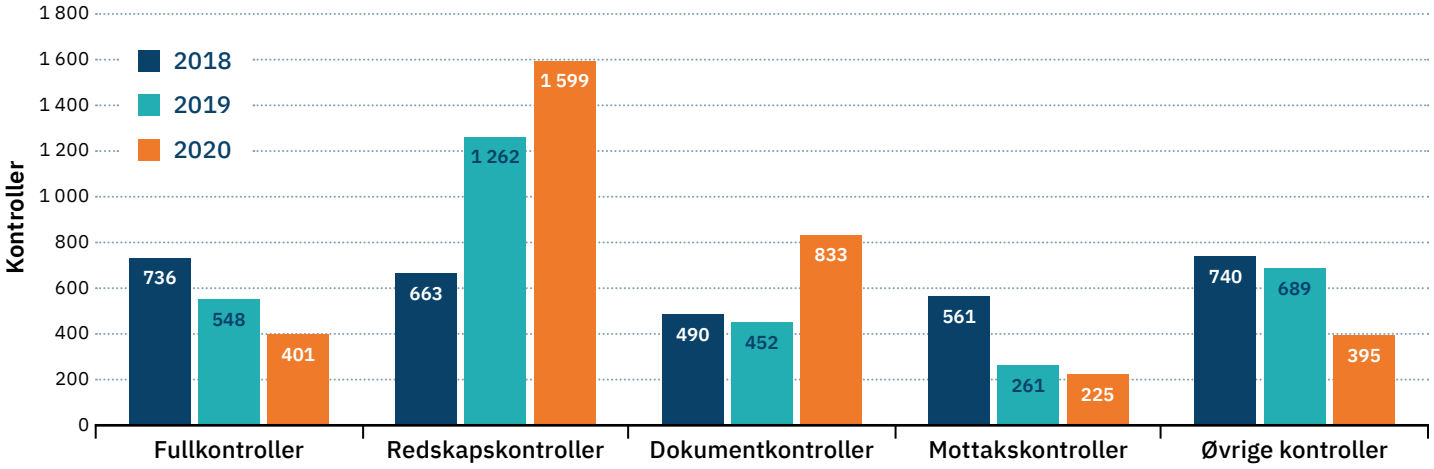

Figur 21: Kontroller i fiskeriene, 2018-2020.

Last ned figur

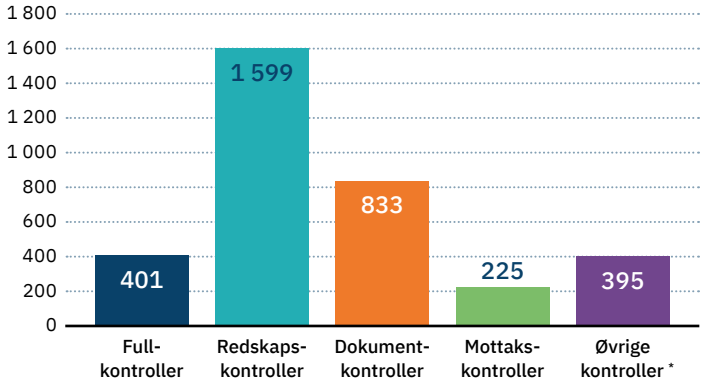

*) «Øvrige kontroller» omfatter eksportkontroll, fangstkontroll, «ingen inspeksjon», kontroll av sporingsutstyr, lagerkontroll, låssettingskontroll, omsetningskontroll, transportkontroll og vektkontroll.

Figur 20: Kontroller i fiskeriene, 2020.

Last ned figur

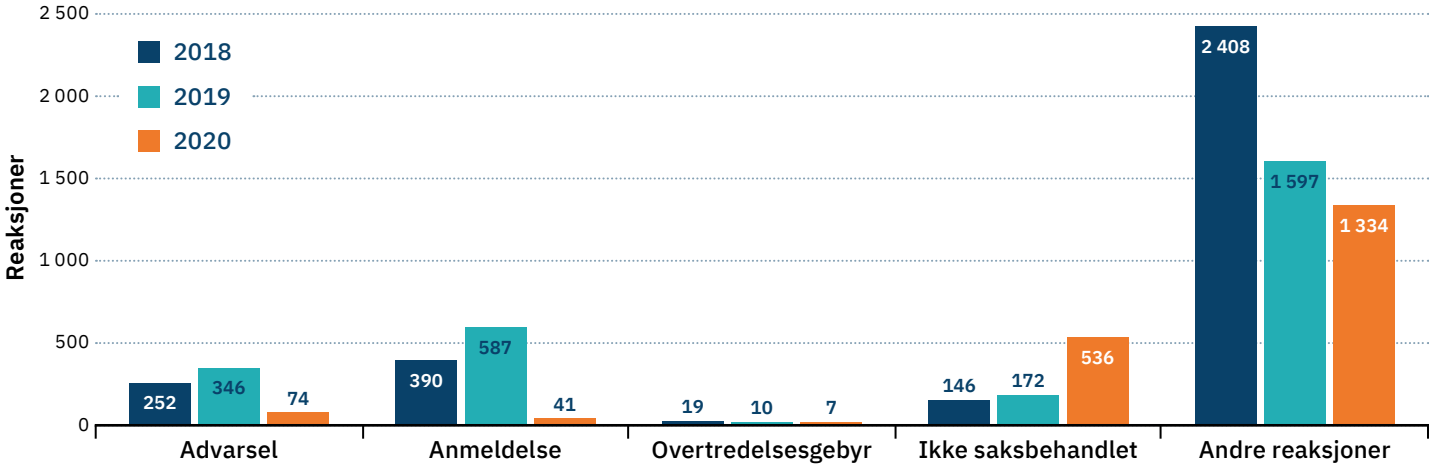

Figur 22: Reaksjonstype ved kontroller, 2018-2020.*

*) Dataene er hentet fra «Inspeksjonsdatabasen». Reaksjonstypene er ulike i Inspeksjonsdatabasen og kontroll- og tilsynssystemet, SAGA. Se figur 23 og 24 for reaksjonstypene ved kontroller som er registrert i SAGA.

Fiskeridirektoratets sjøtjeneste benytter koden «ingen inspeksjon» for å vise sin toktaktivitet. Denne inspeksjonstypen er også med i datagrunnlaget. Øvrige inspeksjonstyper, som for eksempel lagertelling eller utbyttemåling, er utelatt. Fra januar 2019 har Fiskeridirektoratet tatt i bruk det nye kontroll- og tilsynssystemet, SAGA, for blant annet å registrere fullkontroller. Måten fullkontroller dokumenteres og registreres på er vesentlig endret fra tidligere og statistikk fra denne perioden er derfor visualisert i egne tabeller og figurer.

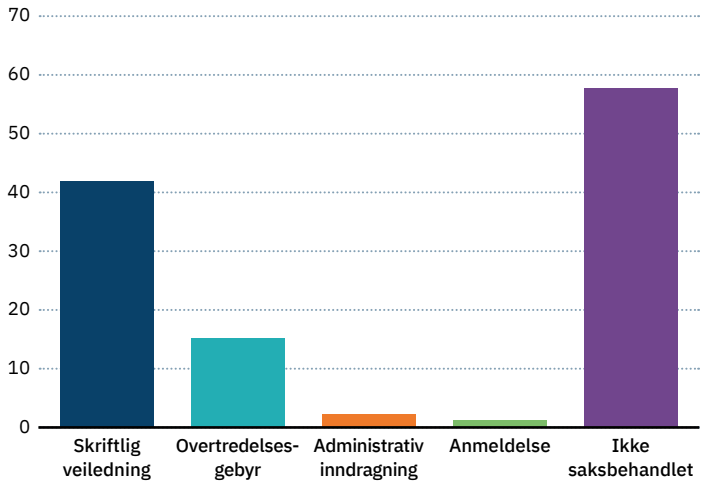

Figur 23: Reaksjonstype ved fullkontroller, 2020.*

*) Dataene er hentet fra kontroll- og tilsynssystemet SAGA. Reaksjonstypen «intet» er fjernet fra utvalget.

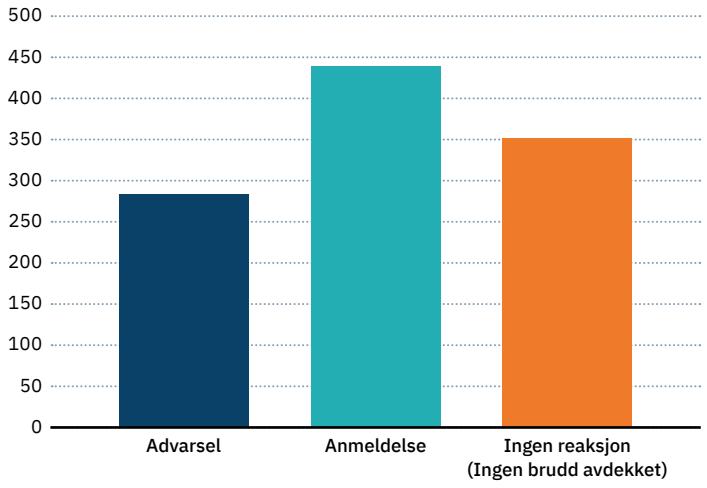

Figur 24: Reaksjonstype ved redskapskontroller innen fritidsfiske 2020.*

*) Dataene er hentet fra kontroll- og tilsynssystemet SAGA.

1 800
oppdrag utført av Sjøtjenestens båter

47
tokt med fiskefartøy

898
teiner beslaglagt av Sjøtjenesten

Fiskeridirektoratets sjøtjeneste

Forebyggende og holdningsskapende arbeid

Inspektørene i Sjøtjenesten bruker en god del tid på informasjons- og holdningsskapende arbeid overfor fiskere og publikum, både på havet og på brygga. Vi gir veiledning til hvordan man fisker, informerer om regelverket og deltar aktivt i informasjonsarbeidet for å nå nye målgrupper via sosiale medier.

Som del av det forebyggende og holdningsskapende arbeidet ble det i 2020 produsert plakater for å informere fritidsfiskere og yrkesfiskere om nylige forbud og andre reguleringer langs kysten. Plakatene ble distribuert i havner og andre aktuelle områder hvor aktivitet relatert til sjøen er stor. Eksempler er plakater om forbudet mot å fiske torsk i Oslofjorden, som trådte i kraft 1. januar 2020, og de 10 viktigste reglene for høstens hummerfiske.

Hurtigbåtene «Rind» og «Eir»

Basert på Nasjonal strategisk risikovurdering, Sjøtjenestens generelle risikovurdering av de ulike fiskeriene samt innspill fra regionene, er det satt opp en overordnet seilingsplan for Sjøtjenestens hurtigbåter. I tillegg til de ordinære kontrolltypene har vi gjennomført en del samarbeidskontroller med eksterne aktører, som Havforskningsinstituttet (HI) og Statens Naturoppsyn (SNO). Vi har også bistått politiet, Mattilsynet, Arbeidstilsynet, Skatteetaten, Universitetet i Tromsø (UIT), Norsk institutt for naturforskning (NINA) og i tillegg bidratt ved SAR-hendelser. Forskningsbidragene til HI, UiT og NINA besto i vannprøver, rekeprøver, DNA-prøver, hval og «fugl-i-nota»-observasjoner.

Hurtigbåtene er i tjeneste nesten hele året, men to fartøy er likevel ikke tilstrekkelig til å rekke over alle behov langs en langstrakt kyst og når ulike fiskerier pågår samtidig. Flere fartøy i 2021 vil bidra til økt tilstedeværelse i viktige fiskerier i de periodene da risikoen er størst.

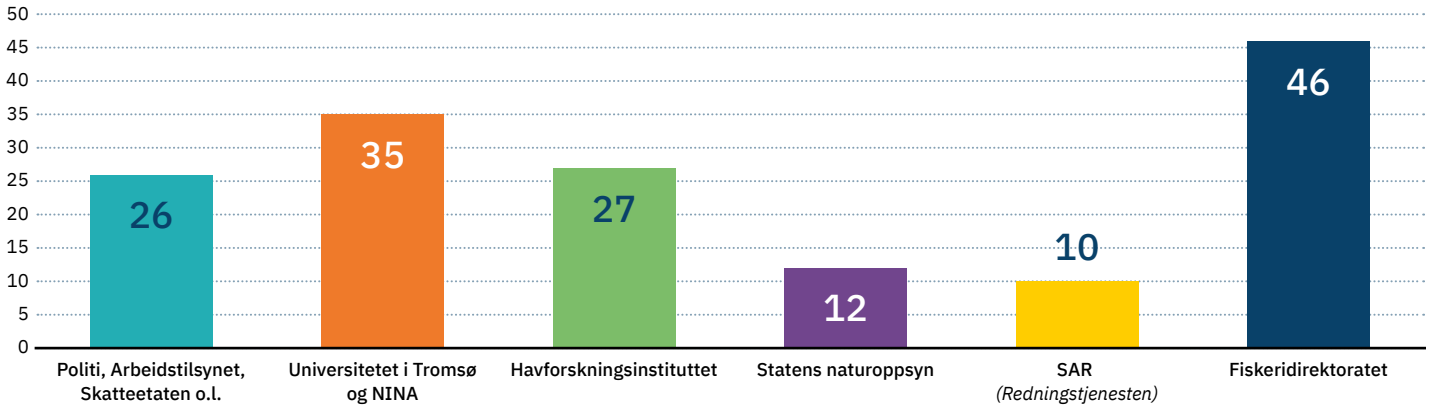

Figur 25: Sjøtjenestens oppdrag for eksterne og andre i Fiskeridirektoratet.

Stenging og åpning av fiskefelt

I 2020 ble det gjort 46 vedtak, med i alt 51 stengninger og åpninger, 46 prosent færre enn i 2019. Bakgrunnen for nedgangen er langt lavere aktivitet på ordinære fiskefartøy, forårsaket av korona-pandemien.

«Rind» og «Eir» har hatt økt kontrollaktivitet knyttet til stenging og åpning av fiskefelt, særlig innenfor rekefisket langs kysten av Nord-Norge. De siste årene har Sjøtjenesten økt aktiviteten i Nordsjøen og Skagerrak, men i år ble denne aktiviteten redusert betraktelig på grunn av begrensninger som følge av strenge smittevernregler og satsing på andre fiskerier.

Tidligere år har vi vært bekymret for mengde undermåls fisk i trål- og snurrevadfisket i fiskevernsonen ved Svalbard. Vår aktivitet viser samme status som tidligere år.

Kontrollaktivitet på ordinære og leide fiskefartøy

Foruten fartøyene «Rind» og «Eir», har Sjøtjenesten inspektører om bord på ordinære og leide fiskefartøy samt at de deltar på enkelte tokt med kystvaktfartøy. I 2020 ble denne aktiviteten svært begrenset på grunn av koronapandemien.

Vi har i løpet av 2020 gjennomført 47 tokt med fiskefartøy, som resulterte i 774 kontrollerte fangster. Det er om lag 50 prosent av tidligere års aktivitet. Formålet med disse toktene er å finne ut om det er grunnlag for å stenge eller åpne fiskefelt. Dersom det er for mye fisk under fastsatte minstemål eller bifangst, blir områder stengt for fiske. Dette gjøres for å verne om de marine ressursene og maksimere ressursutnyttelsen. Fiskeridirektoratets personell på fartøyene måler blant annet fangstene, kontrollerer redskap og rapporterer fangst- og aktivitetsdata.

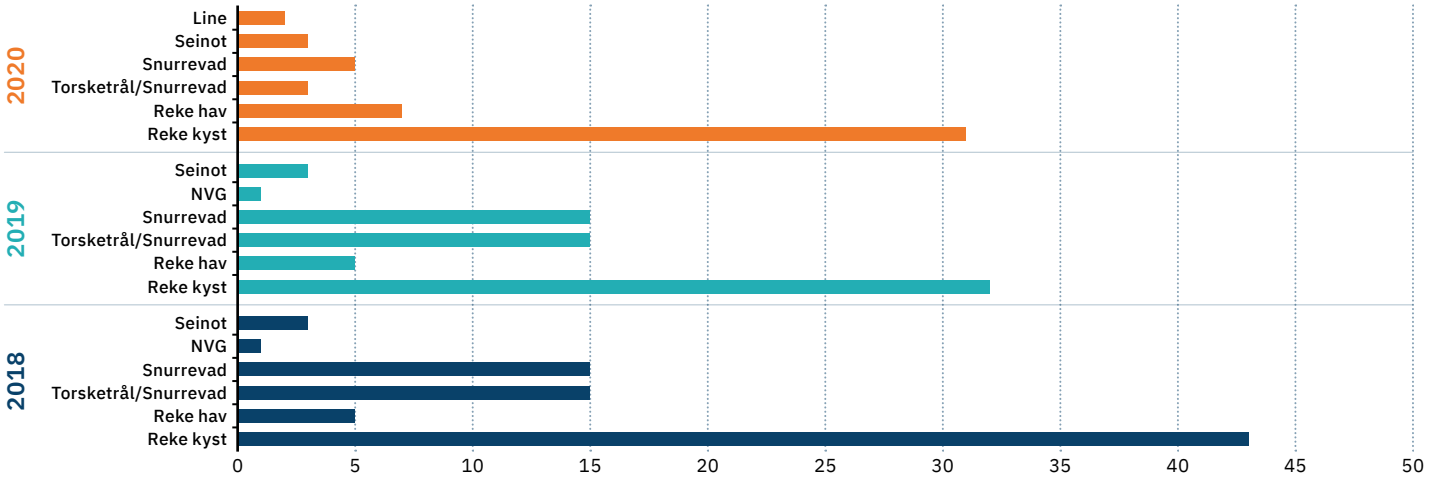

Figur 26: Stenging og åpning av fiskefelt, 2018–2020.

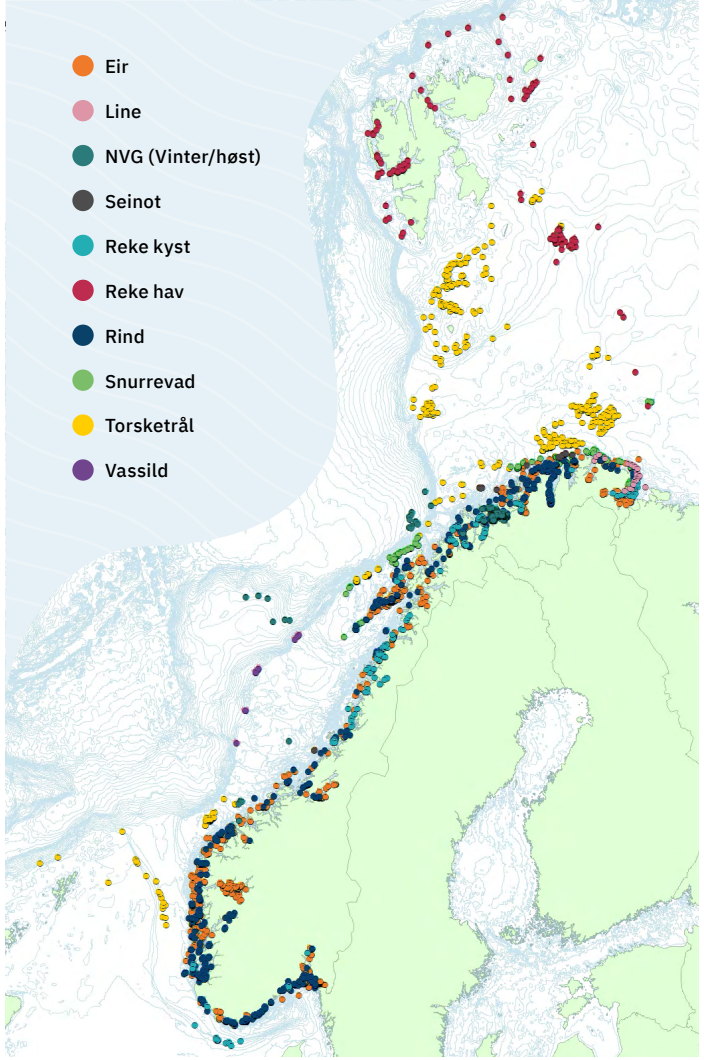

Illustrasjon 3: Kartet viser all aktivitet på sjøen i 2020.

Akvakultur

Fiskeridirektoratet har følgende delmål innenfor akvakultur:

1. Regelverk og tillatelsessystemer som fremmer lønnsomhet og bærekraft
2. Akvakultur i tråd med fastsatte krav

Fiskeridirektoratet har en sentral rolle som tildelings- og tilsynsmyndighet i forvaltningen av akvakulturnæringen.

Tildelingen av akvakulturtillatelser skjer i to trinn, først ved at det gis tillatelse til å drive akvakultur, deretter ved at denne lokaliseres. Når dette er gjort, utstedes endelig tillatelses-dokumentet, slik at den som har fått tillatelse kan starte driften.

Direktoratet har fått delegert myndighet til å gi tillatelser til akvakultur i sjø til matfisk av laks, ørret og regnbueørret til særlige formål som visning, undervisning, utvikling, forskning og stamfisk. Fylkeskommunene utsteder tillatelsesdokument til kommersielle matfisktillatelser etter kjøp av vekst til fastpris eller på auksjon. For de fleste andre marine arter og driftsformer er tildelings-ansvaret delegert til fylkeskommunene, mens Fiskeridirektoratet er klageinstans.

Fylkeskommunene har også ansvaret for å lokalisere tillatelsene. Ved lokalisering må flere sektormyndigheter treffe vedtak innenfor sine ansvarsområder. Fylkeskommunene har ansvaret for å koordinere dette arbeidet og treffe endelige vedtak.

Fiskeridirektoratet har faglig veiledningsansvar overfor fylkes-kommunene og er i tillegg klageinstans.

Når tillatelsene er i drift, har Fiskeridirektoratet ansvar for å følge opp at de kravene som er satt, blir fulgt. Vårt tilsynsansvar retter seg mot miljømessig forsvarlig drift, forebygging av og skade-begrensning ved rømming og at biomassen holdes innenfor de rammene som er satt i regelverk og tillatelser. Øvrige sektor-myndigheter gjennomfører tilsyn etter egne sektorlover. Fiskeridirektoratet samarbeider om tilsyn med de fleste involverte etater. I 2020 brukte direktoratet 88 årsverk på akvakultur-forvaltningen.

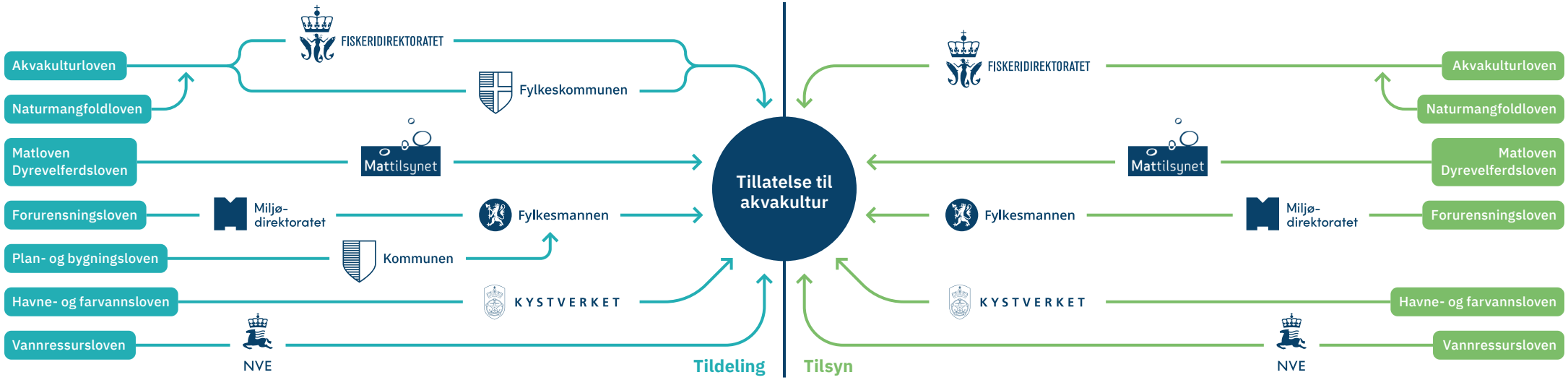

Illustrasjon 4: Ansvar og prosesser i akvakulturforvaltningen i 2020. På venstre side vises tildeling og på høyre side tilsyn. I fargede bokser vises sektorlovene. Figuren er en forenkling, blant annet så er Fiskeridirektoratet klageorgan for fylkeskommunens tildelingsvedtak etter akvakulturloven, mens Nærings- og fiskeridepartementet er klageorgan for direktoratets tildelingsvedtak etter samme lov.

1 087
tildelte tillatelser matfisk

986
tildelte lokaliter i sjø

870 945
tillatelses-MTB

457
millioner fisk

Salg og lønnsomhet

Foreløpige tall for 2020 viser en liten økning i mengden solgt laks og regnbueørret fra oppdrett sammenliknet med året før. Mengden solgt laks og regnbueørret per sysselsatt lå i perioden 2005-2015 på samme nivå, rundt 300 tonn per sysselsatt. I 2016 sank dette tallet til 235 tonn, og nedgangen fortsatte i 2017 og 2018. Solgt mengde per sysselsatt ser nå ut til å ha stabilisert seg rundt 220 tonn. I 2019 var solgt mengde per sysselsatt 223 tonn. Samtidig har produksjonen per lokalitet doblet seg i samme periode, og ligger nå på over 1700 tonn per lokalitet.

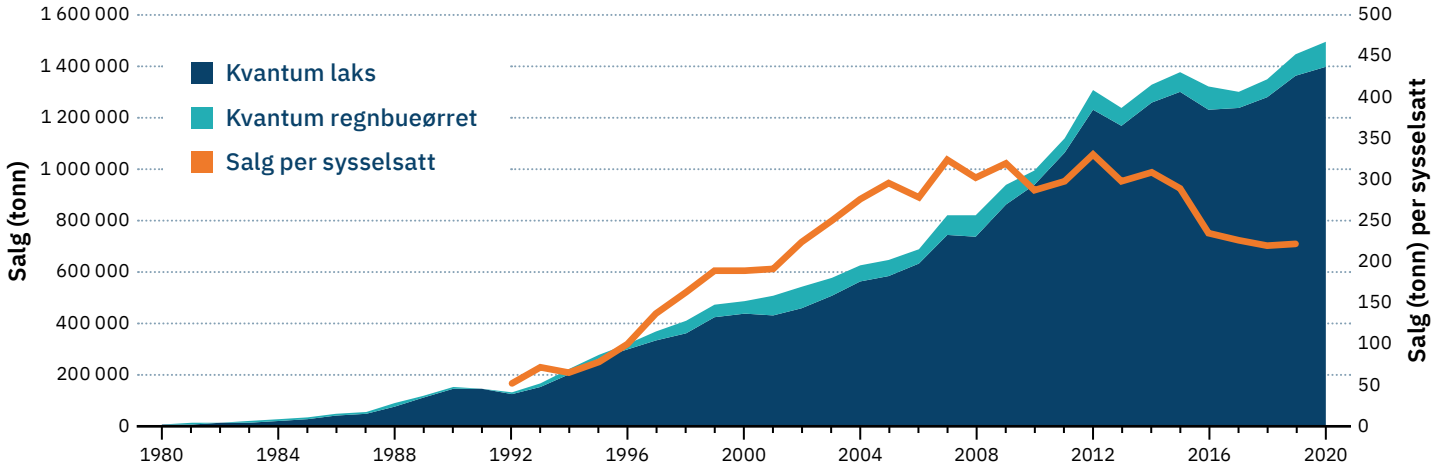

Figur 27: Salg av laks og regnbueørret, og salg pr. sysselsatt 1980–2020.

Last ned figur

Lønnsomheten i matfiskproduksjonen av laks har historisk sett variert mye, særlig som følge av svingninger i markedet. De siste årene har driftsmarginen vært gjennomgående høy som følge av høye priser på laks. Driftsmarginen har likevel vært nedadgående de siste tre årene.

Det var en økning i antall tildelte tillatelser fra 2019 til 2020. Størst økning var det i antall tillatelser for dyrking av alger, men også for laks, regnbueørret og ørret var det en økning. Økningen i antall tillatelser for laks og regnbueørret henger sammen med kapasitetsjusteringen og auksjonen som ble avholdt i 2020.

Innføring av ny produksjonsavgift

Regjeringen har i statsbudsjettet for 2021 innført en produksjonsavgift på 40 øre per kilo produsert laks, ørret og regnbueørret. Skattedirektoratet og Fiskeridirektoratet har i den anledning inngått et samarbeid om å utvikle en ny datadelingstjeneste som skal sikre Skatteetaten tilstrekkelig beregningsgrunnlag for avgiftsfastsettelse.

Datadelingen vil omfatte to hovedkomponenter; en ajourført oversikt over avgiftspliktige virksomheter i særavgiftsmanntallet (basert på Akvakulturregisteret), og en videreformidling av innrapporterte slaktedata fra avgiftssubjektene. Som ledd i dette samarbeidet, har Fiskeridirektoratet også bistått Skattedirektoratet med faglige råd, veiledning og utredningsoppgaver knyttet til nødvendige regelverksendringer.

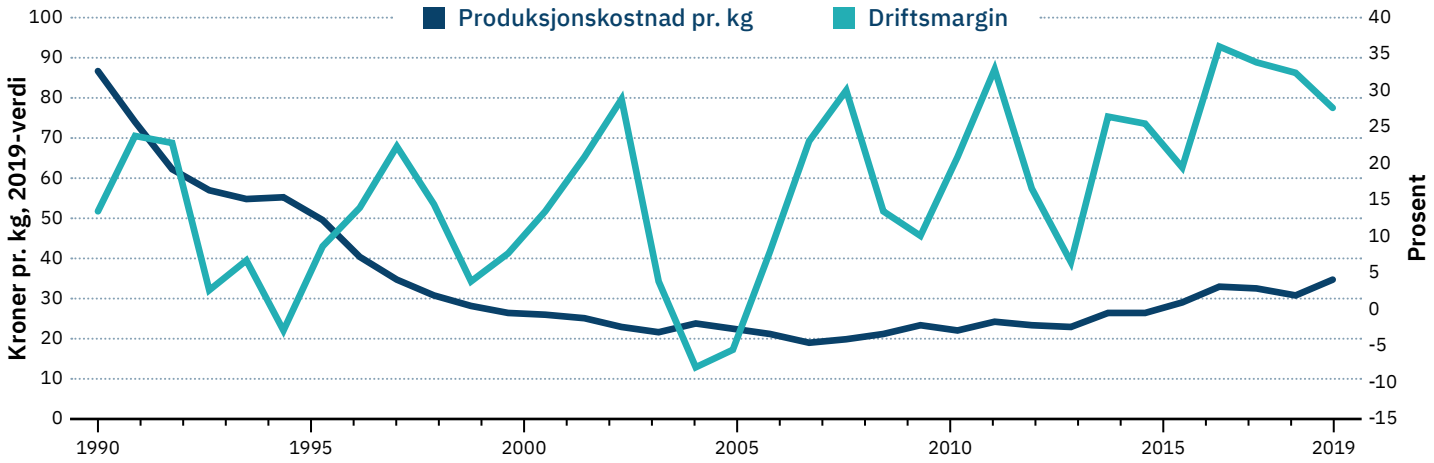

Figur 28: Gjennomsnittlig driftsmargin og gjennomsnittlig produksjonskostnad pr. kg, laks og regnbueørret 1990–2019.

Last ned figur

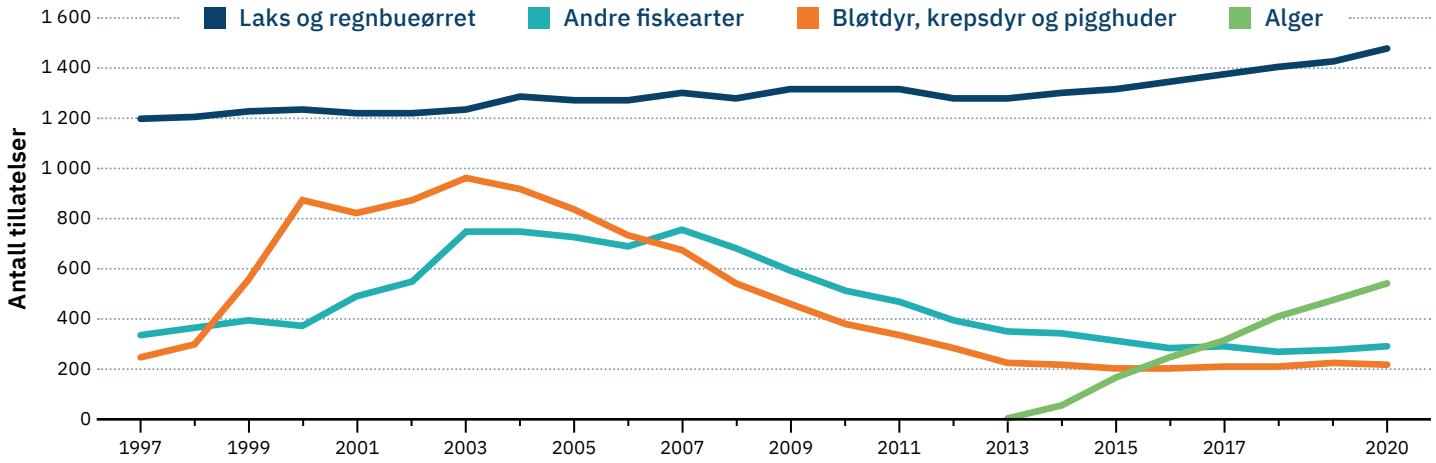

Figur 29: Antall tildelte tillatelser for ulike produksjonsformer 1997–2020.

Tildelingen av særtillatelser

Utviklingstillatelser

Ordningen med tillatelser til akvakultur av matfisk til utvikling var en midlertidig ordning hvor det blant annet ble stilt krav om at prosjektene innebar betydelig innovasjon og betydelige investeringer. Formålet med tillatelsene var blant annet å legge til rette for utvikling av teknologi som kan bidra til å løse en eller flere av de miljø- og arealutfordringene som akvakulturnæringen står overfor, for eksempel ved konstruksjon av prototyper og testanlegg, industriell design, utstyrsinstallasjon og fullskala prøveproduksjon.

Det ble åpnet for søknader om utviklingstillatelser 20. november 2015. Den midlertidige ordningen med tildeling av utviklings-tillatelser opphørte fredag 17. november 2017.

Tabell 3: Tildelte tillatelser for laks, ørret og regnbueørret per 31.12.2020. Kilde: Akvakulturregisteret

Fylke	Matfisk	Stamfisk	Forskning	Undervisning	Utvikling	Visning	Settefisk
Troms og Finnmark	215	2	12	4	8	5	21
Nordland	197	10	19	6	19	9	33
Trøndelag	189	10	19	2	9	4	37
Møre og Romsdal	113	5	9	1	0	1	33
Vestland	260	10	26	2	0	7	76
Rogaland	64	5	15	1	0	1	18
Agder	22	1	0	0	0	0	4
Øvrige fylker	27	2	1	1	0	0	5
Totalt	**1 087**	**45**	**101**	**17**	**36**	**27**	**227**
Tildelt MTB i sjø (tonn)	**870 945**	**28 860**	**71 555**	**9 520**	**38 279**	**18 880**	**-**

36
utviklingstillatelser

101
forskningstillatelser

45
stamfisktillatelser

17
undervisningstillatelser

27
visningstillatelser

Status

Fiskeridirektoratet mottok totalt 104 søknader innen fristen. Samlet ble det søkt om 696 tillatelser à 780 tonn MTB, totalt 542 880 tonn MTB (maksimalt tillatt biomasse). Vi hadde behandlet samtlige søknader i første instans innen 30. april 2019. I NFD gjenstår det å behandle en rekke klager. Fiskeridirektoratet har ved årsskiftet tre saker til behandling som er returnert etter klageavgjørelser i departementet. Samlet er det så langt gitt 20 tilsagn om utviklingstillatelser. Dette utgjør totalt 103 tillatelser med en samlet biomasse på 77 669 tonn MTB.

Konvertering

Noe av det som skiller utviklingstillatelser fra andre tillatelser til akvakultur av matfisk, er at Fiskeridirektoratet, på bakgrunn av en søknad, kan innvilge at en utviklingstillatelse konverteres til en ordinær kommersiell tillatelse til akvakultur av matfisk i sjø, jf. laksetildelingsforskriften § 23. Forutsetningen er at de fastsatte målkriteriene er oppfylt. Vederlaget for tillatelsen er satt til 10 millioner kroner, som er vesentlig lavere enn estimert verdi på alminnelige kommersielle tillatelser.

Vi har i 2020 mottatt 2 søknader om konvertering, som begge er sluttbehandlet. Ocean Farming AS var først ute med å få konvertert 8 utviklingstillatelser for konseptet Havmerden/Ocean Farm 1, til 8 ordinære, kommersielle matfisktillatelser. I desember 2020 fikk også AkvaDesign konvertert 2 tillatelser. Før tillatelsene kan tas i bruk som kommersielle tillatelser, må imidlertid innehaver søke Fiskeridirektoratet om innplassering i ett eller flere produksjonsområder. Når vi har innplassert tillatelsene, kan selskapet søke om klarering av lokalitet hos den, eller de, aktuelle fylkeskommunene.

Søkt om

696

utviklingstillatelser med en samlet biomasse på

542 880

MTB

20

søkere har fått tilsagn om utviklingstillatelser

Gitt tilsagn om

103

utviklingstillatelser med en samlet biomasse på

77 669

MTB

7

aktører er klarert for drift av

36

utviklingstillatelser

Forskningstillatelser

Formålet med forskningstillatelsene er å fremme forskningsprosjekter som kan bringe norsk oppdrettsnæring framover og der risikoen er for stor til at prosjektene kan gjennomføres innenfor ordinære matfisktillatelser.

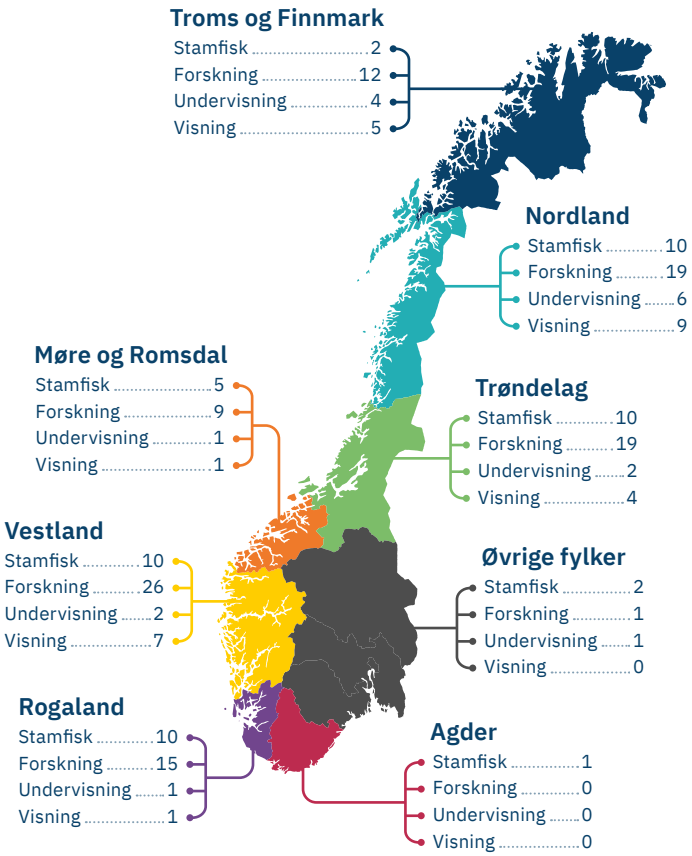

Illustrasjon 5: Tildelte tillatelser for stamfisk, forskning, undervisning og visning fordelt på fylke.

Last ned illustrasjon

Fiskeridirektoratet mottok i 2020 til sammen 19 nye søknader om forskningstillatelser. Ved utgangen av året var det i alt 101 aktive forskningstillatelser for laks, ørret og regnbueørret, med en samlet kapasitet på 72 063 tonn MTB. Dette er en økning på 12 tillatelser sammenlignet med forrige årsskifte. Forskningstillatelsene er fordelt langs hele kysten med flest tillatelser i Vestland, Trøndelag og Nordland.

Sentrale forskningsinstitusjoner som HI, SINTEF, Nofima, NIVA, UiB, NTNU og NINA har til sammen 11 tillatelser til forskning som inngår i deres generelle aktiviteter. Det er ut over dette også gitt 10 tillatelser til forskningsinstitusjoner for gjennomføring av konkrete prosjekt.

Forskningstillatelsene blir brukt til kunnskapsutvikling på en rekke områder, og det er et vilkår i tilsagnet om forskningstillatelser at resultatrapporter skal gjøres allment tilgjengelige.

Stamfisktillatelser

Ved årsskiftet er det registrert 41 akvakulturtillatelser for stamfisk av laks, ørret og regnbueørret, med en samlet biomasse på til sammen 30 665 tonn MTB, fordelt på 13 selskap. 27 av tillatelsene er registrert på laks, 6 på laks/regnbueørret og 8 på regnbueørret. I tillegg eksisterer det 6 stamfisktillatelser gitt til ikke-kommersielle aktører, for eksempel forskningsinstitusjoner.

I 2019 ble ordningene med forsknings- og stamfisktillatelser evaluert av henholdsvis Deloitte og BDO.[8] Fiskeridirektoratet ble i 2020 også bedt av NFD om å gjennomføre en helhetlig revisjon av laksetildelingsforskriften, spesielt med sikte på tidsavgrensede tillatelser til særlige formål.

Undervisningstillatelser

Det er totalt 17 aktive undervisningstillatelser spredt langs kysten fra Rogaland til Finnmark samt i Oslo. Ved årsskiftet var det 2 søknader om undervisningstillatelser til behandling hos Fiskeridirektoratet.

Undervisningstillatelser kan tildeles utdanningsinstitusjoner på universitets- eller høyskolenivå, til fylkeskommuner for bruk i videregående skole eller til privatskoler som har, eller planlegger et undervisningstilbud hvor akvakultur inngår. Undervisningstillatelsen skal bidra til at undervisningsinstitusjonen tilbyr attraktiv, realistisk og kvalitativ god undervisning i praktisk akvakultur og akvakulturregelverk, og gjennom det bidra til rekruttering av personer med relevant kompetanse til akvakulturnæringen.

I 2019 gjennomførte vi tilsyn på området, og resultatene kan du lese om på side 43.

Visningstillatelser

Ved utgangen av 2020 er det registrert 27 visningstillatelser i Akvakulturregisteret. Av disse er 6 tillatelser ikke-tidsavgrensede med en maksimalt tillatt biomasse på 500 tonn, mens 21 er tidsbegrenset og har en maksimalt tillatt biomasse på 780 tonn. Tildelt biomasse til visningstillatelser og tilsagn om visningstillatelser utgjør til sammen 21 720 tonn MTB.

Direktoratet har ikke gitt tilsagn om visningstillatelser i 2020. Vi har mottatt 8 nye søknader. Vi mener at det, med unntak av Øst-Finnmark, er god dekning av visningstillatelser i de oppdrettstette fylkene. Antallet allerede tildelte tillatelser, sammen med god geografisk spredning, utgjør en terskel for å tildele ytterligere tillatelser. Dette gjelder særlig i områder hvor det er relativt kort reiseavstand mellom visningsanleggene.

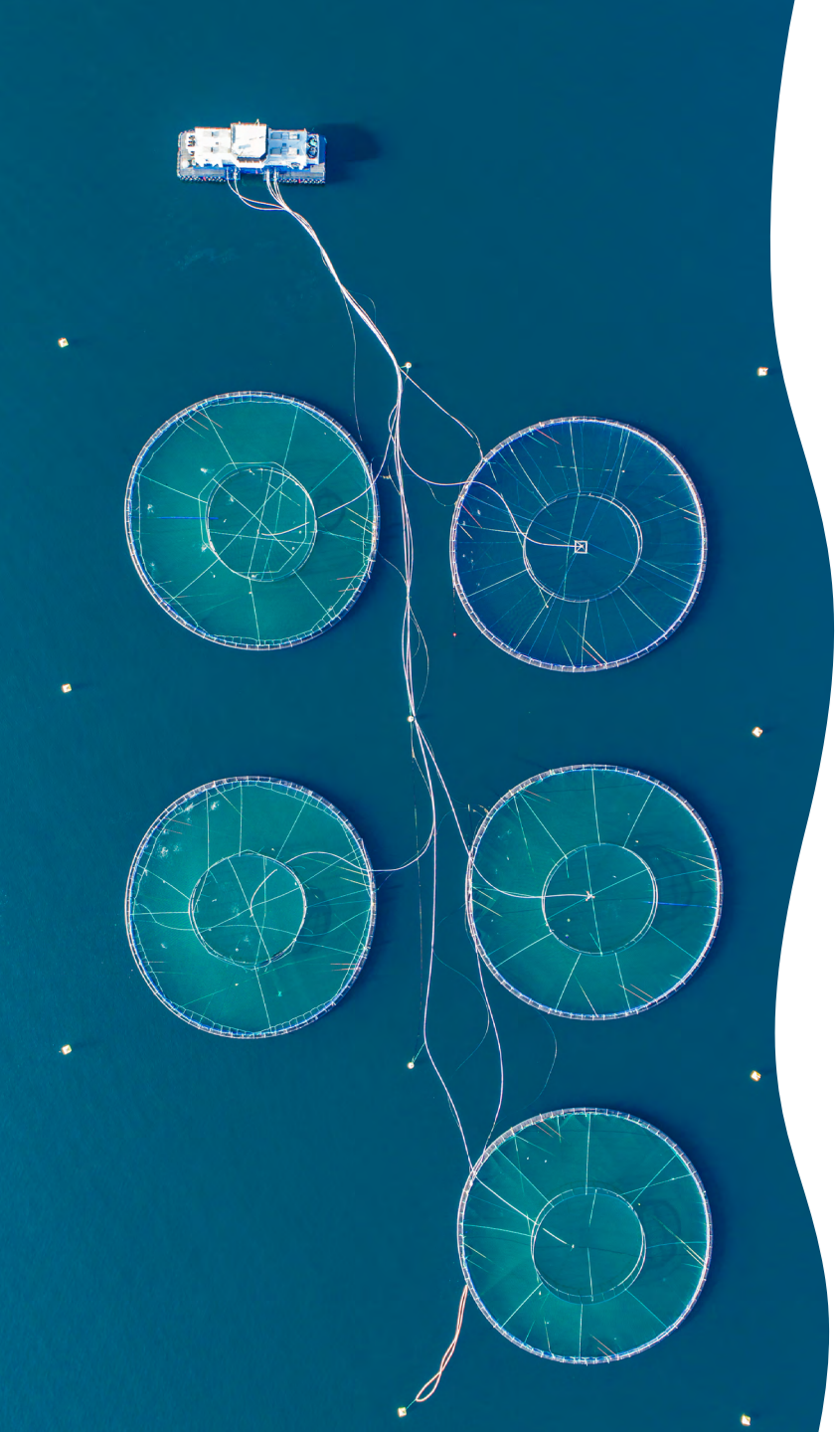

Akvakulturregisteret

Akvakulturregisteret er et realregister der man finner registrerte opplysninger om akvakulturtillatelser, lokaliteter og innehavere. Et realregister er et rettighetsregister ordnet etter de formuesgoder som rettigheten gjelder. Det betyr at det er selve akvakulturtillatelsen, og ikke innehaveren av tillatelsen, som utgjør en registerenhet. Siden Akvakulturregisteret er et realregister, vil registeret ha stor, om ikke full, positiv og negativ rettslig troverdighet. Utgangspunktet er derfor at man kan stole på at det som er registrert, er riktig, og at det som ikke er registrert, ikke gjelder.

I februar 2020 ble det nye Akvakulturregisteret lansert og satt i produksjon. Fylkeskommunene fikk skrivetilgang etter opplæring. De viktigste funksjonene i registeret er nå operative. Det gjenstår andre funksjoner som det er ønskelig å ha inn, men som det ikke er et krav om etter akvakulturregisterforskriften. Utviklingen av registeret fortsetter og det blir stadig tilgjengelig nye funksjoner og økt brukervennlighet. Det gjøres jevnlig teknisk vedlikehold og testing av registeret for å avdekke feil og mangler før nye funksjoner settes i produksjon. Det har også blitt laget prosedyrer for hvordan registerførere skal legge inn informasjon. Ved inngangen til fjerde kvartal 2020 fikk også Fiskeridirektoratets regioner skrivetilgang til ny samdriftsløsning i registeret.

Gjennom hele 2020 har det blitt holdt ukentlige møter for å sikre fremgang og utvikling i registerarbeidet. Super-testbrukere fra regioner og fylkeskommuner har vært involvert i prosessen, i tillegg til det interne teamet i Fiskeridirektoratet, for å kunne utvikle registeret på en mest mulig brukervennlig og intuitiv måte. Målet er å ha på plass en offentlig versjon på www.fiskeridir.no i løpet av første kvartal 2021.

Havbruk til havs

Arbeidet med å legge til rette for havbruk i områder lengre til havs er en prioritert oppgave for regjeringen. I havstrategien «Ny vekst, stolt historie» uttales det at regjeringen vil vurdere rammene og regelverket for havbruk til havs nærmere, slik at regelverket ikke hindrer utvikling og innovasjon i næringen. Videre fremkommer det i den oppdaterte havstrategien «Blå muligheter», at regjeringen vil «få på plass et fremtidsrettet regelverk for havbruk til havs som legger til rette for videre næringsutvikling».

Arbeidet med tilrettelegging for havbruk til havs følger tre spor: en større regelverksprosess, en arealprosess og behandling av konkrete søknader. De to første delene har NFD ansvar for. Fiskeridirektoratet har ikke mottatt konkrete oppgaver fra departementet i 2020 når det gjelder dette. Akvakulturregelverket, som vi forvalter, åpner for klarering av lokaliteter i hele Norges økonomiske sone, men er ikke spesielt tilrettelagt for behandling av slike søknader. Direktoratet har gitt utviklingstillatelser til ett konsept som skal klareres utenfor én nautisk mil utenfor grunnlinjen (plan- og bygningslovens virkeområde). I den forbindelse har vi veiledet søker om gjeldende regelverk og kunnskapsbehovet for behandling av en konkret søknad. Vi har også hatt koordineringsmøter med aktuelle sektormyndigheter som skal ta stilling til søknaden etter sitt regelverk. Fiskeridirektoratet mottok søknaden første uken i 2021.[9]

Vi har i løpet av høsten 2020 gjennomført et regelverksprosjekt på bestilling fra NFD. Målet for prosjektet har vært å svare opp et uttalt behov for oppdatering og utvikling av mer tidsriktige og målrettede tildelingsbestemmelser for laks, ørret og regnbueørret og andre arter. Vi har så langt det har latt seg gjøre tatt høyde for behov for tilrettelegging for havbruk til havs i prosjektet.

Trafikklyssystemet – vekst i næringen

Trafikklyssystemet skal sørge for forutsigbar og bærekraftig vekst i havbruksnæringen og legger opp til vekst innenfor en moderat risikoprofil på seks prosent annethvert år. Fargen settes ut fra hvordan lakselus påvirker villaksen i området, og avgjør om oppdretterne i området får lov til å vokse, eller om de får produksjonskapasiteten redusert. Produksjonskapasitet er den øvre grensen for hvor mye fisk en oppdretter kan ha i sjøen til enhver tid. Samtlige kommersielle matfisktillatelser for laks, ørret og regnbueørret i sjø er innplassert i produksjonsområder.

I februar 2020 vedtok regjeringen hvilke farger de 13 ulike produksjonsområdene skulle få:

- Ni produksjonsområder fikk grønt lys med mulighet for å øke produksjonskapasiteten med inntil seks prosent: Svenskegrensen til Jæren (1), Ryfylke (2), Nordmøre og Sør-Trøndelag (6), Nord-Trøndelag med Bindal (7), Helgeland til Bodø (8), Vestfjorden og Vesterålen (9), Kvaløya til Loppa (11), Vest-Finnmark (12), Øst-Finnmark (13)
- To produksjonsområder fikk gult lys og ingen endring i produksjonskapasiteten: Karmøy til Sotra (3) og Andøya til Senja (10)
- To produksjonsområder fikk rødt lys og måtte redusere produksjonskapasiteten med seks prosent: Nordhordland til Stadt (4) og Stadt til Hustadvika (5)

Veksten ble tildelt i to omganger, først som en kapasitetsøkning til fastpris og deretter det resterende gjennom auksjon. Én prosent ble solgt til fastpris i grønne produksjonsområder hvor prisen var satt til 156 000 kroner per tonn.

Videre kunne oppdrettere som oppfylte kriteriene for unntak etter reglene i produksjonsområdeforskriften, få tilbud om inntil seks prosent vekst. Tilbudet om unntaksvekst gjaldt for alle produksjonsområder og prisen var satt til 156 000 kroner per tonn.

2020 var det første året oppdrettere i røde produksjonsområder (PO 4 og PO 5) måtte redusere produksjonskapasiteten med seks prosent. Virkningen trådte i kraft 4. august 2020.

Fiskeridirektoratet har behandlet åtte klager på vedtak fattet av Vestland fylkeskommune om kapasitetsøkning etter unntaks-bestemmelsen. Klagene har i hovedsak omhandlet avslag på søknad om unntaksvekst og avslag på søknad om fritak fra nedjustering etter kapasitetsjusteringsforskriften § 12.

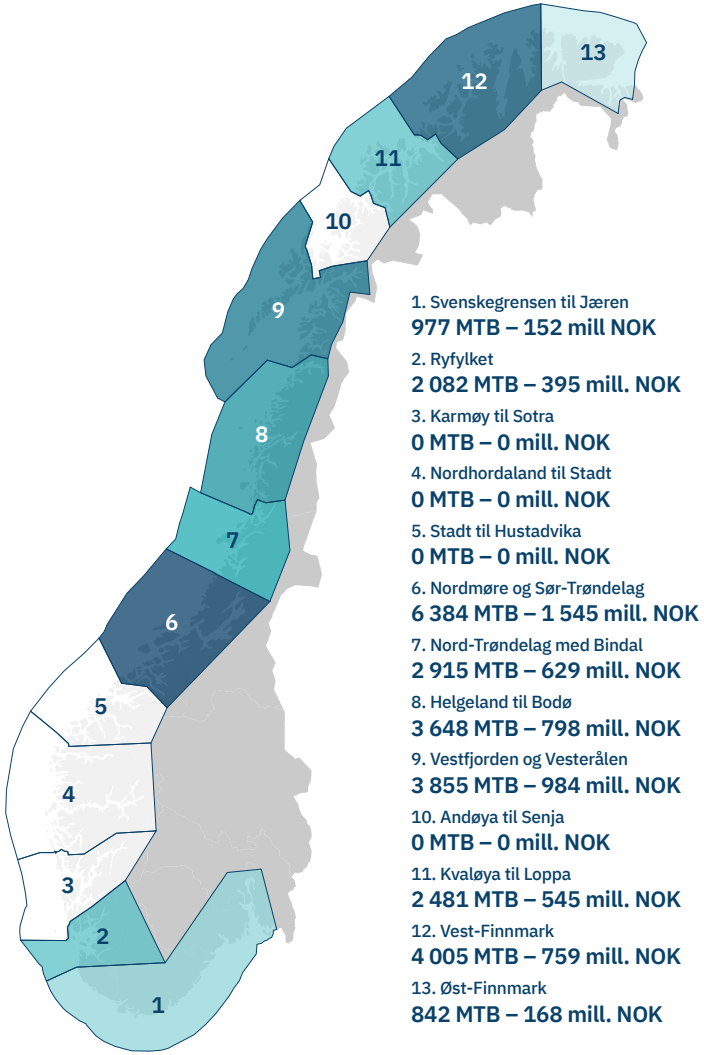

Illustrasjon 6: Auksjonsfordeling på produksjonsområder i 2020. Tildelt tonn MTB og samlet vederlag i mill. NOK.

Auksjon 2020

I 2019 fikk Fiskeridirektoratet i oppgave av NFD å forberede gjennomføringen av auksjonen i 2020. Dette innebar anbudsrunde og vurdering av leverandører, testing av auksjon-software og praktisk gjennomføring av nettbasert auksjon i grønne produksjonsområder.

18. august 2020 holdt NFD og Fiskeridirektoratet auksjon av nye tillatelser til oppdrett av laks, ørret og regnbueørret. Auksjonen ble avholdt som en simultan klokkeauksjon. Den ble i hovedsak innrettet som tilsvarende auksjon i 2018, men med noen justeringer i de detaljerte reglene. En av endringene var muligheten for å gi avslutningsbud. Dette ga budgiverne fleksibilitet til å angi etterspørsel når prisene nærmet seg metningspunktet. I tillegg reduserte det risikoen for at deler av den tilgjengelige kapasiteten ikke ble tildelt.

Det var 27 189 tonn produksjonskapasitet tilgjengelig i auksjonen, og alt ble solgt for nesten 6 milliarder kroner. Av 42 påmeldte selskap, var det 30 selskap som kjøpte produksjonskapasitet.

I tredje kvartal 2020 ble det gjennomført en intern evaluering av auksjonsprosessen sammen med NFD og leverandøren DotEcon Ltd. Arbeidet med auksjonsformat og auksjonsregler har vært svært tidkrevende, men har samtidig gitt Fiskeridirektoratet god innsikt i bruk av auksjon som verktøy for kapasitetsøkning og vekst.

30
selskaper

27 189
tonn produksjonskapasitet

6
milliarder NOK

Utviklingen av tilsynet med oppdrettsnæringen

Å forebygge og redusere effektene av rømt oppdrettsfisk har vært et høyt prioritert tilsynsområde for Fiskeridirektoratet i 2020. I det forebyggende arbeidet mot rømming har vi utarbeidet en tilsynspakke rettet mot virksomhetenes risikostyring ved avlusingsoperasjoner og gjennomført to pilottilsyn i 2020. Dette danner grunnlaget for en tilsynssatsing i hele landet i 2021. Det er startet et arbeid med å kartlegge tilgjengelig informasjon fra serviceverksteder på vedlikehold og reparasjon av nøter. Arbeidet videreføres i 2021. I tillegg fortsatte vi i 2020 å prioritere tilsyn rettet mot virksomhetenes rømmingsberedskap.

At aktørene overholder de kravene som gjelder for biomasse i forskrifter og tillatelsesdokumenter er avgjørende for å ivareta legitimiteten til tillatelsessystemet og sikre like konkurransevilkår for aktørene. Fiskeridirektoratet har derfor både i 2019 og 2020 løftet dette som en prioritering for det operative tilsynet.

I tillegg til å gjennomføre satsinger på prioriterte områder, har vi videreutviklet tilsynsmetodikken på området risikometodikk. Systemrevisjon er fremdeles hovedverktøyet for våre planlagte tilsyn, sammen med inspeksjoner som gjennomføres i etterkant av rømmingshendelser. Fiskeridirektoratet har i tillegg fokusert på å digitalisere enkle tilsynsoppgaver, for eksempel innenfor biomasseområdet. Vi har, ved region Nord, som en pilot, gjennomført tre tilsyn med drone.

Til tross for utfordringer med å føre tilsyn på grunn av korona, har vi klart å opprettholde omlag samme tilsynsomfanget som i 2019.

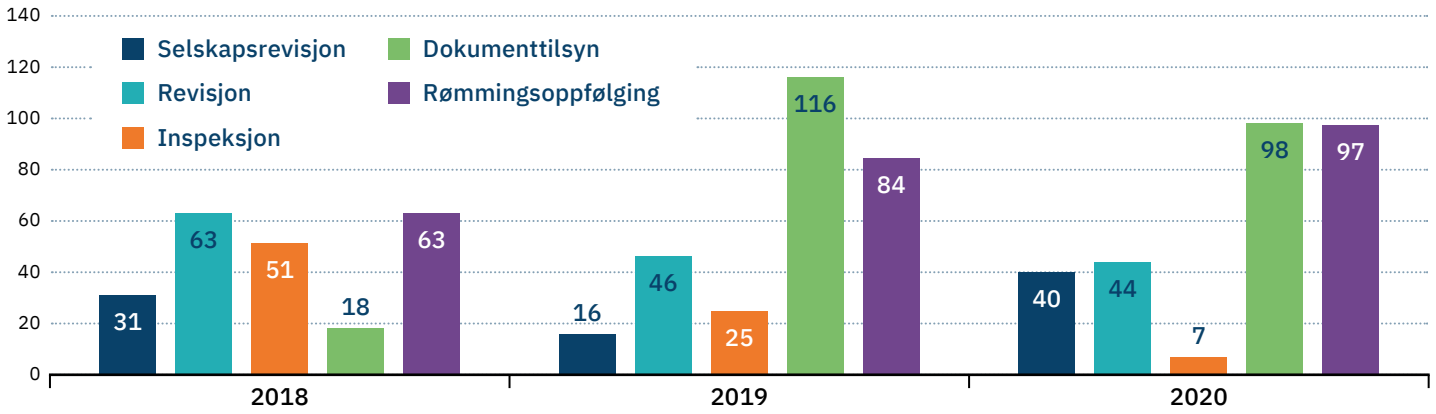

Figur 30: Tilsyn med oppdrettsselskap, 2018–2020 – antall og type.

Last ned figur

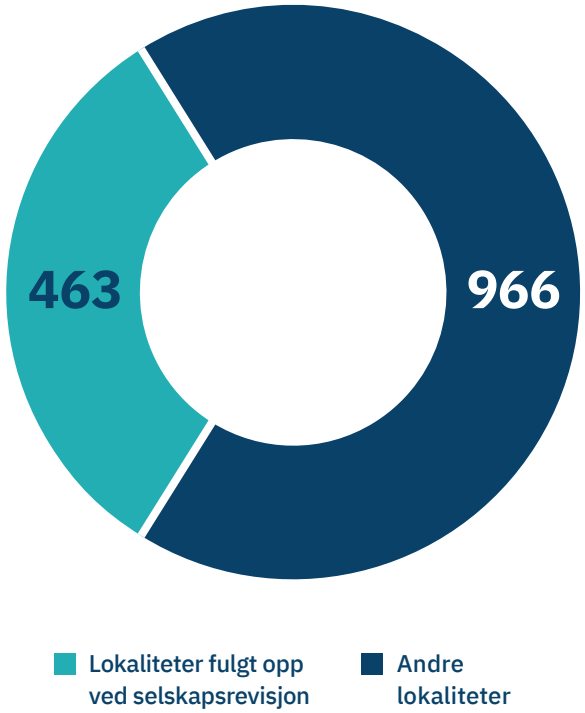

Figur 31: Lokaliteter fulgt opp ved selskapsrevisjon 2020.

Risikostyring i næringen

Fiskeridirektoratet har fokusert særskilt på risikostyring i akvakulturnæringen siden 2018. I 2019 ble det opprettet et prosjekt som har jobbet med dette. Prosjektet inkluderer og gjennomfører elementer fra regjeringens «Strategi mot rømming fra akvakultur». Målet med prosjektet er å sikre at risikostyring brukes som et levende verktøy for å forebygge rømming og kontinuerlig forbedre rutinene. Det er også et delmål å øke vår egen kompetanse på risikostyring for å øke kvaliteten på tilsynene og gi aktørene bedre veiledning i risikostyringen.

For å finne ut hva som er god risikostyring har vi tatt utgangspunkt i standardene «ISO 31000 Risikostyring retningslinjer» og «NS 5814 Krav til risikovurderinger», som er anerkjente og bransjenøytrale standarder. Vi har også utredet i hvilken grad kravene i standardene dekkes av akvakulturlovgivningen og gitt innspill til anbefalinger for videre utviklingsarbeid med tanke på regelverk og veiledning. I tillegg har vi hatt dialog med ulike kompetansemiljø om praksis for god risikostyring på beslektede områder og næringer.

Som del av arbeidet med å kartlegge status i næringen, og om status samsvarer med våre forventninger til risikostyring, har vi utviklet og testet ut en tilsynspakke i to pilottilsyn i 2020. Dette blir evaluert, og justeringer gjort, slik at en ferdig tilsynspakke kan benyttes i en kampanje i 2021. Vi har spisset dette tilsynet mot avlusingsoperasjoner, da dette er en operasjon som historisk har bidratt til en betydelig andel av rømmingshendelsene. Målet er å undersøke om næringen har etablerte risikostyringssystemer som fungerer under avlusingsoperasjoner. I tillegg til å se på om virksomhetene oppfyller kravene til risikostyring i forskrift om IK-Akvakultur, omfatter tilsynet også kartlegging av status for risikoforståelse og måten risiko håndteres på. Dette vil danne grunnlag for å beslutte og iverksette framtidige, hensiktsmessige virkemidler.

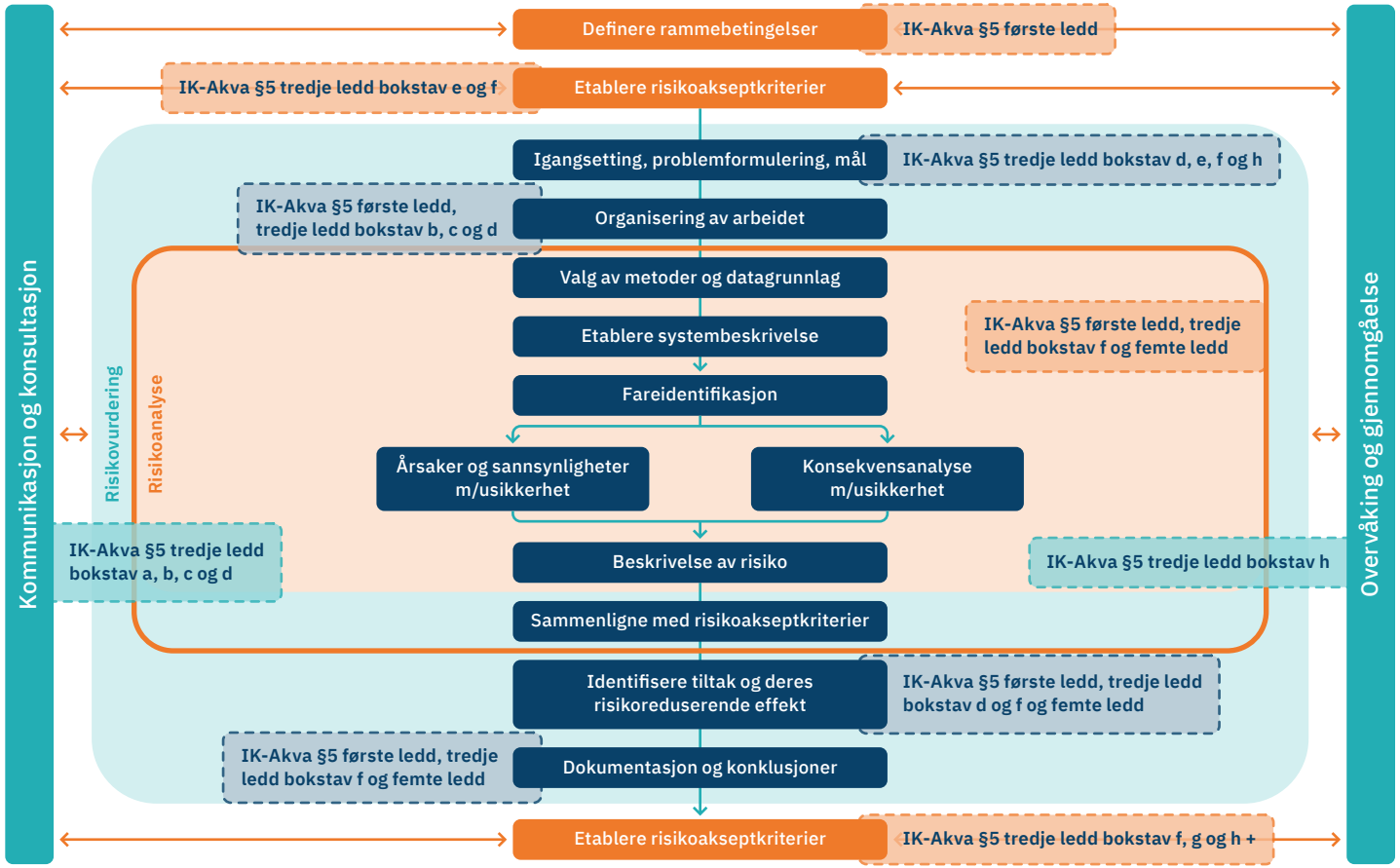

Illustrasjon 7: Illustrasjon av IK-akvakulturforskriften sammenholdt med ISO 31000.

Samarbeid med andre etater

Fiskeridirektoratet samarbeider med Skatteetaten og Tolletaten i en felles nasjonal analysegruppe (NAG-samarbeidet). Samarbeidet er forankret på ledernivå og i koordineringsgruppen i tillegg til i analysegruppen, og har tradisjonelt omfattet området havressurs. Akvakultur har de senere årene kommet med i samarbeidet, og i forbindelse med Nasjonal strategisk risikovurdering har vi deltatt på linje med havressurs. Arbeidet i 2020 har i stor grad vært rettet mot operasjonalisering av den strategiske risikovurderingen, og er beskrevet i rapporten som kom ved årsskiftet og som ligger på www.fiskeridir.no. For akvakultur er det utfordringer knyttet til biomasse, og da i form av mistanke om overproduksjon og skjulte biomasseoverskridelser, med etterfølgende kriminalitet, som først og fremst løftes frem i samarbeidet.

Fiskeridirektoratet har i 2020 deltatt i et prosjekt om deling av tilsynsdata med andre etater. Arbeidet ledes av Arbeidstilsynet, og andre deltakende etater er blant annet Miljødirektoratet, Petroleumstilsynet, Mattilsynet og Justervesenet. Målet med arbeidet er å få på plass en felles løsning for å automatisere delingen av tilsynsdata mellom etatene.

Tilsynsverktøyet SAGA

Bruken av Fiskeridirektoratets digitale kontroll- og tilsynsverktøy, SAGA, har økt i 2020 på alle satsingsområder innenfor akvakultur. Vi har utviklet flere nye funksjoner i systemet, særlig for å bedre brukervennligheten og effektivisere tilsynsløpet. Vi har startet flere store oppgaver som vi vil jobbe videre med i 2021.

Målet er at direktoratets tilsynsarbeidere skal jobbe bedre og mer enhetlig metodisk, samtidig som tilsynsarbeidet blir mer effektivt. En positiv effekt av dette vil også være at næringen i større grad likebehandles. SAGA er lagt til rette for å hente ut data fra tilsyn, slik at vi får et bedre og lettere tilgjengelig grunnlag for å risikobasere tilsynet.

I 2021 vil vi prioritere å ferdigstille hele saksbehandlingsløpet fra oppfølging av avvik og fram til klagesaksbehandling på hovedkontoret.

Biomasse

Også i 2020 har Fiskeridirektoratet prioritert virksomhetenes styringssystem for biomasse. Vi har særlig fokusert på hvordan virksomhetene bruker egne internkontrollsystemer til å sikre etterlevelse av biomasseregelverket gjennom hele produksjonssyklusen, både på lokalitets- og selskapsnivå, og sammenholdt dette med virksomhetenes løpende journalføring og rapportering av faktisk biomasse.

Dessuten har vi prioritert å videreutvikle tilsynsmetodikken og grunnlaget for tilsynet, gjennom å integrere saksflyten for biomassetilsyn i SAGA.

Vi har også brukt ressurser på å definere, dokumentere og kartlegge produksjonstap/svinn i oppdrettsnæringen. Arbeidet inkluderer både registrert svinn (for eksempel registrert dødelighet) og uregistrert svinn (rømming, tellefeil). Vi trenger god oversikt over situasjonen for å drive tilsyn og å sette inn målrettede tiltak. Kunnskapen om telleteknologi og årsakene til høye feilmarginer har vært begrenset og ofte har vi manglet nøyaktig tallmateriale for å gjennomføre oppgaven på best mulig måte.

For å skape et grunnleggende teknisk fundament for videre arbeid med telleproblematikken, ba direktoratet SINTEF om å ta en gjennomgang av dagens fisketelleutstyr i lakseoppdrett. Ved siden av en beskrivelse av tekniske spesifikasjoner og prinsipper for telleteknologier, skulle SINTEF også belyse operasjonelle og økonomiske sammenhenger som kan ha påvirkning på tellenøyaktigheten. Rapporten fokuserte på tekniske løsninger og utfordringer når det gjelder antall fisk ved utsett av smolt i sjø og ved flytting av større fisk.

Rapporten viser hvor i produksjonskjeden tallnøyaktigheten var høy, og i hvilke ledd det var størst risiko for å tape nøyaktighet i tallmaterialet. Det ble også påvist at flere arbeidsoperasjoner, som økte feilmarginen i tellingen, hadde felles feilkilder som bidro til unøyaktighet. Resultatene fra rapporten vil hjelpe Fiskeridirektoratet i planleggingen av fremtidens aktiviteter der vi er avhengige av god tellenøyaktighet.

Tilsyn med undervisningstillatelsene

Fiskeridirektoratet har de siste årene fokusert på tilsyn med driften av særtillatelsene. Vi har gjennomført kampanjer rettet mot stamfisk- og visningstillatelser, og i 2019 ble arbeidet videreført gjennom en tilsynskampanje rettet mot undervisningstillatelser.

Målet med den siste kampanjen var å undersøke om undervisningstillatelsene driftes i samsvar med krav og vilkår fastsatt gjennom tildelingen og akvakulturregelverket samt gi grunnlag for å kunne evaluere om tillatelsene i praksis fungerer etter intensjonen. Det ble i alt gjennomført tilsyn med 13 ulike undervisningstillatelser, fordelt på 11 videregående skoler og 2 universiteter.

I sluttrapporten fra Fiskeridirektoratet av 5. juni 2020 konkluderer vi med at ordningen med undervisningstillatelser stort sett fungerer etter intensjonen. Gjennom formalisert og tett samarbeid mellom undervisningsinstitusjoner og kommersielle aktører, mottar elevene gjennomgående et attraktivt, realistisk og kvalitativt godt undervisningstilbud innen teoretisk og praktisk akvakulturvirksomhet. Undervisningstillatelsene legger med dette til rette for økt rekruttering av personell med relevant kompetanse til akvakulturnæringen. Samtidig er det i rapporten påpekt at selve fiskeproduksjonen i de fleste tilfeller bør benyttes enda mer aktivt i undervisningen, for å oppnå ytterligere læringsutbytte.

Det ble ikke registrert brudd på vilkårene som ligger til grunn for den enkelte undervisningstillatelse. Rapporten viser likevel at de fleste av de undersøkte undervisningsinstitusjonene ikke i tilstrekkelig grad hadde implementert undervisningstillatelsene i sine internkontrollsystemer. På dette punktet ble det registrert til sammen 60 avvik fra ulike bestemmelser i forskrift om internkontroll. I tillegg ble det konstatert enkelte avvik fra driftskrav fastsatt i akvakulturdriftsforskriften. Den enkelte undervisningsinstitusjonen har måttet iverksette tiltak for å lukke avvikene.

Etter Fiskeridirektoratets syn har satsingen på tilsyn med undervisningstillatelser vært nyttig for både institusjonene og direktoratet, særlig ved at det er satt søkelys på at det er nødvendig med løpende revisjon og utbedring av skolenes internkontrollsystemer, for å sikre at formålet og kravene bak undervisningstillatelsene blir mer systematisk ivaretatt.

Rømming fra akvakulturanlegg

Fiskeridirektoratet arbeider etter en nullvisjon når det gjelder rømt oppdrettsfisk. I 2020 mottok vi 50 rapporter om rømmingshendelser fra oppdretterne på 36 328 laks og 1 217 regnbueørret. Vi presiserer at dette er tall som virksomhetene selv rapporterer inn. Det er knyttet usikkerhet til rømmingsomfanget i mange saker og dermed også til summen av alle rømminger.

Det forekommer rømmingshendelser ut over dem som blir rapportert. Vi mottar ofte tipsmeldinger fra ulikt hold om observasjoner og fangst av rømt oppdrettsfisk, og det er ikke alle disse som kan knyttes til kjente rømminger. Slike meldinger blir fulgt opp av regionene som samler inn opplysninger og etablerer kontakt med oppdretterne i det aktuelle området.

Tiltak i regi av Fiskeridirektoratet, sammen med næringens egne tiltak, utgjør en systematisk tilnærming til utfordringen med rømt oppdrettsfisk i hele landet. Målet er i hovedsak å hindre innblanding av oppdrettslaks i villaksbestander og å hindre at regnbueørret etablerer seg i norsk natur.

Tilsyn med akvakulturvirksomhetenes rømmingsberedskap har vært et prioritert område siden 2019. Målet har vært å undersøke om virksomhetene har gode nok og oppdaterte beredskapsplaner, utstyr og kompetanse til å følge opp rømminger.

På side 46 følger beskrivelser av noen av tiltakene.

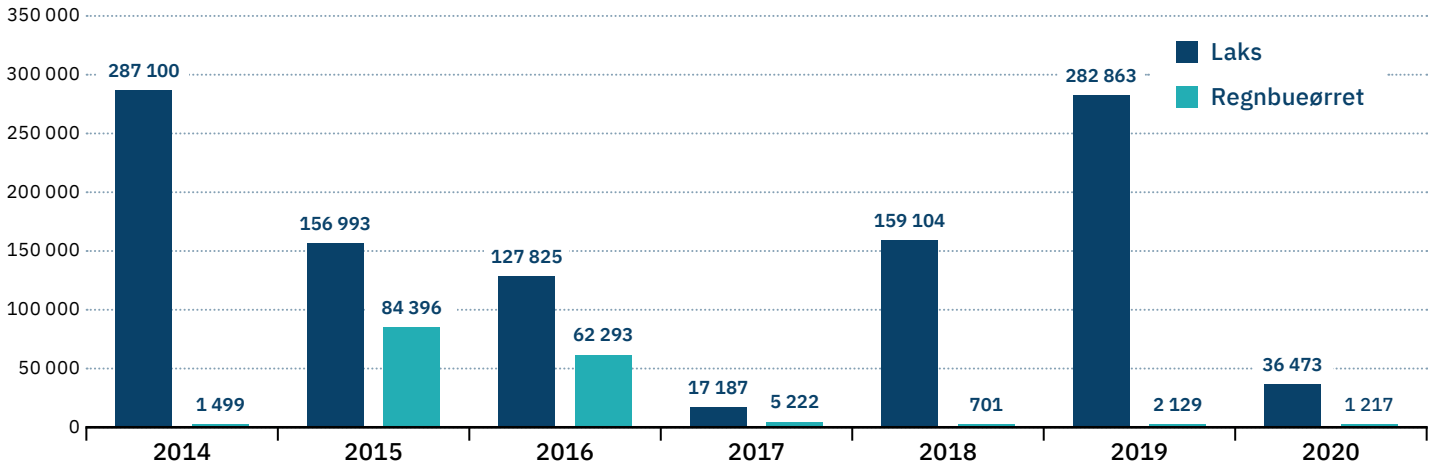

Figur 32: Rømming 2014 -2020 ifølge innmeldinger fra oppdrettere.*

*) Grafen viser det innmeldte rømmingstallet per 16.02.2021. Det er fortsatt rømmingshendelser i 2020 der antall rømte fisk ikke er fastsatt. Det totale rømmingstallet kan derfor endre seg. For oversikter over andre arter som har rømt fra oppdrettsanlegg og gjenfangst, se Fiskeridir.no.[10]

50
rømmingshendelser

37 705
rømte fisk

36 328
oppdrettslaks

1 217
regnbueørret

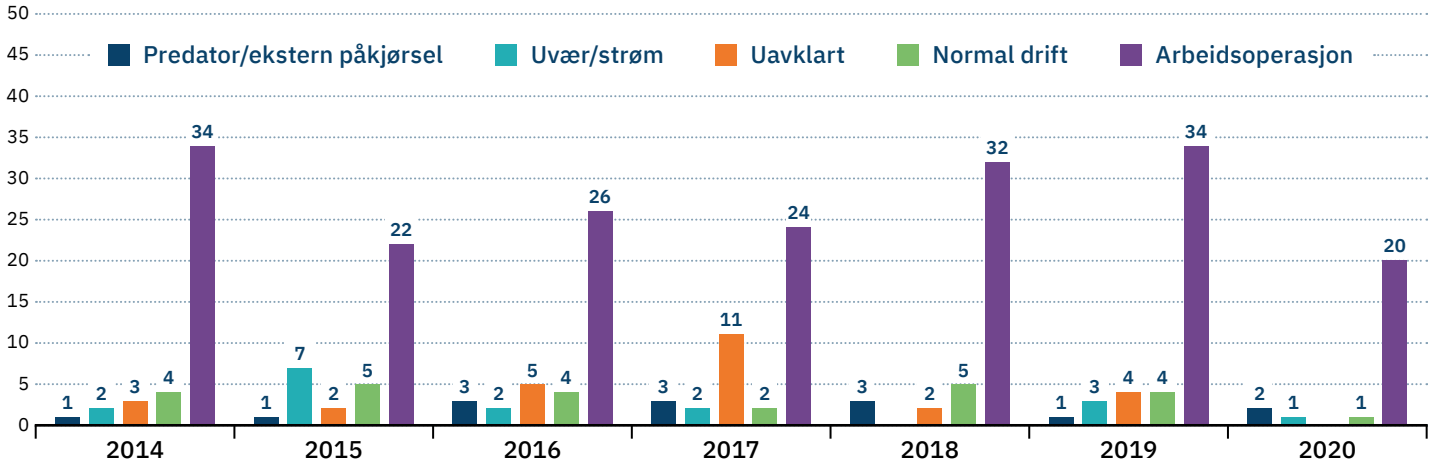

Figur 33: Aktivitet ved rømmingshendelser, 2014–2020*.

*) Ikke alle rømmingshendelser i 2020 er kartlagt, og derfor avviker oversikten noe fra det totale antallet rømmingshendelser.

Last ned figur

Rømt oppdrettslaks i vassdrag

Overvåkning av rømt oppdrettslaks i vassdrag har pågått siden 1989, og har vært utført av flere institusjoner og med en rekke oppdragsgivere. I 2013 fikk HI, på oppdrag fra Fiskeridirektoratet, ansvaret for å organisere den nåværende overvåkningen i et nasjonalt overvåkningsprogram.

Ettersom overvåkningen er feltarbeid, som gjennomføres om sommeren og i mange tilfeller helt frem mot jul, vil rapporten nødvendigvis komme ut påfølgende år. Fra den første rapporten kom ut i 2015, har antall vassdrag som inngår i programmet økt fra 140 til 205 i 2018. For 2019 inngikk 200 vassdrag. Av disse ble 145 vurdert til å ha lave innslag av rømt laks, mens 55 hadde moderate til høye innslag.

Vassdragene som inngår i rapporten er valgt ut fra en rekke kriterier; god geografisk spredning, nasjonale laksevassdrag, vassdrag av ulik størrelse og å bygge videre på vassdrag med tidsserier. For å sikre best mulig kvalitet på vurderingene, anvendes en rekke metoder; data blir samlet inn fra sportsfiske, stamfiske og drivtellinger (også kalt gytefisktellinger) om høsten. I et flertall av elvene ble det benyttet mer enn én metode. Alle innsamlede data har vært gjennom en kvalitetssikringsprosess, som er beskrevet i rapportene, hvor ulike kilder til usikkerhet drøftes. Resultatene fra den enkelte elven presenteres med vurdering av metoder og en god oversiktstabell, som viser uttak av rømt oppdrettslaks fordelt på forskjellige overvåknings- og uttaksaktiviteter. I forbindelse med overvåkningen pågår det også fortløpende evaluering av metodene, med forventning om en fortsatt kvalitativt god utvikling av programmet.

Det nasjonale overvåkningsprogrammet for 2019 viser at nivåene av innslag av rømt oppdrettslaks har stabilisert seg etter flere år med nedgang i antall vassdrag med høye innslag av rømt oppdrettslaks. Overvåkingsprogrammet viser likevel at om lag hver fjerde elv fremdeles har moderat til høyt innslag av rømt oppdrettslaks, og må følges opp gjennom tiltak.

Hver fjerde elv har moderat til høyt innslag av rømt oppdrettslaks

Fremdeles varierer innslagene av rømt laks langs kysten, med eksempelvis svært lave innslag fra svenskegrensen til Ryfylke, mens Vestlandet har høyest tetthet av vassdrag med høye innslag av rømt laks.

Overvåkingsprogrammet utgjør et viktig grunnlag for utfiskingstiltak hjemlet i akvakulturloven, og for å kunne evaluere om forebyggende og avbøtende rømmingstiltak har tilsiktet effekt. Kunnskapen fra overvåkingsprogrammet legger også grunnlaget for arbeidet med vannforskriften, kvalitetsnormen for villaks og tiltak som gjennomføres av Oppdrettsnæringens sammenslutning for utfisking av rømt oppdrettsfisk (OURO).

Tiltak og skadebegrensning

Næringens tiltak planlegges av OURO etter en egen forskrift, forskrift om fellesansvar for utfisking mv. av rømt oppdrettsfisk. OURO planla og gjennomførte i 2020 tiltak i 49 vassdrag. I tillegg finansierte de tre kilenøter i Trøndelag og kilenøter i tilknytning til Vossovassdraget med uttak som formål.

Fiskeridirektoratet har fra og med 2017 iverksatt egne landsdekkende tiltak, der det i forbindelse med annet feltarbeid i vassdrag er tatt ut rømt oppdrettslaks som er observert. De aller fleste vassdrag som inngår i det nasjonale overvåkingsprogrammet for rømt oppdrettslaks er inkludert og resultatene synliggjøres gjennom programmets rapporter.[11] De langsiktige effektene må måles gjennom genetiske undersøkelser.

For å sikre skadebegrensning etter enkelthendelser, har Fiskeridirektoratet gitt oppdrettere pålegg om miljøundersøkelse og uttak av rømt oppdrettsfisk i vassdrag, med virkning i 2020, i 15 rømmingssaker. Av disse er èn sak knyttet til en hendelse i 2019. Samlet sett omfatter påleggene tiltak i om lag 60 vassdrag, men med noe overlapp. Alle hendelsene gjaldt oppdrettslaks. Resultatene viser at en slik oppfølging av enkeltrømminger, sammen med andre tiltak, er en viktig forvaltningsstrategi for å redusere risikoen for innblanding av rømt oppdrettslaks i de ville laksebestandene.

OURO (oppdretterne) **må ta regningen** når Fiskeridirektoratet fisker ut rømt oppdrettsfisk

I **15 rømmingssaker** fikk oppdrettere pålegg om miljøundersøkelse og uttak av rømt oppdrettsfisk i vassdrag

I to innsjøer i Vestland fylke, Skogseid- og Henangervatnet, drives det merdbasert produksjon av settefisk/smolt. Det er gitt pålegg til selskapene, som har tillatelser i innsjøene, om miljøovervåkning i 2020-2021. Det ble gjort funn av rømt oppdrettsfisk i begge innsjøene under årets undersøkelser. Det har også tidligere blitt dokumentert rømt oppdrettsfisk der, både gjennom tipsmeldinger og i en undersøkelse som vi gjennomførte i 2019.

Fiskeridirektoratet har i 2020 gjort avrop på rammeavtaler i fire saker for å sikre miljøovervåkning av vassdrag etter rømming med ukjent kilde. De fire sakene var i ulike deler av landet: Sør-Vestlandet, Hardanger, Ytre Sogn, Sunnfjord og Tingvollfjorden. I tillegg har vi hatt en undersøkelse i Tosen- og Velfjorden, der man antar at de til dels store mengdene med rømt fisk som kom inn i år, stammer fra en rapportert rømming i 2019.

Vi hadde våren 2020 på høring forslag om endring i forskrift om fellesansvar for utfisking mv. av rømt oppdrettsfisk. Endringen ble fastsatt 7. september 2020 og innebærer at OURO er forpliktet til å ta regningen når Fiskeridirektoratet iverksetter utfiskingstiltak ved akutte hendelser hvor kilden til rømt oppdrettsfisk er ukjent, eller for å spore rømt oppdrettsfisk tilbake til eier. I tillegg fjernet man kravet om at rømmingen må defineres som en akutt hendelse for at sammenslutningen skal dekke utgiftene.

Krav og plikter for vare- og tjenesteleverandører

Fiskeridirektoratet sendte 21. desember 2020 på høring forslag om at en del av kravene i akvakulturdriftsforskriften som gjelder for oppdrettere, også skal gjelde for vare- og tjenesteleverandører. Reglene om deres ansvar blir på denne måten tydeligere, lettere tilgjengelige og skaper forutsigbarhet.[12]

Rømming er fortsatt en av de store utfordringene for akvakulturnæringen, og forslaget fra Fiskeridirektoratet inneholder også nye krav for å senke risikonivået. Vi har foreslått å konkretisere krav og plikter knyttet til rømming for vare- og tjenesteleverandører ved arbeidsoperasjoner i tilknytning til drift av akvakulturanlegg. Det vil bety tydeligere krav om kompetanse, journalføring, beredskapsplan, aktsomhet, risikovurdering og meldeplikt ved rømming. I tillegg har vi foreslått ytterligere krav knyttet til gjennomføring og overvåkning av arbeidsoperasjoner som kan medføre risiko for rømming, og krav til mer nøyaktige og sikrere data om antall rømte fisk. De foreslåtte kravene skal også gjøre det klarere hvilket ansvar innehavere av akvakulturtillatelser og vare- og tjenesteleverandører har, både når aktivitetene gjennomføres sammen eller hver for seg.

Erfaringsbasen

Som fastsatt i regjeringens «Strategi mot rømming fra akvakultur», videreutvikler Fiskeridirektoratet en relevant erfaringsbase slik at kunnskap etter granskning av hendelser kan deles og formidles offentlig.[13]

Vi fortsatte utviklingen av basen i 2020 og har laget en plan for veien videre. Blant annet er det opprettet et redaksjonsråd med regionale medarbeidere som vil møtes en gang i kvartalet. Videre blir innmeldte og avklarte avvik etter NYTEK-forskriften (§ 23 og § 31) formidlet i basen.

Vi arbeider med å få på plass rutiner for å informere aktørene om utviklingen av basen, inkludert når nye fakta publiseres. Vi skal også utforme basen mer pedagogisk.

Forum for rømmingssikkerhet

På bestilling fra NFD har Fiskeridirektoratet opprettet et forum for rømmingssikkerhet. Dette forumet består av representanter fra Fiskeridirektoratet, Kystrederiene, Norsk Industri, Sjømat Norge og Sjømatbedriftene. Forumet har som hovedoppgave å fremme arbeidet med rømmingssikring gjennom å drøfte strategi og prioriteringer, diskutere og følge opp aktuelle problemstillinger, legge til rette for godt samarbeid, være en informasjonsarena for prosjekter, identifisere sentrale problemstillinger og bidra aktivt til å spre kunnskap og erfaringer.

Forumet har i 2020 gjennomført to møter. Sentrale problemstillinger på disse møtene har vært rolleforståelse, utfordringer med å tallfeste rømmingshendelser, erfaringsformidling og opplæringsbehov. I tillegg til de nevnte problemstillingene, skal forumet sette søkelys på årsaksanalyser i forbindelse med uønskede hendelser, risikostyring i næringen og sikkerhetskultur. Innenfor sikkerhetskultur, planlegges det en større konferanse om rømmingssikring i 2021 samt et toppledermøte samme år. Gjennom dialog med toppledelsen i de største virksomhetene og et kompetansetilbud til den «spisse enden» av næringen, forventer direktoratet at det utvikles en felles forståelse og felles ambisjoner når det gjelder sikkerhetskultur og risikostyring.

Miljø

Miljøovervåkning

Alle oppdrettere har siden akvakulturloven kom i 2005 hatt plikt til å overvåke hvordan utslipp fra anleggene påvirker området under og rundt anleggene. Dette er viktig for å kunne følge med på om miljøpåvirkningen til enhver tid er forsvarlig og bærekraftig, både på den enkelte lokaliteten, samlet i et fjordsystem og i regionen for øvrig. Overvåkningen foregår etter Norsk Standard NS 9410:2016, som beskriver hvilke undersøkelser som skal gjennomføres, og til hvilken tid i produksjonssyklusen. Oppdretterne må leie inn uavhengig fagpersonell til å gjennomføre miljøundersøkelsene og rapportere inn til Fiskeridirektoratet via Altinn.

Direktoratet har ansvar for oppfølging av B-undersøkelsene, som er en trendovervåkning av bunnforholdene under og i umiddelbar nærhet til et akvakulturanlegg, og som måler påvirkningen fra anlegget.

Tabell 4: Prosentvis fordeling av lokalitetstilstand ved innrapporterte B-undersøkelser fra 2010-2020*.

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
1 Meget god	74,1	70,2	72,3	70,9	74,4	73,1	74,8	73,2	71,7	73,0	75,9
2 God	19,1	19,8	19,5	22,1	19,1	18,7	18,8	19,1	19,9	18,3	17,1
3 Dårlig	5,3	8,9	6,9	6,0	5,8	7,3	6,0	6,6	6,9	7,4	6,4
4 Meget dårlig	1,5	1,1	1,3	1,0	0,7	0,9	0,4	1,1	1,5	1,3	0,6

*) Tall per 30. november 2020.

De innrapporterte B-undersøkelsene i 2020 viser gode til meget gode miljøforhold på bunnen under de fleste marine akvakultur-anlegg, og det synes å være liten geografisk forskjell. Trenden har vært stabil de siste 10 årene. Over 90 prosent av lokalitetene har god til meget gode miljøforhold. I underkant av 7 prosent har lokalitetstilstand 3 – dårlig, og under 1 prosent har uakseptabel tilstand, altså tilstand 4 – meget dårlig.

Totalt var det 6 lokaliteter på landsbasis som hadde uakseptabel belastning på bunnen som følge av driften. 4 av disse lokalitetene ligger i Vestland (tidligere Hordaland fylke). Lokaliteter med uakseptabel miljøtilstand følges opp med tiltak av Fiskeridirektoratet. På landsbasis i 2019 var det i alt 14 lokaliteter i uakseptabel tilstand, hvorav 9 var i Hordaland. Dette viser at tiltak og oppfølging av miljøtilstanden ved lokaliteter fungerer.

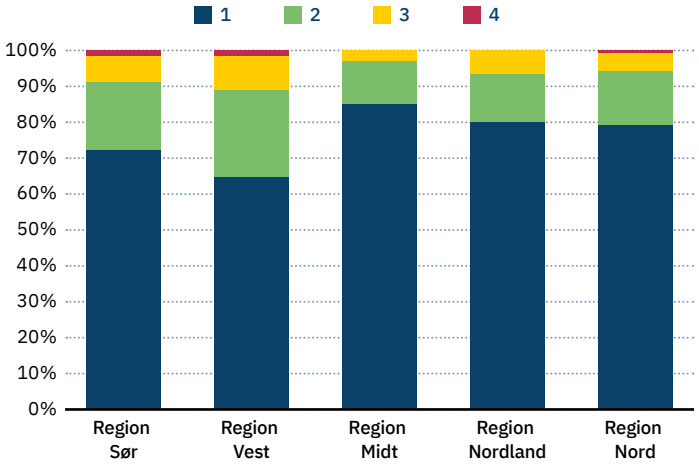

Figur 34: Prosentvis fordeling av lokalitetstilstand ved innrapporterte B-undersøkelser fordelt på Fiskeridirektoratets regioner i 2020*.

*) Tall per 30. november 2020.

93 %

av oppdrettsanleggene har tilfredsstillende miljøstand

Vi har det siste året også fokusert på å pålegge alternativ overvåkning av de lokalitetene der B-undersøkelsen ikke egner seg som metode grunnet hard- eller blandingsbunn. Ved slike undersøkelser benyttes visuelle data i form av film eller bilder, for å dokumentere bunnpåvirkningen, i motsetning til sedimentprøver. Vi har jobbet med å videreutvikle og oppdatere en veileder for slike alternative overvåkingsmetoder, og har i 2020 sammen med HI blant annet tatt inn en metodebeskrivelse for å benytte ROV for slik overvåkning.

Fiskeridirektoratet har i samarbeid med Miljødirektoratet startet en arbeidsgruppe for å etablere en ny nasjonal veileder for forundersøkelse, som skal være ferdig i løpet av 2021. Arbeidet er en naturlig videreføring av arbeidet med revidert forurensingsregelverk for akvakultur som ble ferdig i 2020.

Direktoratet har også satt i gang en arbeidsgruppe sammen med Miljødirektoratet, på bestilling fra Nærings- og fiskeridepartementet og Klima- og miljødepartementet, for å utrede og foreslå en metodikk for kartlegging av viktige marine naturtyper, nøkkelområder og marine rødlistearter som eventuelt kan ta skade av utslipp fra akvakulturanlegg. Metoden, og mulig undersøkelse, skal inngå som en del av dokumentasjonen ved behandling av søknad om etablering eller utvidelse av akvakulturlokaliteter, og henger i så måte sammen med utarbeidelse av veileder for forundersøkelse.

Legemiddel mot lakselus

Fiskeridirektoratet gjennomførte i 2020 en tilsynskampanje der målet var å undersøke om virksomhetene, gjennom internkontrollsystemene, sikrer miljømessig forsvarlig bruk av legemidler. Vi gjennomførte 22 tilsyn, og fant totalt 70 avvik og 23 forbedringspunkt. Vi avdekket sju tilfeller med klare brudd på forbudet mot å slippe ut legemidler nærmere enn 500 meter fra reke- og gytefelt.

Fant flere **brudd** på utslipp av legemidler

Resultatene viser at virksomhetene utøver internkontroll for å kartlegge og redusere negative miljøeffekter fra utslepp av legemidler. Men hvordan selskapene vurderer om utslipp er miljømessig forsvarlig, varierer både i innhold og kvalitet. Ikke alle selskap har fokusert like mye på at legemidler kan ha negative konsekvenser for miljøet.

Resultatene fra tilsynskampanjen tyder på at regelverket og direktoratets veiledning ikke er godt nok implementert i selskapenes internkontrollsystemer.

I de fleste tilfellene der vi avdekket brudd på reglene, ser det ut til at selskapene har for lite kunnskap om miljøet rundt oppdrettsanleggene.

Utvalgsverktøyet, som vi utviklet spesifikt for denne kampanjen, viser at det ikke brukes kitinsyntesehemmere i fôret nærmere enn 1000 meter fra rekefelt og at disse avlusningsmidlene ikke blir brukt oftere enn hver sjette måned. Det ser dermed ut til at alle har innrettet seg etter kravene i akvakulturforskriften § 15 a, vilkår for bruk av kitinsyntesehemmere. Det har ikke siden 2017 blitt rapportert bruk av kitinsyntesehemmere i fôret nærmere enn 1000 meter fra rekefelt.

Kitinsyntesehemmere i fôret er generelt lite brukt. I 2018 ble det skrevet ut 40 resepter, og i 2019 42 resepter, på legemidler mot lakselus som inneholder kitinsyntesehemmere. Det er flubenzuronene, teflubenzuron og diflubenzuron, som utgjør kitinsyntesehemmerne som brukes i legemidler mot lakselus. Vi må tilbake til 2011 for å finne et år der det ble skrevet ut færre resepter av denne gruppen legemidler.

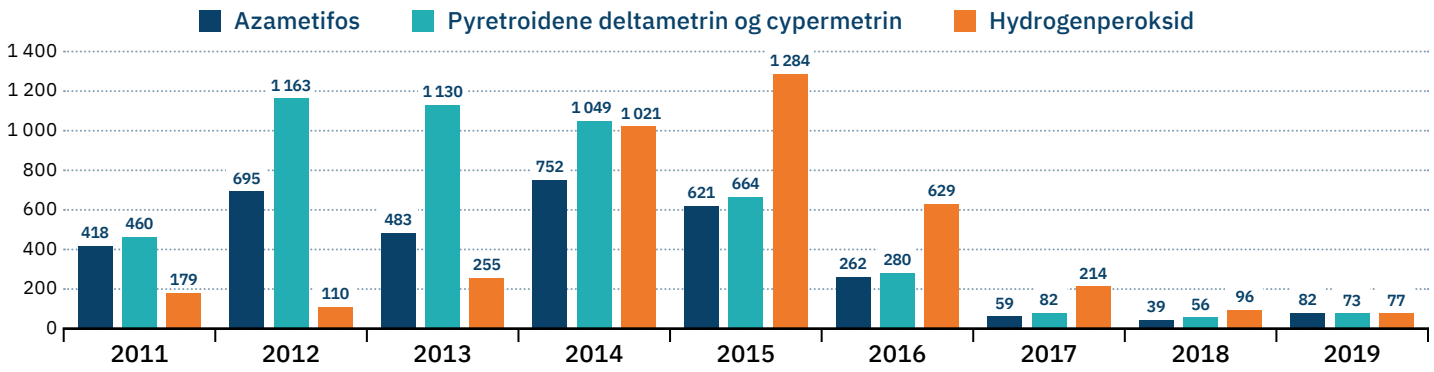

Figur 35: Resepter på legemiddel til badebehandling mot lakselus, 2011–2019.

I dag er det relativt lite bruk av legemidler til badebehandling mot lakselus, sammenlignet med perioden 2011-2016, men det var en økning i antall resepter på legemidler med virkestoffene azametifos og deltametrin fra 2018 til 2019 (figur 35).

Da vi annonserte tilsynskampanjen på www.fiskeridir.no, publiserte vi også listen over kravpunkt som ville bli kontrollert. Dette gjorde vi for å styrke kommunikasjonen med tilsynsobjektene. Vi mener dette er en effektiv måte å gi veiledning om regelverket på. Dermed gjør vi kjent hva vi legger vekt på i regelverket, samtidig som de mer generelle kravene i forskrift om IK-Akvakultur blir gjort konkrete for et spesifikt tilsynsområde.

Fiskeridirektoratet sendte 21. desember 2020 på høring forslag om endringer i regelverket om bruk og utslipp av legemidler mot lakselus. Tiltakene innført i 2017 og 2019 ved bruk av legemidler mot lakselus, særskilte detaljkrav og forbud, er nå foreslått erstattet med funksjonsbaserte regler som vil gjelde ved bruk og utslipp av alle legemidler, og ikke være begrenset mot lakselus spesielt slik som i dagens regelverk. Vi har foreslått at reglene, for både innehaver og brønnbåt, samles i akvakulturdriftsforskriften, og ses i sammenheng med behov for regler for andre vare- og tjenesteleverandører.

Revidert forurensningsregelverk

Fiskeridirektoratet og Miljødirektoratet har, på oppdrag fra Nærings- og fiskeridepartementet og Klima- og miljødepartementet, foreslått et nytt system for regulering av akvakultur i sjø etter forurensningsloven. Regjeringen la forslaget ut på høring 11. september 2020, med høringsfrist 4. januar 2021.

Forslaget innebærer at akvakultur av fisk, ut til én nautisk mil utenfor grunnlinjen, som hovedregel blir tillatt uten utslippstillatelse etter forurensningsloven. Videre at standardkrav i akvakulturdriftsforskriften, for å forebygge og begrense forurensning og avfallsproblemer fra akvakultur, skal gjelde i stedet for vilkår i utslippstillatelsene. Formålet med de foreslåtte endringene er å øke forutsigbarheten for næringen og effektivisere søknadsbehandlingen. Samtidig skal miljøhensyn ivaretas på best mulig måte. Krav til mer og bedre miljødokumentasjon, både i søknadsfasen og under drift, skal bidra til at akvakultur drives på en miljømessig forsvarlig måte, jf. akvakulturloven § 10, og samtidig følge opp Norges forpliktelser etter EUs vanndirektiv.

Vannforvaltning

Vannforskriften gjennomfører EUs vanndirektiv i norsk rett. Forskriften setter miljømål med frister for alt vann i Norge, angir organiseringen av vannforvaltningen og beskriver arbeidet med kunnskapsgrunnlaget og regionale vannforvaltningsplaner og tiltaksprogrammer. Et viktig formål med vannforskriften er å sikre en mer helhetlig og økosystembasert vannforvaltning i Norge ved utarbeiding av helhetlige, sektorovergripende, regionale vannforvaltningsplaner og tiltaksprogrammer i henhold til vanndirektivet.

Sektormyndighetene har et særlig ansvar for å påse at oppdatering av planene, som angår eget ansvarsområde, ligger innenfor nasjonale føringer før og etter høring. Forslag til tiltak fastsettes av sektormyndigheten i tråd med relevant sektorregelverk.

Fiskeridirektoratet har i år deltatt og sendt bidrag til oppdatering av tiltaksprogram og til konsekvensutredning av regionale vannforvaltningsplaner. Våre regioner deltar i det regionale arbeidet i vannregionene. Hovedkontoret koordinerer arbeidet og håndterer påvirkning fra rømt fisk, i tillegg til å delta på nasjonalt nivå.

Utslipp fra akvakulturanlegg påvirker i de fleste tilfeller kystvannforekomster i liten grad, og fører ikke til redusert miljøtilstand. Fiskeridirektoratet har ikke foreslått tiltak, som inngår i tiltaksprogrammet, knyttet til utslipp fra akvakultur.

Påvirkningen på villfisk

Til vannforvaltningsplanene for perioden 2022-2027 er det utarbeidet et tverrsektorielt, omforent kunnskapsgrunnlag, som omfatter påvirkningen fra akvakultur på villfisk i vassdrag med anadrome fisk. 57 anadrome vassdrag er vesentlig påvirket som følge av målt genetisk endring i fisk. Genetisk effekt hos laks beskriver i hvor stor grad stedegne laksebestander har fått endret genetikk som følge av innkryssing med rømt oppdrettsfisk. I 36 av vassdragene er innslaget av rømt oppdrettslaks vesentlig. Dette kan påvirke laksebestandene i elvene ved at det blir konkurranse om gyteområder og innkryssing i stedegne bestander. Fiskeridirektoratet har i tiltaksprogrammet foreslått overvåkning av innslag av rømt oppdrettslaks i vassdrag og utfiskingstiltak i disse vassdragene. Dette arbeidet gjøres uavhengig av regionale vannforvaltningsplaner. Mer om tiltak og skadebegrensning på side 46.

I anadrome vassdrag som er nedklassifisert som følge av genetiske endringer på ville laksebestander etter påvirkning fra rømt oppdrettslaks, er det behov for utsatte frister for å nå miljømål. Fiskeridirektoratet og Miljødirektoratet har samarbeidet om miljømålene i disse vannforekomstene.

NYTEK – standard og forskrift

I år har vi ferdigstilt arbeidet med revisjon av NYTEK-forskriften og arbeidet med revisjon av NS 9415:2009. Arbeidet har gått parallelt, noe som har vært nødvendig for å sikre et regelverk som er helhetlig, spesielt med tanke på forskriftens nye funksjonelle utforming. Målet med å gjøre forskriften mer funksjonell er å få et regelverk som i større grad kan ta høyde for en næring i utvikling. Funksjonskravene og begrepsbruken i forslaget til forskrift er i størst mulig grad basert på og i samsvar med høringsutkastet til NS 9415:2020.

I standardarbeidet er det brukt mye tid på helhetlige gjennomganger, noe som har vært tidkrevende, men nødvendig for å sikre en forståelig og helhetlig standard. NS 9415:2020 ble sendt på høring i desember 2020, og forslaget til forskrift ble ferdigstilt og sendt til NFD samme måned.

Landbasert akvakultur

Fiskeridirektoratet sendte i november 2019 forslag til endring av forskrift om krav til teknisk standard for landbaserte akvakulturanlegg for fisk, på høring. NFD fastsatte endringsforskriften 19.10.2020. Endringene gjør det enklere for innehavere av akvakulturtillatelser å forstå og gjennomføre kravene som stilles for å drive landbasert oppdrett. I tillegg er frist om innsending av rømmingsteknisk dokumentasjon utsatt med ett år, frem til 01.01.2022. Tilstandsgrader, som fastsettes før dette tidspunktet, gjelder fra 01.01.2022. Dette gir innehavere av akvakulturtillatelser bedre tid til å dokumentere tilstanden og gjøre nødvendige tiltak for å lukke eventuelle avvik på anleggene.

Et viktig ledd i arbeidet er å utføre en tilstandsanalyse av anleggene. Tilstandsanalysen gir en karakter på anlegget hvor 0 er beste score og 2 er dårligste lovlige score. På de rapportene som er kommet inn i løpet av 2020 er gjennomsnittet på denne karakteren 1.7. Det forventes at det vil komme inn mange rapporter i tiden som kommer, og disse vil være viktige i arbeidet med planleggingen av det risikobaserte tilsynet i 2021. Vi vil også gjennomføre en informasjonskampanje mot næringen i 2021 for å belyse hvilke krav som må være innfridd for å kunne drive landbasert akvakultur etter 01.01.2022.

Integrert havbruk (IMTA)

Norsk fiskeoppdrett gir utslipp av karbon, nitrogen og fosfor. Hensynet til god ressursøkonomi, forurensning og klima tilsier at disse utslippene bør gjenbrukes på en mest mulig effektiv måte, fortrinnsvis ved matproduksjon med minst mulig energibruk og uønskede effekter. Integrert havbruk er en mulig løsning på dette.

Å oppdrette flere arter i nærheten av hverandre slik at næringsstoffer utveksles, ansees som interessant for å etablere mer robuste og bærekraftige produksjonsformer. Interessen er motivert ut fra ønsket om å utnytte utslipp fra lakseproduksjonen, men også fordi flere av artene anses som industrielt interessante i seg selv. I første omgang dreier det seg mest om tare, blåskjell, sekkdyr og børstemark.

Direktoratet har gjennom året deltatt i ulike faglige sammenhenger for å være oppdaterte og samtidig holde en god dialog med forskning og kommersielle aktører.

Algeberedskap

Våren 2019 oppstod en kritisk situasjon for flere akvakulturvirksomheter grunnet høye konsentrasjoner av alger i sjøen. Algeoppblomstringen rammet 11 oppdrettsselskap i Nordland og Troms i form av økt dødelighet for laksen i merdene. Det gikk tapt om lag 13 400 tonn fisk. Siden algene tok livet av så store mengder fisk innenfor det samme området på kort tid, var det ikke god nok kapasitet til å håndtere den døde fisken på vanlig måte. Problemene med kapasiteten gjaldt både opptak av død fisk, oppmaling og ensilering av fisken og transport av ensilert fisk.

Denne situasjonen viste at det er behov med et felles arbeid med både algeovervåking og beredskap i krisesituasjoner. Som følge av dette tok Fiskeridirektoratet og Sjømat Norge initiativ til et felles arbeidsmøte mellom akvakulturnæringen og forvaltningen 28.11.2019.

Utfallet ble to arbeidsgrupper, en for overvåkning og en for beredskap. Tilsynsutviklingsseksjonen har deltatt i arbeidsgruppen for beredskap, sammen med Mattilsynet, Fiskeridirektoratets region Nord og Sjømat Norge. Arbeidet ledes av Sjømat Norge og fører fram mot tre regionale beredskapsplaner: for nordlige Nordland, søre Troms og midtre Troms. Vi har også deltatt i gruppen for overvåkning, som ledes av Havforskningsinstituttet.

Disse regionale planene kan fungere som mal for akvakulturvirksomhetene langs resten av kysten, slik at også de kan danne regionale beredskapsgrupper for å være forberedt på uforutsette hendelser som krever håndtering over selskapsnivå.

Marin arealforvaltning

Fiskeridirektoratet har ett delmål innenfor marin arealforvaltning:

- En balansert og bærekraftig utnyttelse av kystsonen og havområdene med utviklingsmuligheter for marine næringer.

For å nå dette målet må vi bidra til at kunnskap om økosystemene og de marine næringene er tilgjengelige i plan- og arealprosesser, samtidig som vi sørger for at det blir tilrettelagt for sameksistens mellom fiskeri og akvakultur, og mellom disse og annen næringsvirksomhet i kyst- og havområdene. Direktoratet bruker 29 årsverk på marin arealforvaltning.

I 2019 fikk dette virksomhetsområdet en egen strategi med følgende utviklingsmål:

- Fiskeridirektoratet skal være den foretrukne kunnskapsleverandøren og rådgiveren innen forvaltningen av fiskeri og akvakultur slik at sjømatnæringene sikres tilstrekkelig og egnet areal innenfor en bærekraftig utvikling.

Strategien brukes inn mot prioriteringer, ressursbruk, resultater og måloppnåelse og er i 2020 fulgt opp med et føringsbrev der vi spisser hvilke arealsaker som skal prioriteres og fokuserer på mer samarbeid internt mellom fagretningene plan, fiskeri og akvakultur.

Sameksistens – stadig trangere om plassen

Akvakultur og fiskeri krever tilstrekkelig areal av god kvalitet og er avhengige av rene og rike hav over tid for å ha god lønnsomhet. De senere årene har det blitt stadig flere aktører fra andre næringer som ønsker å benytte havområdene. Dette utfordrer samfunnet, som må legge til rette for sameksistens slik at både nye næringsaktiviteter og tradisjonelle næringer kan drive på best mulig måte.

Direktoratet legger dialog med aktørene og fiskerifaglige vurderinger til grunn når vi behandler saker knyttet til sameksistens med andre næringer, herunder petroleumsaktivitet, vindturbiner til havs, kabler, fiberoptisk utbygging og annen bruk av havet. Dette arbeidet er delt mellom hovedkontoret og regionene. Innenfor petroleumsaktivitet er det særlig seismiske undersøkelser som krever vår oppmerksomhet for å sikre god sameksistens med fiskerinæringen. Erfaringsvis er dette ikke alltid mulig. Dermed blir fiskefelt beslaglagt og fiskere henvist til å søke erstatning. Som et ledd i å effektivisere og forbedre saksbehandlingen av seismiske undersøkelser, har Fiskeridirektoratet også vært involvert i Oljedirektoratets arbeid med et nytt meldesystem for seismiske undersøkelser. Systemet skal etter planen være klart til seismikksesongen 2021.

Erstatningsnemnda for beslagleggelse av fiskefelt behandlet i 2020 fem nye saker, samt fire klagesaker som er oversendt til felles klagenemnd for ny behandling. Erstatningsnemnda, som behandler saker knyttet til forurensing og avfall fra petroleumsindustrien, behandlet fire saker i 2020. Erstatningsnemnda, som behandler saker om kompensasjon for tapt fangsttid, har behandlet én sak. Det ble i 2020 innført elektronisk søknadsskjema for krav om erstatning som følge av beslagleggelse av fiskefelt, og disse søknadene sendes via region Sør, Midt og Nord.

Fiskeridirektoratet har fått tydelige signaler om at utbyggingen av vindturbiner til havs vil komme fort og kreve betydelig areal. Derfor vil dette trolig kreve vesentlig mer av våre ressurser i årene som kommer. Fiskeridirektoratet har deltatt i en ICES-arbeidsgruppe om konsekvenser knyttet til vindkraft til havs. Denne arbeidsgruppen startet sitt arbeid i 2020 og skal arbeide i tre år. I 2020 har vi fokusert på de nylig åpnede områdene for vindturbinutbygging; Sørlig Nordsjø 2 og Utsira Nord. Vi har jobbet for å sikre at fiskeriinteressene blir tatt hensyn til i rammeverket for fremtidige utbygginger i de åpnede områdene.

Fiskeridirektoratet har hatt dialog med Forsvaret om nye skyte- og øvingsfelt i sjø. Det legges opp til nye og store skytefelt i Nordland og Finnmark. Deler av feltene overlapper med fiskefelt og med foreslåtte områder for havbruk til havs. Skytefeltene vil innebære at det ikke kan etableres akvakultur og det vil begrense fiskeriaktiviteten.

Kystverket har i mange år hatt løpende dialog med Fiskeridirektoratet, som har kartlagt hvorvidt statlige fiskerihavner har vært næringsaktive eller ikke. I 2020 har Kystverket avhendet ikke-næringsaktive fiskerihavner. Fiskeridirektoratet har bistått i prosessen og vi anser arbeidet nå som tilnærmet fullført.

Marin forsøpling

Fiskeridirektoratet er i prosess når det gjelder å målrette og øke innsatsen mot marin forsøpling. I 2020 startet arbeidet med å utarbeide Fiskeridirektoratets handlingsplan mot marin forsøpling fra fiskeri, fritidsfiske og akvakultur. Handlingsplanen skal inneholde konkrete tiltak mot forsøpling fra de tre gruppene, og har et femårs tidsperspektiv fra start i 2021. Vi fokuserer på å forebygge marin forsøpling, men handlingsplanen inneholder også tiltak innen opprydding, kontroll/tilsyn, forskning og utvikling.

Arbeidet er et oppdrag fra Fiskeridirektøren, og bygger på en rapport fra 2019 som besvarte en oppgave i tildelingsbrevet. Tidligere publiserte rapporter og forskning, samt intern og ekstern kunnskap, er hentet inn for å danne grunnlaget for tiltakene. I tillegg har vi innhentet kunnskap i form av spørreundersøkelser, workshops og analyser når det gjelder næringsutøvernes og fritidsfiskernes holdninger til marin forsøpling.

Det foreligger god dokumentasjon på at fiskeriaktivitet er en betydelig bidragsyter til marin forsøpling, selv om mye av dette er gjennom tap av fiskeredskap. I hvilken grad fiskeredskap er en bidragsyter til mikroplast gjennom slitasje fra daglig drift, finnes det liten kunnskap om. Fiskeriforvaltningen opplever at det også her pekes på fiskeriene. For å få bragt større klarhet i hvorvidt slitasje gjennom ordinær drift kan være en bidragsyter til mikroplast, og hvorvidt enkelte typer fiskeredskap er større bidragsytere enn andre, har det i 2020 pågått et prosjekt for å analysere dette, initiert og finansiert av Fiskeridirektoratet. Prosjektet ble utført av SINTEF og rapport forelå ved utgangen av 2020.[14] Vi vil bruke denne kunnskapen i prosesser som kan bidra til reduksjon av mikroplast.

Bildet viser utslitte snurrevadtau, fra rapporten «Slitasje på fiskeredskap».

Fritidsfiskeappen

1. april 2020 lanserte vi en ny og forbedret versjon av Fritidsfiskeappen, der alle kan melde tapt og funnet redskap i fritidsfiske. Dataene deles med HI og Norges dykkeforbund og er tilgjengelige på www.fiskeridir.no.[15] I 2020 er det gjort et omfattende kommunikasjonsarbeid for å gjøre appen og dens innhold kjent for norske fritidsfiskere. Det planlegges nye kampanjer i 2021.

Utstrakt samarbeid

Arbeidet mot marin forsøpling krever samarbeid internt mellom avdelinger og regioner i direktoratet, i tillegg til eksternt mellom ulike offentlige etater, næringsaktører og tjeneste- og produktleverandører. Vi deltar i Samarbeidsforum for opprydding av marin forsøpling som ledes av Miljødirektoratet, og i ulike arbeidsgrupper og ressursgrupper, blant annet for avfallshåndtering på fiskefartøy (ledet av Norges Fiskarlag) og verdsetting av opprydning av marin forsøpling (Kystverket). På kommunikasjonssiden samarbeider vi blant annet med Sjøfartsdirektoratet og Senter for oljevern og marint miljø. Internasjonalt bidrar vi i norske mandat i OSPAR og IMO. Fiskeridirektoratet vil fortsette det utbredte samarbeidet og den gode dialogen, da vi mener det er avgjørende for å redusere problemene knyttet til forsøpling av havet fra fiskeri, fritidsfiske og havbruk.

I mars 2020 ble rapporten for det avsluttede Clean Nordic Oceans-prosjektet publisert på nettsiden til Nordisk ministerråd.[16] Prosjektet gikk ut på å etablere et nettverk for utveksling av kunnskap om marin forsøpling og spøkelsesfiske mellom nordiske land og var ledet av Norge. Ministerrådet arbeider med videreføring av prosjektet under ledelse av Danmark og Fiskeridirektoratet vil i så tilfelle ha en sentral rolle.

Helhetlige forvaltningsplaner for havområdene

Fiskeridirektoratet har deltatt i arbeidet med de helhetlige tverrsektorielle forvaltningsplanene for Barentshavet, Norskehavet og Nordsjøen/Skagerrak. Det faglige grunnlaget for forvaltningsplanene for disse havområdene ble oppdatert i 2019, og dette ligger igjen til grunn for den siste stortingsmeldingen om forvaltningsplanene, Meld.St.20 (2019-2020). Det omfattende arbeidet med de tre forvaltningsplanene utgjør, sammen med arealverktøyet i Barentswatch, der direktoratet også deltar, et godt grunnlag for bedre sameksistens og tverrsektorielt samarbeid om forvaltning av havområdene. Dette vil igjen gi innbyggere og samfunn større trygghet for at prosesser blir håndtert på best mulig måte.

I utarbeidelsen av det faglige grunnlaget ble arbeidet med mange tema svært omfattende. Arbeidet med SVO-ene (særlig verdifulle og sårbare områder) ble krevende blant annet fordi det underveis ble fremmet forslag om å etablere flere nye SVO-er på grunn av habitatene til sjøfugl. Arbeidet pågår fortsatt. Det fremtidige resultatet av SVO-arbeidet kan bli at relativt store deler av de nordlige havområdene kan bli definert som SVO-er, et omfattende arealtiltak innført gjennom forvaltningsplanarbeidet.

Sjøfugl

Fiskeridirektoratet har i 2019 og 2020 deltatt i en tverrsektoriell arbeidsgruppe med mandat om å utarbeide et forslag til handlingsplan for sjøfugl. Arbeidet ledes av Miljødirektoratet med deltakelse fra Oljedirektoratet, Kystverket, Sjøfartsdirektoratet, Fiskeridirektoratet og Norsk Polarinstitutt. Arbeidsgruppen leverte forslag til handlingsplan 01.12.20.

Marine verneplaner og arealplaner

Fiskeridirektoratet har i 2020 vært involvert i en rekke kommunale plan- og arealprosesser langs kysten. I flere av disse har vi fremmet innsigelse for å ivareta nasjonale fiskeri- og akvakulturinteresser. Vi legger stor vekt på at innspillene er solid forankret og faglig underbygd.

I de fleste tilfellene har konfliktene blitt løst lokalt, eller er fortsatt under arbeid. Et eksempel er innsigelsen vi fremmet til kommuneplanens arealdel 2019-2031 for Vestvågøy kommune i Nordland. Innsigelsen var begrunnet i vesentlige regionale og delvis nasjonale fiskeriinteresser. Underveis i meklingen ble det klart at forslaget til nye og utvidede akvakulturlokaliteter, som var i konflikt med viktige fiskefelt, ikke var særlig egnet for akvakultur, og på det grunnlaget kunne vi trekke innsigelsen.

Fiskeridirektoratet har bistått NFD i tre pågående innsigelsessaker. Det gjaldt formål for akvakultur satt av ved Alstein i kommuneplanens arealdel for Randaberg kommune, akvakulturlokaliteter ved Langeberg i Tjeldsund kommune i Kystplan II Midt- og Sør-Troms samt avsatte arealer for akvakultur i kommuneplanens arealdel for Lebesby kommune. For Tjeldsund og Lebesby er det uenighet mellom oss og Sametinget om hvorvidt foreslåtte akvakulturlokaliteter kommer i konflikt med fiskeriinteresser. Våre data viser lav grad av konflikt, men Sametinget hevder lokalitetene vil forringe viktige samiske fiskefelt. Problemstillinger knyttet til kartlegging av samiske fiskeriinteresser er vi i dialog med NFD om og dette vil vi jobbe videre med i 2021.

For innsigelsessaken ved Alstein gjelder konflikten fugleliv og akvakultur, hvor stridstemaet er hvorvidt fuglelivet blir negativt påvirket av akvakultur. Temaet fugleliv versus akvakultur vil vi jobbe videre med i 2021.

Kystnære fiskeridata

Fiskeridirektoratet har i en årrekke samlet inn informasjon fra fiskere og digitalisert kystnære områder hvor fiskeri er særlig viktig. Arbeidet er ressurskrevende, og vi tar nå i bruk nye metoder for å kunne dokumentere fiskeriaktiviteten i kystområdene bedre.

Store deler av kystflåten under 15 meter bruker AIS (automatisk identifikasjonssystem), og vi har satt opp et system som importerer AIS-data fra fiskefartøy til en kartdatabase. Dataene blir tilrettelagt slik at det vises linjer for hvor det er sannsynlig at det har vært utført fiske de siste fem årene. Dette blir koblet sammen med våre sluttseddeldata (informasjon om kjøp og salg). Prosessen er automatisert og data blir regelmessig oppdatert. Slik får vi gode analysemuligheter som gir kunnskap om hvilke områder som er viktig for den kystnære fiskeriflåten. Vi kan nå tilrettelegge flere gode datasett i kartløsningen som, sammen med andre data, vil være til hjelp for å ivareta fiskerinæringen. Dataene brukes også til arealavveining i saksbehandling knyttet til planer og tiltak i kystsonen.

Etter hvert som sporing innføres obligatorisk for fartøygrupper under 15 meter, vil vi inkludere disse i vår fremstilling av kystnære fiskeridata.

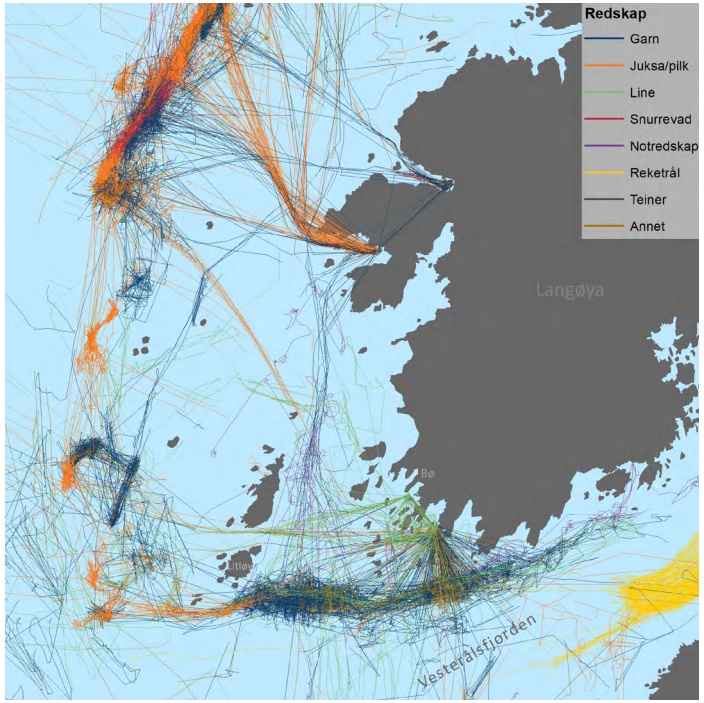

Illustrasjon 8: Kartet viser et eksempel på AIS-data. Sporene i kartet er koblet sammen med sluttsedler og inneholder blant annet informasjon om redskap, art og fangstmengde.

Utviklingstiltak

Fiskeridirektoratet har gjennomgått Kommunal- og moderniserings-departementets (KMD) nye veileder om planlegging i sjøområder. Vi implementerer føringene i våre maler og oppfordrer landets kystkommuner til å ta veilederen i bruk. Når det gjelder veilederen om konsekvensutredning, er denne etter vår vurdering, for grunn-leggende og overordnet for bruk i sjøområdene. Vi trenger derfor å utarbeide supplerende veiledning for konsekvensutredning som angår Fiskeridirektoratets forvaltningsområder.

Vi har laget en samling av interne verktøy, fagteori, sjekklister, maler og temainndelte fagtekster. Disse er tenkt å utgjøre starten på en verktøykasse som direktoratets ansatte, som jobber med marin arealforvaltning, skal benytte aktivt for å øke like-behandlingen og effektivisere saksbehandlingen. Et første utkast til sjekklistene og malene ble lansert på tampen av 2020 i forbindelse med internt planforum. De omhandler store prinsipielle plansaker og kan kommende år suppleres med flere andre temainndelte fagtekster og skrivemaler. Samlet sett er hensikten å bidra til mer effektiv ressursbruk innen marin arealforvaltning i hele direktoratet.

Oslofjorden

I Oslofjord-området pågår det flere prosjekter og prosesser som Fiskeridirektoratet er engasjert i. Arbeidet med den helhetlige forvaltningsplanen for Oslofjorden er i sluttfasen og vi forventer at dette vil lede til ytterligere tiltak fra vår side. Med utgangspunkt i de to nasjonalparkene i Oslofjorden, er det etablert to prosjekter som direktoratet er involvert i, Krafttak for kysttorsken og Frisk Oslofjord. Begge prosjektene leverer kunnskap som er relevant både for fiskeriforvaltningen og for annen forvaltning, i tillegg til at de sprer kunnskap til publikum om havet på en mer aktiv måte enn tidligere.

Frisk Oslofjord har egen satsning på undervisningsopplegg gjennom de regionale vitensentrene. Fiskeridirektoratet har drevet opplysningsarbeid blant annet gjennom sosiale medier og Sjøtjenesten.

Fiskeridirektoratet ser økt interesse hos kommuner, fylkes-kommuner, nasjonalparkstyrer og andre for marint vern og forvaltning av arter. I denne sammenhengen er det gledelig å se at engasjementet på lokalt nivå for å etablere bevaringsområder for hummer opprettholdes. Nå er det etablert 51 områder og flere er i prosess. Se mer på side 20-21.

Verneplaner

Miljødirektoratet har sendt sin tilrådning om Rauerfjorden marine verneområde i Viken fylke til KLD. Ifølge tilrådningen har området begrenset betydning for kommersielt fiske. Forslaget til verne-forskrift inneholder forbud mot fiske med aktive redskap som slepes og berører bunnen. Verneforslaget vil likevel i liten grad berøre muligheten til å fortsette med tråling etter reker og sjø-kreps. Foreslåtte avgrensninger utelater i all hovedsak områder hvor det tråles. Verken akvakultur eller høsting av tang og tare har vært tema i høringen av saken. Fiskeridirektoratet har deltatt i verneplanprosessen gjennom lokal høring via Statsforvalteren. Våre innspill er i stor grad blitt hørt.

Fiskeridirektoratet har gitt innspill til Statsforvalteren i Trøndelag vedrørende marin verneplan for Kråkvåg og Bjugnfjorden. Våre merknader gjelder høsting av bløtdyr og pigghuder samt utvidelse av verneområdet.

Marint biologisk mangfold – kyst

Det pågår en rekke tverretatlige prosesser og prosjekter med relevans når det gjelder metodeutvikling, kartlegging, verdisetting, forvaltning og prioritering av marine arealer, grunn- og bunnforhold, marine naturtyper og påvirkning fra forurensning langs kysten. Fiskeridirektoratet prioriterer å være representert i arbeidsgrupper og prosjekter som vi vurderer som relevante for vårt forvaltnings- og fagansvar. Miljødirektoratet, Kartverket, Artsdatabanken, Kystverket, Havforskningsinstituttet, NGU, fylkeskommunene og statsforvalterne er viktige samarbeidspartnere.

I 2020 startet Pilotprosjektet for kystkartlegging. Prosjektet ledes av Kartverket og kartleggingen skjer i tre pilotområder. Fiskeridirektoratet er representert i prosjektorganisasjonen og ser allerede stor nytteverdi av kunnskapen slik kartlegging vil gi. Vi vil fortsette vårt engasjement i dette prosjektet med sikte på å bidra til at resultatene blir mest mulig relevant for fiskeri- og akvakulturnæringene.

Mareano

Mareano kartlegger dybde, bunnforhold, biologisk mangfold, naturtyper og forurensning i sedimentene i norske kyst- og havområder. Kunnskap om bunnforholdene i fjordene og på kysten er viktig for bærekraftig bruk av disse områdene, og dermed for forvaltningen og utøvelsen av fiske. Som et ledd i å sikre bærekraften i fiskeriene rundt Svalbard etter hvert som isforholdene endrer seg, har Mareano planlagt kartlegging av store områder rundt øygruppen. Det skaper noen utfordringer for fiskeriforvaltningens arbeid at kartleggingen i 2021 har blitt utsatt fordi det ikke finnes isgående forskningsfartøy tilgjengelig til å gjennomføre den. Mareano ferdigstilte i 2020 et arbeid med metodeutvikling knyttet til beskrivelser av sårbare marine bunnhabitater, og modellering av utbredelse, som vil bidra til fiskeriforvaltningens arbeid på dette feltet fremover.

Kartverktøyet Yggdrasil

Fiskeridirektoratets viktigste innsatsfaktor for å nå mål og strategier er kunnskap, og nær sagt alle data vi nytter har et geografisk element (geodata) knyttet til seg. Geografiske informasjonssystemer (GIS) er et sentralt verktøy for å innhente, behandle, analysere og formidle data, og for å utvikle effektive og brukervennlige forvaltningsverktøy.

Direktoratet har mye data om fiskeri og akvakultur som egner seg i kart og det er stor etterspørsel etter geodata både internt og eksternt. Vi tilbyr kartløsninger med egne og andres data i mange sammenhenger, men det er store muligheter for forbedringer. En del data er vanskelig tilgjengelig fordi tilrettelegging og/eller struktur på dataene er mangelfull. Dessuten er kvaliteten på mange datasett ikke god nok. I tillegg finnes det data som ville vært nyttig i kart, men som ikke er digitalt tilrettelagt og strukturert.

Fiskeridirektoratets nye kartverktøy ble lansert i mai 2020. I løpet av året er hele kartsystemet lagt om, vi har økt vår kompetanse på det nye systemet, satt opp nye kartløsninger, tilrettelagt og produsert nye datasett. Spesielt kan nevnes tilrettelegging av det nye Akvakulturregisteret i nær sanntid, AIS-data (se kystnære fiskeridata side 55) og fiskeriaktivitet basert på redskap. Vi er snart i mål med et arbeid der Fritidsfiskeappen henter data om verne- og bevaringsområder fra kartløsningen og presenterer dem på en enkel og brukervennlig måte for alle.

De nye kartene er integrert på temasider og i nyhetsoppslag på www.fiskeridir.no. Det er også laget en egen kartside som blant annet gir oversikt og inngangsporter til kartløsningene, brukerveiledninger, nedlasting av datasett og bruk av kart-api-er.[17]

Digitalisering i direktoratet

Fiskeridirektoratet har flere store, pågående digitale prosjekter der vi fornyer, forbedrer og videreutvikler våre registre og andre it-systemer innen akvakultur, fiskeri og turist- og fritidsfiske. Dette er helt nødvendig for at systemene skal dekke alle nye krav i regelverket full ut.

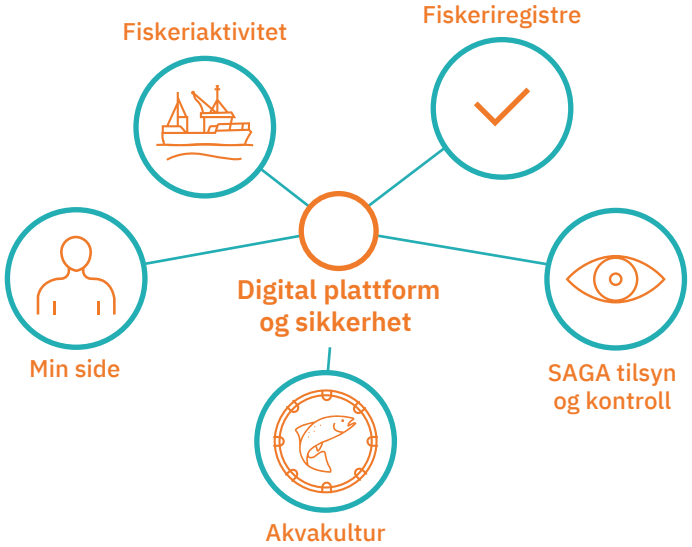

Illustrasjon 9: Fiskeridirektoratets inndeling av digitaliseringsarbeidet i fem team.

Regelverket innen både fiskeri og akvakultur er utviklet gjennom mange år. Det er svært arbeidskrevende å tilpasse it-systemene til et regelverk med mange spesialordninger og dispensasjonsmuligheter. Vi må også bygge inn stor fleksibilitet når vi fornyer systemene, slik at de lettere kan tilpasses framtidige regelendringer.

Videre er det et viktig mål å få it-systemene over på nyere, sikrere og mer fremtidsrettede tekniske løsninger. Her har direktoratet et forholdsvis stort etterslep på internutviklede systemer samt på servere og annen maskinvare på huset.

I vårt digitaliseringsarbeid fokuserer vi på å lage selvbetjente og/eller maskin-til-maskin-løsninger. Manuell behandling av søknader og meldinger til Fiskeridirektoratet skal så langt det er mulig erstattes med automatiserte prosesser. Videre bruker vi digitale fellesløsninger i størst mulig grad.

Vi har to delmål vi jobber etter:

1. En brukerrettet og effektiv saksbehandling
2. Fremtidsrettede og rasjonelle it-løsninger

Når vi bryter ned delmålene har vi følgende punkter å jobbe etter:

- Levere sikre, behovsrettede, brukervennlige løsninger
- Prioritere selvbetjente løsninger
- Ivareta god datakvalitet
- Effektivisere gjennom å automatisere manuelle arbeidsoppgaver
- Redusere «teknisk gjeld» (fase ut gamle systemer)

Samarbeidet mellom Fiskeridirektoratet, andre etater og kommersielle aktører øker innenfor digitalisering. Vi er en del av et økosystem der data flyter kontinuerlig i tråd med aktiviteten i næringene. Samhandling og informasjonsutveksling danner grunnlaget for ytterligere effektivisering. For å håndtere denne utviklingen innenfor dagens organisasjon er vår satsning på digitalisering helt avgjørende.

Under er et lite utdrag av prosjekter fra 2020, som har stor effekt for interne og eksterne brukere.

- Det nye Akvakulturregisteret ble lansert i februar 2020
- Kvotegenerator for NVG-sild ble ferdigstilt i mars 2020
- Teknisk løsning for å registrere leiefartøy er implementert i fartøyregisteret
- Automatisering av gebyrinnkreving for Akvakulturregisteret – manuell prosess mot Statens Innkrevingssentral er automatisert
- Vi var i april 2020 klare til å ta imot utvidete biomasserapporter fra aktører som ble kompensert på grunn av algeinvasjonen våren 2019
- System for mottak av sluttsedler er oppgradert på ny, teknisk plattform. System for videre deling og bruk av seddeldata er betydelig forenklet og forbedret.
- Salgslagene har fått tilgang til Fiskeridirektoratets registerdata på ny, moderne it-infrastruktur
- Vi har arbeidet med å implementere endringene som ble gjort i landingsforskriften i 2020. Alle endringene vil være på plass i løpet av 1. kvartal 2021.
- Vi har startet arbeidet med informasjonsforvaltning. I 2020 har vi arbeidet med behov, konsept og milepæl én, som førte fram til en avgjørelse i ledergruppen om organisering og prioritering av det videre arbeidet i 2021 og årene framover.
- Ny kartløsning med tilhørende systemer for kartsider og nedlasting av kart-API-er.

I 2021 fortsetter vi arbeidet med nytt kvoteregister. Vi skal også utvikle it-system for innhenting av data til faktureringsgrunnlag for produksjonsavgift til Skatteetaten. It-system for VMS og ERS skal oppgraderes og utvikles i ny løsning, for å støtte endringer i ERS-forskriften. Vi er godt i gang med å automatisere gebyr-innkreving for fartøyregisteret mot Statens Innkrevingssentral og regner med at dette er klart innen februar 2021. Vi skal jobbe med å implementere løsning for ekstrakvoter på nasjonalt nivå og fartøynivå i kvoteregisteret. Vi planlegger nye tjenester i Min Side, blant annet forbedret registrering for turistfiskebedrifter, forbedret rømmingsmelding og innmeldingsløsning for miljø-undersøkelser for akvakultur. SAGA skal også videreutvikles, spesielt gjelder det ende-til-ende-løsninger; fra søknader og rapporter kommer inn via Min side til vedtak er gjort, eller kontroll er gjennomført, i SAGA.

I 2021 skal vi jobbe videre med opplæring i bruk av rammeverk for informasjonssikkerhet (ISO27001) på it-avdelingen. Vi skal også tilby nye systemer for bruk av både interne og eksterne data for statistikk og analyse, blant annet i form av en intern rapporterings-database.

Kommunikasjon og formidling

Kommunikasjonsarbeidet i direktoratet er nært knyttet til Fiskeridirektoratets samfunnsoppdrag og alt vi kommuniserer skal støtte opp under det. Vi følger prinsippene i Statens kommunikasjonspolitikk.

Kommunikasjonsområdet har følgende mål:

- Direktoratets kunnskap og faglige råd skal bli bedre kjent i næringen, blant journalister, politikere og i offentligheten
- Lett tilgjengelig regelverk som befolkningen, turistfiskebedrifter og fisketurister har god kjennskap til og god forståelse for
- En interessant, brukervennlig og profesjonell framstilling av Fiskeridirektoratets data, statistikk og analyse
- Min side skal gi enkel og sikker selvbetjent kommunikasjon med Fiskeridirektoratet
- Sosiale medier skal gjøre Fiskeridirektoratet synlig i offentligheten og slik bidra til bedre gjennomslagskraft
- Fiskeridirektoratets omdømme blant journalister skal bli bedre og sentrale personer i direktoratet skal være bedre rustet til å møte media

I tillegg til å drive tradisjonelt kommunikasjonsarbeid, som tekstproduksjon, nettpublisering og mediekontakt, har vi i 2020 oppgradert oss spesielt på noen områder for å kommunisere bedre og mer profesjonelt med omverden.

- Ny versjon av Fritidsfiskeappen ble lansert i april
- Fiskeridirektoratet åpnet konto på Instagram i mai. Dessuten styrket vi generelt bruken av sosiale medier, og de ansattes forståelse av sosiale medier, for å nå nye målgrupper.
- Ny versjon av kartløsningen Yggdrasil
- Styrket kompetanse på bruk av video og film for å nå grupper som best forholder seg til visuelle budskap. Særlig testet vi dette ut på området marin forsøpling.
- Fiskeridir.no ble flyttet til ny publiseringsplattform som gir større fleksibilitet til å utforme nettsidene, mer effektivt publiseringsarbeid og bedre muligheter til å presentere tall og statistikk
- Ytterligere satsing på brukervennlighet og –testing og interaksjonsdesign. Derfor har vi ressurser på kommunikasjon både inne i Min side, i utviklingen av digitale skjema og på formidling av tall og analyse.

Vi er altså godt i gang med et langsiktig arbeid for å gjøre Fiskeridirektoratets kunnskap mer synlig i offentligheten, og vi satser i 2021 videre på punktene nevnt over. I året som kommer må vi også forsøke å nå bedre frem til turistfiskerne, og her planlegger vi å ta i bruk andre virkemidler enn de vi tradisjonelt har brukt i Norge, blant annet sosiale medier i utlandet.

Den planlagte, målrettete deltakelsen på konferanser og andre offentlige arenaer, nasjonalt og internasjonalt, særlig innenfor temaet marin forsøpling, måtte vi avlyse på grunn av koronapandemien. Vi er forberedt på ny innsats her i 2021 hvis smittesituasjonen tillater det.

Vi fortsetter også det gode arbeidet mot media og journalister. Blant annet har vi klar et opplegg for medietrening av direktoratets ansatte på flere nivå slik at de skal være bedre rustet til å imøtekomme journalistenes samfunnsoppdrag, på sine fagområder og i den settingen som er naturlig enten man jobber på kontor eller på båt og kai.

3,4
mill. sidevisninger på fiskeridir.no

566 000
unike brukere av firskeridir.no

7 054
medieoppsalg nevnte Fiskeridirektoratet

12 000
nedlastninger av appen Fritidsfiske

1,2
mill. personer så våre innlegg i sosiale medier

4 Styring og kontroll av virksomheten

Styring og kontroll av virksomheten

Samfunnssikkerhet og beredskap

Fiskeridirektoratets beredskapsplanverk er utarbeidet i tråd med gjeldende sikkerhetslov, og i 2020 er det gjennomført revisjon av behovet for klarert og autorisert personell for å dekke tjenstlige behov.

Den planlagte table-top-øvelsen (funksjonsbasert) ble ikke gjennomført i 2020, da krisestaben har vært operativ fra 12. mars og ut året grunnet koronapandemien. Utvidet krisestab har fungert meget bra, og vi har fokusert på både situasjonsrapportering og kontinuitetsplanlegging gjennom året.

En hendelse i løpet av sommeren 2020 medførte også at beredskapsplanverket ble ytterligere testet da vi hadde personell om bord i et fartøy hvor det var mistanke om koronasmitte blant mannskapet. Vi har gjennom 2020 således fått prøvd ut at krisestaben og beredskapsplanverket fungerer etter intensjonen.

Informasjonssikkerhet

Fiskeridirektoratet arbeider systematisk for å forbedre informasjonssikkerheten. De siste årene har vi rettet arbeidet mot forbedring og videreutvikling av vårt styringssystem for informasjonssikkerhet. Internkontroll av informasjonssikkerhetsområdet avdekket i 2019 en rekke forbedringspunkter, som direktoratet i 2020 har utbedret. Selv om enkelte punkter fortsatt gjenstår, har vi gjort store steg i riktig retning.

Fiskeridirektoratets arbeid med informasjonssikkerhet er risikobasert. I 2020 har direktoratets internkontroll vært rettet mot områdene tilgangsstyring, personvern, opplæring og håndtering av børssensitiv informasjon. Fiskeridirektoratet har i 2020 benyttet både rammeavtale for internrevisjon og vår konsulentrammeavtale til å gjennomføre grundigere kontroller av områder som krever spesialkompetanse.

Direktoratet har sikkerhetsrutiner for bruk av IKT-utstyr for ansatte både på tjenestereiser og på ferier til risikoland. I vår vurdering legger vi PST sin åpne risikovurdering til grunn.

Videre har vi sikkerhetsinstruks for alle ansatte og ledere samt for eksterne som i perioder har sin jobb i direktoratet.

Fiskeridirektoratet tilbyr årlig alle ansatte nano-læringskurs i IKT-sikkerhet. Vi har også i 2020 meget høy deltakelse på dette, hvor 76 prosent av de ansatte høsten 2020 gjennomførte alle leksjonene i kurset.

Særskilt om personvern (GDPR)

Fiskeridirektoratet har gode rutiner og systemer for å fange opp, vurdere og eventuelt melde avvik på personopplysningssikkerheten til Datatilsynet. I 2020 har vi meldt fem avvik til Datatilsynet, der et av avvikene gjaldt forhold utenfor direktoratets kontroll. Vi har gjennomført strakstiltak og justert og endret rutiner og systemer for å redusere risikoen for at tilsvarende avvik skal skje i fremtiden. Arbeidet med avvikshåndtering, gjennomføringen av tiltak for å endre rutiner og arbeidsmetoder og anskaffelsen av nye system har vært krevende i 2020. Direktoratet vurderer nå risikoen for å være betydelig redusert på de berørte områdene.

Tabell 5: Avvik/brudd på personopplysnings-sikkerheten i 2020

Dato	Kort beskrivelse av avviket	Meldt til Datatilsynet
14.10.2020	Personopplysninger eksponert på internett	**Ja**
05.10.2020	Feilet tilgangsstyring ID-porten	**Ja**
19.08.2020	Manglende sladding ved innsynsbehandling	**Ja**
22.07.2020	Personopplysninger tilgjengelig i rapport om ungdomsfiskere	**Ja**
15.06.2020	Tipsopplysninger på avveie	**Ja**

IA-avtalen og sykefravær

Fiskeridirektoratets gjennomsnittlige legemeldte sykefravær for 2020 var 3,46%. Vi fokuserer på oppfølging av sykemeldte arbeidstakere og benytter Avonova Norge (tidligere Stamina Helse) der det er hensiktsmessig, typisk i forbindelse med arbeidsplass- og funksjonsvurderinger. Vi benytter også Avonova i AKAN- og arbeidsmiljøsaker eller -prosesser, og de har vært tungt inne i risikoarbeidet under koronapandemien.

Sykefravær	2019	2020
Totalt sykefravær (legemeldt og egenmeldt)	6,2%	4,36%
Legemeldte	4,7%	3,46%

Internkontroll og etterlevelse

Fiskeridirektoratet arbeider kontinuerlig for å videreutvikle internkontrollen innenfor en rekke områder. Hensikten er å oppnå en kontinuerlig forbedring, herunder særlig med tanke på etterlevelse av regelverket. Internkontrollen har de siste årene blitt supplert med avrop på den statlige fellesavtalen for internrevisjon. I 2020 er det gjort avrop på statens rammeavtale for internrevisjon knyttet til direktoratets håndtering av børssensitiv informasjon.

Fiskeridirektoratet har opplevd stor nytte av denne kombinasjonen av intern og ekstern kontroll. Vi kommer til å inngå ny avtale om internrevisjon når den statlige fellesavtalen går ut.

Motvirke arbeidslivskriminalitet

Fiskeridirektoratet sørger for, i tråd med krav i forskrift om lønns- og arbeidsvilkår i offentlige kontrakter, at det i alle våre avtaler stilles krav til at lønns- og arbeidsvilkår er i tråd med både lov, forskrift og allmenngjorte, landsdekkende tariffavtaler. Direktoratet gjennomfører årlige kontroller av avtalene, som et ledd i arbeidet for å motvirke arbeidslivskriminalitet. Vi gjennomfører grundige kontroller av alle tjenesteavtaler, og særlig avtaler på områder med allmenngjort tariffavtale. Direktoratet har i forbindelse med kontrollen for 2020 bare avdekket mindre avvik. Det har ikke blitt avdekket bevisste forsøk på å gi ansatte dårligere vilkår enn det som følger av regelverk og tariffavtaler.

Håndtering av koronapandemien i HMS-perspektiv

Koronapandemien har medført noen utfordringer knyttet til det å ivare etatens ansatte på en så god måte som mulig. Vi så tidlig behovet for en aktiv tilnærming til sikker og forsvarlig drift ved hjelp av ROS-analyser, der nøkkelordet var smittevern basert på smittevernfaglige råd og veiledninger, lever av bedriftshelsetjenesten.

Det samlete sykefraværet har sunket betydelig i 2020.

Fiskeridirektoratet er oppmerksom på de risikofaktorene utstrakt bruk av hjemmekontor representerer og har gjennomført nødvendige tiltak fortløpende.

I november 2020 gjennomførte vi en undersøkelse der de ansatte ble spurt om hvordan de opplevde arbeidssituasjonen under koronapandemien på hjemmekontor, både fysisk, psykososialt og knyttet til praktisk utøvelse av arbeidet. Funnene legger føringer for etatens videre håndtering av de ansattes arbeidssituasjon under pandemien. Vi fokuserer blant annet på medarbeiderskap, veiledning til mellomledere, fleksible ordninger i god dialog med leder, ansvar for egen jobbsituasjon og gode rutiner for bruk av videomøter og e-post.

Likestilling, bemanning og mangfold

Alder

Tabellen under viser aldersfordelingen ved utgangen av 2020.

Tabell 6: Aldersfordelingen med unntak av eksterne, timelønnede og pensjonistavlønnede

Aldersgruppe	Antall ansatte	Prosentvis fordeling
Under 30	-	6%
30-39	-	20%
40-49	-	22%
50-61	-	39%
Over 62	-	13%
Totalt (inkludert deltidsansatte)	**-**	**100%**

Kjønn

Ved utgangen av 2020 hadde vi totalt 45 prosent kvinnelige medarbeidere og 55 prosent menn. For å følge opp «Handlingsplanen for økt kvinneandel i marin sektor», har direktoratet som mål å øke andelen kvinnelige ledere. I 2020 hadde vi 40 ansatte i lederstillinger, hvorav 45 prosent er kvinner og 55 prosent er menn.

Ved utlysning av lederstillinger og stillinger der kvinner er underrepresenterte, blir kvinner særlig oppfordret til å søke. Vi ser, og er bevisste på, at rekrutteringen av kvinner til fagmiljøet er svært god og at dette på sikt vil øke kvinneandelen i lederstillinger.

Fiskeridirektoratet hadde i snitt én lærling innen IKT i 2020.

Utenlandsk opprinnelse

Det ble utlyst totalt 53 stillinger i Fiskeridirektoratet i 2020. I samtlige kunngjøringer ble mangfolds- og inkluderingsformuleringen brukt. Totalt er det 7 prosent som har krysset av for utenlandsk opprinnelse i søknadene. Det ble ansatt én person med innvandrerbakgrunn i direktoratet i 2020.

Når personer med innvandrerbakgrunn søker stillinger, og oppfyller kravene i utlysningen, blir minst én innkalt til intervju. Leder må alltid redegjøre for hvor mange personer med innvandrerbakgrunn som har søkt på stillingen, hvor mange av dem som er innkalt til intervju og eventuelt om noen av dem er innstilt.

Fiskeridirektoratet har fra sommeren 2019 vært med i integreringsdugnaden, der man skal anonymisere søknadene i den første utsilingen av kandidater som er aktuelle for intervju. Dette ble gjort i annenhver stilling som ble lyst ut, men fra sommeren 2020, ble samtlige søknader anonymisert. Forsøket skal evalueres av DFØ, som behandler anonyme opplysninger om ansettelsesprosessen, og det vil bli utarbeidet statistikk over resultatet av forsøket.

Nedsatt funksjonsevne

For stillinger der vi kan tilrettelegge arbeidsplassen, oppfordrer vi i utlysningsteksten personer med nedsatt funksjonsevne til å søke. I 2020 er det 0,7 prosent som har oppgitt å ha nedsatt funksjonsevne i søknaden. Ingen ble tilsatt i denne gruppen.

Hull i CV-en

I 2020 var det 2,4 prosent som påberopte seg hull i CV-en. Ingen ble tilsatt i denne gruppen.

Rekruttering og kompetanse

Når det gjelder rekruttering av kandidater til stillinger, har direktoratet i 2020 hatt stor søkermasse til de fleste utlyste stillingene. Med unntak av rekruttering av utviklingskompetanse innen IT, har vi ikke hatt nevneverdige problemer med å få ansatt personer med den kompetansen vi har etterspurt.

Våre data viser at vi heller ikke har hatt urovekkende turnover i 2020. 26 personer sluttet, og 12 av dem for å gå av med alderspensjon eller uførepensjon. De som sluttet var fordelt på ulike avdelinger og regioner og arbeidsområder.

Figur 36: Fordeling av avtalte årsverk 2020*.

*) I tillegg kommer fravær og permisjon med lønn på 8 årsverk

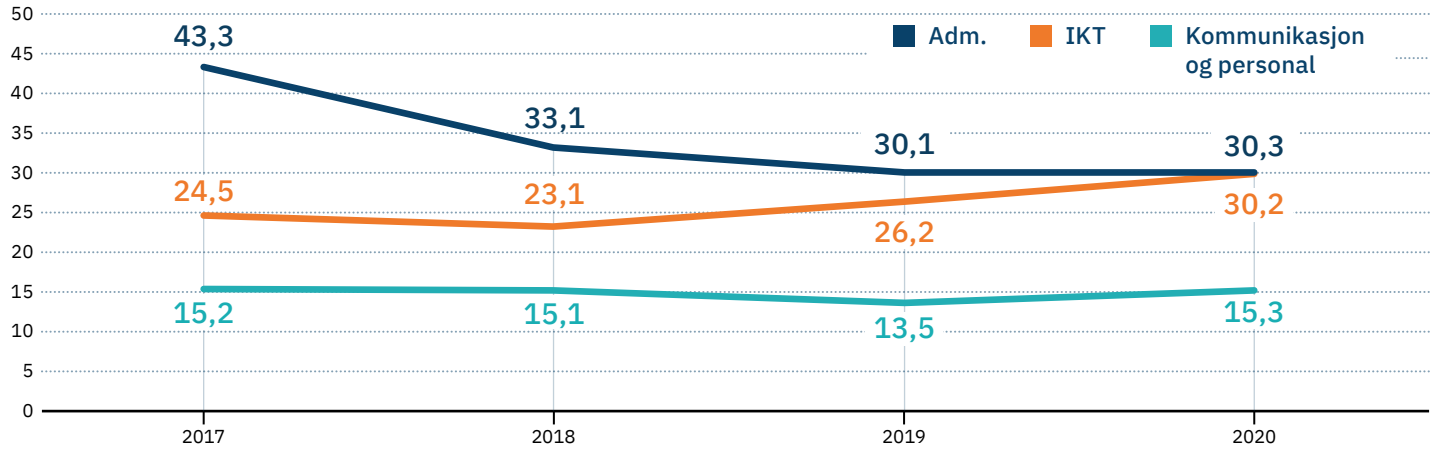

Figur 37: Avtalte årsverk på administrative områder, 2017–2020.

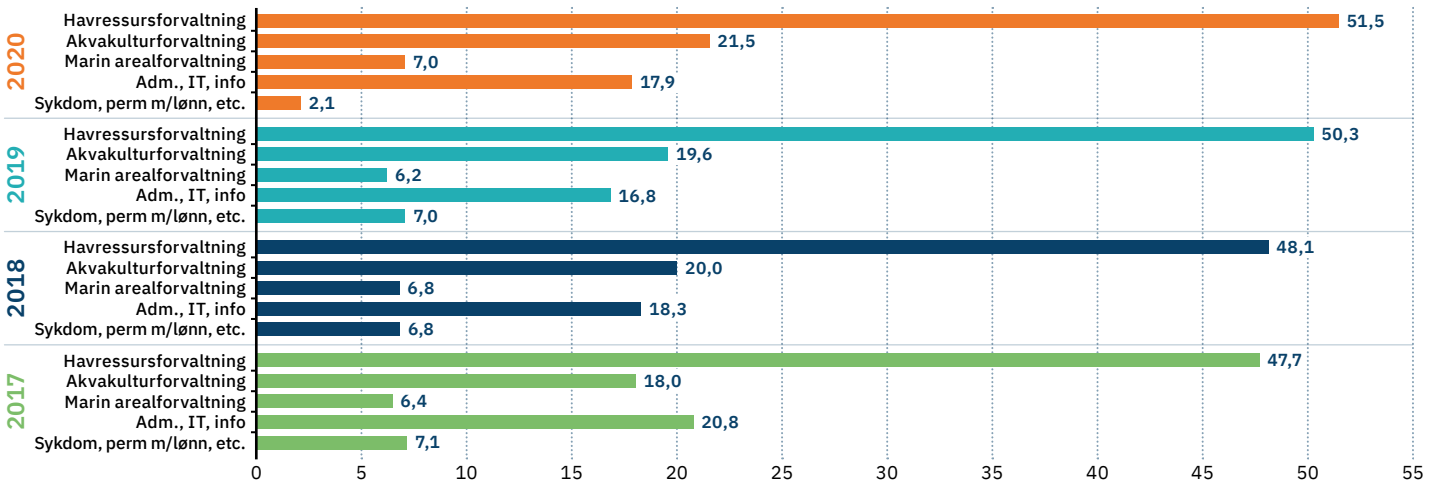

Figur 38: Prosentvis fordeling av årsverk 2017–2020.

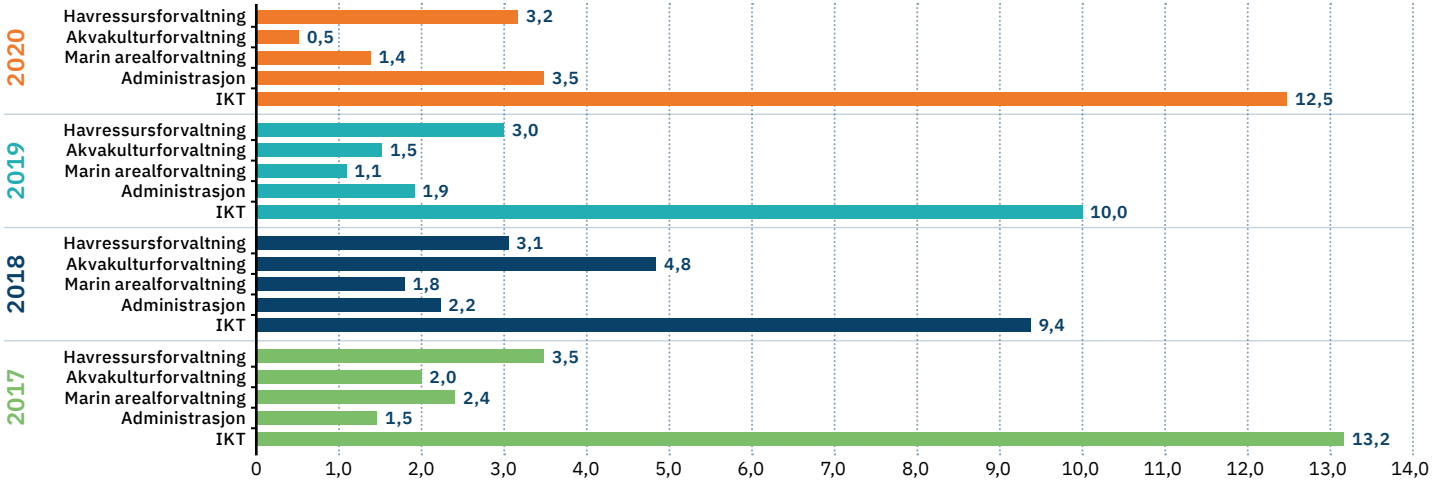

Figur 39: Kjøp av fremmedtjenester omregnet i årsverk, 2017–2020.

5 Vurdering av framtidsutsikter

Vurdering av framtidsutsikter

Fiskeridirektoratets samfunnsoppdrag er å fremme lønnsom og verdiskapende næringsaktivitet gjennom bærekraftig og brukerrettet forvaltning av marine ressurser og marint miljø. Vi forvalter fornybare naturressurser og vår forvaltning er kunnskapsbasert. Vi er avhengig av medarbeidere med høy kompetanse og forskningsbasert rådgivning av høy kvalitet for å treffe riktige forvaltningsbeslutninger.

Gjennom de siste 20-30 årene har pilene pekt oppover for fiskeri og havbruk. Våre kommersielt viktigste fiskebestander er gjenoppbygget og i god forfatning. Akvakulturproduksjonen har økt kraftig selv om den de siste årene har flatet ut. Lønnsomheten og verdiskapingen i begge sektorer er gjennomgående høy, også fordi de er basert på det som i utgangspunktet var gratis naturressurser. Samtidig har kravet til produktivitet ført til at sysselsettingen i fiskeriene er redusert.

For samfunnet er det naturligvis viktig at våre fiskebestander holdes i god forfatning framover og at det er like konkurransevilkår for næringsaktørene. Begge deler krever at det ikke fiskes utover fastsatte fiskekvoter, enten dette er forårsaket av at fisk dumpes i havet grunnet lav verdi, eller at den omsettes uten å bli registrert i ressursregnskapet. I våre årlige risikoanalyser har vi pekt på at det dessverre er stor risiko for overfiske og at høstingen av de marine ressursene ikke er i samsvar med nasjonale og internasjonale reguleringer. Innføring av kontrollavgift i fiskeriene og økte budsjettrammer til Fiskeridirektoratet, for å følge opp forslagene i NOU-en «Framtidens fiskerikontroll», vil være viktig for å ta ned risikoen.

Innen marin arealforvaltning er det også utfordringer. Hovedsakelig handler det om å sikre nok gode arealer til fremtidig vekst innen akvakultur og en god forvaltning av de kystnære fiskebestandene. Utfordringen skyldes delvis kunnskapsmangel, men også ønske fra andre sektorer i samfunnet om å disponere samme areal til andre formål. Disse interessekonfliktene er viktige å løse for at man på sikt skal kunne få den verdiskapingen som høsting av marine ressurser og økt akvakulturproduksjon kan gi det norske samfunnet.

En generell trend er at arbeidsprosesser blir digitalisert. Fiskeridirektoratet forvalter store mengder data, og en effektiv forvaltning av disse datamengdene vil være avgjørende for at samfunnsoppdraget blir løst. Vi sitter med registre over akvakulturanlegg, fiskefartøy og fiskere, og samler løpende inn data fra akvakulturnæringen, fiskerinæringen og turistfiskenæringen.

Våre registre og data brukes til regulering, kontroll, forskning, statistikk og av private og offentlige aktører som har behov for data i sine arbeidsprosesser. For å løse alle disse behovene er vi avhengig av en omlegging og modernisering av våre IT-system, og vi er i ferd med å utarbeide en informasjonsforvaltningsplan.

Vi står overfor flere moderniseringsbehov enn det er mulig å løse på kort sikt, så dette er prosesser som må tas over flere år. Det kjøpes inn konsulenttjenester for å øke tempoet, men konsulentene må også gis innføring i arbeidsprosessene av våre faste ansatte. Utfordringer innen digitalisering, og vår evne til å modernisere systemene, vil derfor kunne sette begrensninger for Fiskeridirektoratets evne til å løse samfunnsoppdraget på sikt.

En annen faktor som påvirker Fiskeridirektoratets evne til å løse samfunnsoppdraget kan være vår organisasjonsmodell. Ulike organisasjonsmodeller har alltid fordeler og ulemper, men vi må gjøre en grundig vurdering av om direktoratet er rett organisert for å løse oppdraget best mulig. En tredje faktor som er vesentlig for å løse samfunnsoppdraget er vår langsiktige evne til å rekruttere og beholde høyt kvalifiserte medarbeidere innen flere ulike fagfelt.

På noe lengre sikt vil også næringenes fotavtrykk og tilpasninger relatert til klimaendringer måtte møtes. Fiskeri- og havbruksektoren er basert på fornybare naturressurser og er avhengige av rent og rikt hav. Begge sektorene må reguleres for å hindre henholdsvis overfiske eller uakseptable miljøavtrykk. Fiskeridirektoratet er et sentralt forvaltningsorgan i denne sammenhengen.

I den grad vår evne til å løse samfunnsoppdraget svekkes, som en konsekvens av at vi ikke klarer å løse ovennevnte utfordringer, vil det på sikt hemme utviklingen av både fiskeri- og havbruksektoren og det bidraget disse næringene gir i form av matproduksjon, eksportinntekter, sysselsetting og verdiskaping langs kysten.

Fiskeridirektoratets arbeidsoppgaver har imidlertid endret seg i hele vår 120 år lange historie, og vi har et godt grunnlag for å gjøre de endringene i oppgaveløsningen som blir nødvendig. Vi har høyt kvalifiserte og motiverte ansatte og godt samarbeid med forskningsinstitusjoner og næringsorganisasjoner. Og samfunnsoppdraget er, som alle skjønner, i seg selv motiverende.

6 Årsregnskap

Årsregnskap

Ledelseskommentar

Virksomhetens formål

Fiskeridirektoratet ble etablert i Bergen i 1900 og er myndighetenes rådgivende og utøvende organ innen fiskeri- og akvakulturforvaltning i Norge. Fiskeridirektoratet skal bidra til å oppfylle Nærings- og fiskeridepartementets overordnede mål, og vårt samfunnsoppdrag er formulert som følger; «Fiskeridirektoratet skal fremme lønnsom og verdiskapende næringsaktivitet gjennom bærekraftig og brukerrettet forvaltning av marine ressurser og marint miljø.»

Bekreftelse

Årsregnskapet er avlagt i henhold til bestemmelser om økonomistyring i staten med tilhørende rundskriv fra Finansdepartementet og krav fra eget departement.

Årsregnskapet gir et dekkende bilde av virksomhetens disponible bevilgninger og av regnskapsførte utgifter, inntekter, eiendeler og gjeld.

Fiskeridirektoratet har i samråd med Nærings- og fiskeridepartementet vedtatt at Fiskeridirektoratet skal føre og rapportere sitt virksomhetsregnskap ihht. de anbefalte statlige regnskapsstandardene.

Årsregnskapet vurderes å gi et korrekt uttrykk for årets ressursbruk og virksomhetens eiendeler og gjeld.

Vesentlige forhold ved årsregnskapet

Som en følge av at inntekt fra bevilgning inntektsføres i henhold til prinsippet om motsatt sammenstilling ved årets slutt er resultatet av årets aktiviteter null.

Virksomhetens kontantutbetalinger over driftsposten er mindre enn årets bevilgning inkludert merinntekt. Mindreutgift i 2020 er om lag 9,6 mill. kroner høyere enn overført beløp fra 2019 til 2020, og om lag 7,7 mill. kroner høyere enn rammen for overføring av ubrukt bevilgning.

Artskontorapporteringen viser en nedgang i netto rapporterte driftsutgifter fra 2019 til 2020 på om lag 5,5 %. Utbetalinger til investeringer har i den samme perioden økt betydelig med 325 %, blant annet som følge av anskaffelse av et mindre kontroll og tilsynsfartøy, IT-utstyr og kontorinventar, samt ombygging av kontorlokaler.

Driftsinntekter og driftskostnader er redusert fra 2019 til 2020 med om lag 5,9 %.

Den pågående pandemien og dens restriksjoner har gjort at 2020 ikke har vært et normalt driftsår. Situasjonen har medført forskyvning i planlagt aktivet på flere områder i direktoratet. Eksempler er forsinkelse i gjennomføring av avtale med Asta om rydding i eldre arkivmateriell, utsettelse av samlinger, forsinkelser knyttet til ansettelser m.m. Videre har det vært innsparinger knyttet til overtid og reiseutgifter. Flere planlagte tokt har heller ikke kunne la seg gjennomføre og dermed ser vi en reduksjon i kostnader til leie av fiskefartøy. Samtidig har det vært en økning i kjøp i konsulenttjenester som skyldes et økt behov for IT-kompetanse.

Som følge av økte inn- og utbetalinger til/fra Havbruksfondet har postene *Innkrevingsvirksomhet og andre overføringer til staten* og *Tilskuddsforvaltning og andre overføringer fra staten* gått vesentlig opp fra 2019 til 2020.

Av nøkkeltallsoversikt fremgår at antall utførte årsverk er stabilt med 376 både i 2019 og i 2020. Lønnskostnader som andel av totale driftskostnader har økt fra 61 % i 2019 til 63,5 % i 2020. Denne økningen må ses i sammenheng med innsparing i kostnader til varer og tjenester, som reduserer de totale driftsutgiftene og dermed gjør at lønnskostnadene relativt sett blir større enn tidligere.

Revisjonsordning

Fiskeridirektoratets regnskap revideres av Riksrevisjonen. Revisjonsberetningen antas å foreligge i løpet av 2. kvartal 2021.

Fiskeridirektoratet, 19. februar 2021

Per Sandberg, Fiskeridirektør

Prinsipper for oppstilling av bevilgningsrapportering og artskontorapportering

Årsregnskap for Fiskeridirektoratet er utarbeidet og avlagt etter nærmere retningslinjer fastsatt i bestemmelser om økonomistyring i staten ("bestemmelsene"). Årsregnskapet er i henhold til krav i bestemmelsene punkt 3.4.1, nærmere bestemmelser i Finansdepartementets rundskriv R-115 av desember 2019 og eventuelle tilleggskrav fastsatt av overordnet departement.

Oppstillingen av bevilgningsrapporteringen og artskontorapporteringen er utarbeidet med utgangspunkt i bestemmelsene punkt 3.4.2 – de grunnleggende prinsippene for årsregnskapet:

a) Regnskapet følger kalenderåret.

b) Regnskapet inneholder alle rapporterte utgifter og inntekter for regnskapsåret.

c) Regnskapet er utarbeidet i tråd med kontantprinsippet.

d) Utgifter og inntekter er ført i regnskapet med brutto beløp.

Oppstillingene av bevilgnings- og artskontorapportering er utarbeidet etter de samme prinsippene, men gruppert etter ulike kontoplaner. Prinsippene samsvarer med krav i bestemmelsene punkt 3.5 til hvordan virksomhetene skal rapportere til statsregnskapet. Sumlinjen "Netto rapportert til bevilgningsregnskapet" er lik i begge oppstillingene.

Virksomheten er tilknyttet statens konsernkontoordning i Norges Bank i henhold til krav i bestemmelsene pkt. 3.7.1. Bruttobudsjetterte virksomheter tilføres ikke likviditet gjennom året, men har en trekkrettighet på sin konsernkonto. Ved årets slutt nullstilles saldoen på den enkelte oppgjørskonto ved overgang til nytt år.

Bevilgningsrapporteringen

Oppstillingen av bevilgningsrapporteringen omfatter en øvre del med bevilgningsrapporteringen og en nedre del som viser beholdninger virksomheten står oppført med i kapitalregnskapet. Bevilgningsrapporteringen viser regnskapstall som virksomheten har rapportert til statsregnskapet. Det stilles opp etter de kapitler og poster i bevilgningsregnskapet virksomheten har fullmakt til å disponere. Kolonnen samlet tildeling viser hva virksomheten har fått stilt til disposisjon i tildelingsbrev for hver statskonto (kapittel/post). Oppstillingen viser i tillegg alle finansielle eiendeler og forpliktelser virksomheten står oppført med i statens kapitalregnskap.

Mottatte fullmakter til å belaste en annen virksomhets kapittel/post (belastningsfullmakter) vises ikke i kolonnen for samlet tildeling, men er omtalt i note B til bevilgningsoppstillingen. Utgiftene knyttet til mottatte belastningsfullmakter er bokført og rapportert til statsregnskapet, og vises i kolonnen for regnskap.

Avgitte belastningsfullmakter er inkludert i kolonnen for samlet tildeling, men bokføres og rapporteres ikke til statsregnskapet fra virksomheten selv. Avgitte belastningsfullmakter bokføres og rapporteres av virksomheten som har mottatt belastningsfullmakten og vises derfor ikke i kolonnen for regnskap. De avgitte fullmaktene framkommer i note B til bevilgningsoppstillingen.

Artskontorapporteringen

Oppstillingen av artskontorapporteringen har en øvre del som viser hva som er rapportert til statsregnskapet etter standard kontoplan for statlige virksomheter og en nedre del som viser eiendeler og gjeld som inngår i mellomværende med statskassen. Artskontorapporteringen viser regnskapstall virksomheten har rapportert til statsregnskapet etter standard kontoplan for statlige virksomheter. Virksomheten har en trekkrettighet på konsernkonto i Norges Bank. Tildelingene er ikke rapportert som en inntekt til statsregnskapet og derfor ikke vist som inntekt i artskontorapporteringen.

Oppstilling av bevilgningsrapportering – 31.12.2020

Utgiftskapittel	Kapittelnavn	Post	Posttekst	Note	Samlet tildeling	Regnskap 2020	Merutgift (-) og mindreutgift
0917	Fiskeridirektoratet	01	Driftsutgifter	A	439 869 000	415 500 581	24 368 419
0917	Fiskeridirektoratet	21	Spesielle driftsutgifter	A, C	7 500 000	10 500 000	-3 000 000
0917	Fiskeridirektoratet	22	Fiskeriforskning og -overvåking, kan overføres	A, C	137 089 000	76 485 122	60 603 878
0919	Diverse fiskeriformål	22	Innsats mot marin forsøpling	A	5 000 000	0	5 000 000
0919	Diverse fiskeriformål	60	Tilskudd til kommuner og fylkeskommuner	A	2 271 406 000	2 250 000 000	21 406 000
0919	Diverse fiskeriformål	71	Tilskudd til velferdstasjoner, kan overføres	A	2 500 000	2 500 000	0
0919	Diverse fiskeriformål	74	Erstatninger, kan overføres	A, C	6 714 000	6 626 407	87 593
0919	Diverse fiskeriformål	75	Tilskudd til næringstiltak i fiskeriene, kan overføres	A, C	30 634 000	18 171 997	12 462 003
0919	Diverse fiskeriformål	76	Tilskudd til fiskeriforskning, kan overføres	A	27 356 000	7 578 303	19 777 697
0917	Fiskeridirektoratet	45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, kan overføres	A	2 100 000	1 752 633	347 367
1633	Nettoordning, statlig betalt merverdiavgift	01			0	32 671 061	-32 671 061
Sum utgiftsført					**2 930 168 000**	**2 821 786 104**	

Inntektskapittel	Kapittelnavn	Post	Posttekst	Note	Samlet tildeling	Regnskap 2020	Merinntekt og mindreinntekt (-)
3917	Fiskeridirektoratet	01	Refusjoner og diverse inntekter	D	5 850 000	9 218 186	3 368 186
3917	Fiskeridirektoratet	05	Saksbehandlingsgebyr	D	16 000 000	16 462 501	462 501
3917	Fiskeridirektoratet	13	Inntekter vederlag oppdrettskonsesjoner		7 040 000 000	7 020 633 752	-19 366 248
3917	Fiskeridirektoratet	22	Inntekter ordningen fiskeforsøk og veiledning		1 000 000	0	1 000 000
3917	Fiskeridirektoratet	86	Forvaltningssanksjoner	D	10 000 000	9 369 762	-630 238
5574	Sektoravgifter under Nærings- og fiskeridepartementet	72	Kontroll og tilsynsavgift akvakultur		28 000 000	244 000	-27 756 000
5574	Sektoravgifter under Nærings- og fiskeridepartementet	73	Årsavgift merkeregisteret		8 550 000	8 390 015	-159 985
5574	Sektoravgifter under Nærings- og fiskeridepartementet	74	Fiskeriforskningsavgift		305 000 000	307 795 537	2 795 537
5605	Renter statskassens beholdninger	83			0	33 210	33 210
5309	Tilfeldige inntekter	29	Ymse		0	803 250	
5700	Folketrygdens inntekter	72	Arbeidsgiveravgift		0	33 407 760	
Sum inntektsført					**7 414 400 000**	**7 406 357 974**	

Netto rapportert til bevilgningsregnskapet		**-4 584 571 870**
Kapitalkontoer		
60090001	Norges Bank KK /innbetalinger	7 384 463 334
60090002	Norges Bank KK/utbetalinger	-2 801 508 342
710700	Endring i mellomværende med statskassen	1 616 878
Sum rapportert		**0**

Beholdninger rapportert til kapitalregnskapet (31.12)

Konto		2020	2019	Endring
710700	Mellomværende med statskassen	-11 674 987	-13 291 866	1 616 878

Note A – Forklaring av samlet tildeling utgifter

Kapittel og post	Overført fra i fjor	Årets tildelinger	Samlet tildeling
091701	19 079 000	420 790 000	439 869 000
091721	0	7 500 000	7 500 000
091722	30 670 000	106 419 000	137 089 000
091745	0	2 100 000	2 100 000
091922	0	5 000 000	5 000 000
091960	0	2 271 406 000	2 271 406 000
091971	0	2 500 000	2 500 000
091974	2 714 000	4 000 000	6 714 000
091975	8 634 000	22 000 000	30 634 000
091976	20 056 000	7 300 000	27 356 000

Note B – Forklaring til brukte fullmakter og beregning av mulig overførbart beløp til nest år

Kapittel og post	Stikkord	Merutgift(-)/ mindre utgift	Utgiftsført av andre iht. avgitte belastnings-fullmakter(-)	Merutgift(-)/ mindreutgift etter avgitte belastnings-fullmakter	Merinntekter / mindreinntekter(-) iht. merinntekts-fullmakt	Omdisponering fra post 01 til 45 eller til post 01/21 fra neste års bevilgning	Inn-sparinger(-)	Fullmakt til å overskride bevilgning med overtid, reisetid og timelønn for november 2020*	Sum grunnlag for overføring	Maks. overførbart beløp **	Mulig overførbart beløp beregnet av virksomheten
091701/391701		24 368 419		24 368 419	3 692 986			666 903	28 728 308	21 039 500	21 039 500
091721/391722		-3 000 000		-3 000 000	-1 000 000				-4 000 000	375 000	0
091722	Kan overføres	60 603 878		60 603 878				25 513	60 629 391	197 150 000	60 629 391
091922		5 000 000		5 000 000					5 000 000		
091960		21 406 000		21 406 000					21 406 000		
091971	Kan overføres	0		0					0	5 000 000	0
091974	Kan overføres	87 593		87 593					87 593	5 900 000	87 593
091975	Kan overføres	12 462 003		12 462 003					12 462 003	48 800 000	12 462 003
091976	Kan overføres	19 777 697		19 777 697					19 777 697	15 300 000	15 300 000
091745	Kan overføres	347 367		347 367					347 367	2 100 000	347 367

*) Denne kolonnen er kun aktuell for virksomheter som er lønnskunde av DFØ og som er berørt av omleggingen av utbetalingsløsningen i DFØ. DFØ har i 2020 endret utbetalingsløsningen for overtid, reisetid og timelønn. Dette medfører at virksomheter som er lønnskunder av DFØ for regnskapsåret 2020 vil utbetale overtid for 13 måneder (november og desember 2019 og januar til november 2020). Berørte virksomheter har fått fullmakt til å overskride bevilgning i 2020 tilsvarende engangseffekten knyttet til omlegging av utbetalingsløsningen i DFØ.

**) Maksimalt beløp som kan overføres er 5% av årets bevilgning på driftspostene 01-29, unntatt post 24 eller sum av de siste to års bevilgning for poster med stikkordet «kan overføres». Se årlig rundskriv R-2 for mer detaljert informasjon om overføring av ubrukte bevilgninger.

Opplysninger om avgitte belastningsfullmakter på inntektskapitler

Kapittel og post	Merinntekt og mindreinntekt (-)	Inntektsført av andre iht. avgitte belastnings-fullmakter (+)	Merinntekt og mindreinntekt (-) etter avgitte belastningsfullmakte
391701	3 368 186	324 800	3 692 986
557472	-27 756 000	28 240 470	484 470
391786	-630 238	1 835 718	1 205 480

Forklaring til bruk av budsjettfullmakter

Mottatte belastningsfullmakter (gjelder for både utgiftskapitler og inntektskapitler)

Det ble bevilget midler til Fiskeridirektoratet over Havforskningsinstituttets kap. 926, post 45, jf. Innst. 360 S og Prop. 127 (2019-2020), i anledning utstyr til kontrollfartøy (belastningsfullmakt). I tildelingsbrev, tillegg nr. 5, ble det i stedet opprettet ny post 45 Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold på Fiskeridirektoratets budsjettkapittel med tilhørende bevilgning på 2,1 mill. kroner.

Stikkordet «kan overføres»

- Er knyttet til kap 0917 post 22 og 45 og mindreutgift vil bli søkt overført til 2021
- Er knyttet til kap 0919 post 71, 74, 75 og 76 og mindreutgift vil bli søkt overført til 2021

Stikkordet «kan benyttes under»

Ikke aktuelt

Stikkordet «overslagsbevilgning»

Ikke aktuelt

Avgitte belastningsfullmakter (utgiftsført av andre på utgiftskapitler og inntektsført av andre på inntektskapitler)

- Kap 3917, post 01 - Registerenheten i Brønnøysund
- Kap 5574, post 72 - Skatteetaten innkrevingsregnskapet for oppdrag og særavgifter
- Kap 3917, post 86 - Skatteetaten innkrevingsregnskapet for oppdrag og særavgifter

Fullmakt til å overskride driftsbevilgninger mot tilsvarende merinntekter

1. Merinntekt over kap 3917 post 01 Refusjoner og diverse inntekter, til sammen kr. 3.692.986, er nyttet under kap 0917 post 01 Fiskeridirektoratets driftsutgifter.
2. Kap 0917 post 21 og Kap 3917 post 22 må ses i sammenheng, ref. merinntektsfullmakt. Kap 3917 post 22 viser en mindreinntekt lik 1,0 mill. kroner. Det er gitt en overskridelsesfullmakt lik 4,0 mill. kroner på Kap 0917 post 21. Overskridelsesfullmakten er benyttet fullt ut, samtidig som det er tatt hensyn til mindreinntekten på Kap 3917 post 22 over Kap 0917 post 21.

Fullmakt til å overskride investeringsbevilgninger mot tilsvarende innsparing under driftsbevilgninger under samme budsjettkapittel

Ikke aktuelt

Fullmakt til å overskride driftsbevilgninger til investeringsformål mot tilsvarende innsparing i de tre følgende budsjettår

Ikke aktuelt

Innsparing i regnskapsåret som følge av bruk av fullmakt til å overskride driftsbevilgninger til investeringsformål mot tilsvarende innsparing i de tre følgende budsjettår

Ikke aktuelt

Romertallsvedtak

Ikke aktuelt

Mulig overførbart beløp

- Mulig overførbart beløp på Kap 0917 post 01 og post 22 vil bli søkt overført med henholdsvis kr. 21.039.500 og kr. 60.629.391.
- Mulig overførbart beløp på Kap 0917 post 45 vil bli søkt overført med kr. 347.367
- Mulig overførbart beløp på Kap 0919 post 74, 75 og 76 vil bli søkt overført med henholdsvis kr. 87.593, kr. 12.462.003 og kr. 15.300.000

Note C – Utbetaling per hovedformål for utvalgte poster

Kap. 917 post 21 Spesielle driftsutgifter	
Hovedformål	**Beløp**
Opprydding av tapte fiskeredskaper	7 526 328
Kampanje marin forsøpling m.m.	1 630 000
Merking av fiskeredskap	1 191 464
Slitasje på fiskeredskap	118 190
Diverse ufordelt	34 018
Sum	**10 500 000**

Kap. 919 post 74 Erstatninger	
Hovedformål	**Beløp**
Erstatning som følge av beslagleggelse av fiskefelt (tap som følge av seismikkskyting) etter vedtak i medhold av petroleumsloven § 8-2 og FOR 2008-12-12-1357	6 626 407
Sum	**6 626 407**

Kap. 919 post 75 Næringstiltak i fiskeriene	
Hovedformål	**Beløp**
Tilskudd til føring av fisk og skalldyr	15 048 525
Tilskudd til selfangst	2 123 472
Tilskudd til garantilott	1 000 000
Sum	**18 171 997**

Kap. 917 post 22 Fiskeriforskning og –overvåkning	
Hovedformål	**Beløp**
Sjøtjenesten - fartøyleie diverse fiskefartøy	22 623 487
Sjøtjenesten - fartøyleie hurtiggående fartøy (Eir+Rind)	10 668 504
Sjøtjenesten - lønn m.v.	22 093 238
Sjøtjenesten - andre driftskostnader	5 378 243
Ordningen med fiskeforsøk og utvikling - optimalisering av reketrål, utsortering av yngel	1 358 326
Ordningen med fiskeforsøk og utvikling - slitasje på fiskeredskap	750 000
Ordningen med fiskeforsøk og utvikling - gjenfinning kaserte liner	600 000
Ordningen med fiskeforsøk og utvikling - seleksjonsforsøk reketrål i Nordsjøen og Skagerak	300 000
Ordningen med fiskeforsøk og utvikling - tiltak mot sprening av trålposer i kolmulefisket	299 743
Ordningen med fiskeforsøk og utvikling - diverse mindre prosjekter	700 165
Ordningen med fiskeforsøk og utvikling - lønn m.v	1 059 105
Lønn m.v. informasjonsinnhenting, bearbeiding data andre enheter	1 811 171
Kurs/oppfølging selfangst	15 779
Andeler av IT relaterte prosjekter (samling/bearbeiding/ tilgjengeliggjøring av data)	4 655 725
Publiseringsplattform fiskeridir.no	1 250 831
Utvikle system for helhetlig informsjonsforvaltning	658 400
Ferdigstille fritidsfiskeapp, herunder mulighet for sjøpattedyrregistrering	1 202 025
Kystnære fiskeridata	1 060 378
Sum	**76 485 122**

Note D – Innbetalt per hovedtype for utvalgte poster

Kap. 3917 post 01 Refusjoner og diverse inntekter	
Hovedformål	**Beløp**
Viderefakturering av husleie/felleskostnader	4 838 792
Timer/reiseutgifter refundert fra HI for deltakelse i bistandsarbeid	1 262 268
Viderefakturering utlegg auksjon NFD	811 250
Viderfakturering utlegg gjennfangst Oppdrettsnæringens Sammenslutning	542 525
Viderefakturering utlegg vedrørende NAFO observatørordning	120 177
Tilskudd fra Nordisk Ministerråd(Clean Nordic Oceans)	259 763
Diverse refunderte utlegg	1 383 411
Sum	**9 218 186**

I tillegg er 324 800 kr bokført på posten av Registerenh.Br.sund, dette gjelder salg av registertilgang.

Kap. 3917 post 05 Saksbehandlingsgebyr	
Hovedformål	**Beløp**
Gebyr akvakultursøknader	11 489 000
Gebyr ervervstillatelser	2 667 001
Innmeldingsgebyr merkeregisteret	2 306 500
Sum	**16 462 501**

Kap. 3917 post 86 Forvaltningssanksjoner	
Hovedformål	**Beløp**
Overtredelsesgebyr havbruk	9 369 762
Sum	**9 369 762**

I tillegg er 1 835 718 kr bokført på denne posten av Skatteetaten, dette gjelder overtredelsesgebyr fiskeri.

Oppstilling av artskontorapporteringen 31.12.2020

	31.12.2020	31.12.2019
Driftsinntekter rapportert til bevilgningsregnskapet		
Innbetalinger fra tilskudd og overføringer	259 763	728 770
Salgs- og leieinnbetalinger	4 838 792	4 860 753
Andre innbetalinger	4 419 631	6 724 587
Sum innbetalinger fra drift	**9 518 186**	**12 314 111**
Driftsutgifter rapportert til bevilgningsregnskapet		
Utbetalinger til lønn	318 689 790	318 425 375
Andre utbetalinger til drift	172 631 069	203 683 254
Sum utbetalinger til drift	**491 320 859**	**522 108 629**
Netto rapporterte driftsutgifter	**481 802 673**	**509 794 519**
Investerings- og finansinntekter rapportert til bevilgningsregnskapet		
Sum investerings- og finansinntekter	**0**	**0**
Investerings- og finansutgifter rapportert til bevilgningsregnskapet		
Utbetaling til investeringer	12 915 639	3 971 226
Utbetaling av finansutgifter	1 837	9 642
Sum investerings- og finansutgifter	**12 917 477**	**3 980 868**
Netto rapporterte investerings- og finansutgifter	**12 917 477**	**3 980 868**
Innkrevingsvirksomhet og andre overføringer til staten		
Innbetaling av skatter, avgifter, gebyrer m.m.	7 362 928 778	363 611 096
Sum innkrevingsvirksomhet og andre overføringer til staten	**7 362 928 778**	**363 611 096**
Tilskuddsforvaltning og andre overføringer fra staten		
Utbetalinger av tilskudd og stønader	2 284 876 707	578 772 046
Sum tilskuddsforvaltning og andre overføringer fra staten	**2 284 876 707**	**578 772 046**
Inntekter og utgifter rapportert på felleskapitler		
Gruppelivsforsikring konto 1985 (ref. kap. 5309, inntekt)	503 250	504 244
Arbeidsgiveravgift konto 1986 (ref. kap. 5700, inntekt)	33 407 760	33 566 353
Nettoføringsordning for merverdiavgift konto 1987 (ref. kap. 1633, utgift)	32 671 061	29 596 597
Netto rapporterte utgifter på felleskapitler	**-1 239 949**	**-4 474 000**
Netto rapportert til bevilgningsregnskapet	**-4 584 571 870**	**724 462 337**

Oversikt over mellomværende med statskassen	31.12.2020	31.12.2019
Eiendeler og gjeld		
Fordringer	37 838	161 542
Skyldig skattetrekk og andre trekk	-11 646 728	-12 701 187
Skyldige offentlige avgifter	-61 077	-119 188
Annen gjeld	-5 020	-633 033
Sum mellomværende med statskassen	**-11 674 987**	**-13 291 866**

Prinsipper for oppstilling av virksomhetsregnskap

Virksomhetsregnskapet er satt opp i samsvar med de statlige regnskapsstandardene (SRS).

Transaksjonsbaserte inntekter

Transaksjoner resultatføres til verdien av vederlaget på transaksjonstidspunktet. Inntekt resultatføres når den er opptjent. Inntektsføring ved salg av varer skjer på leveringstidspunktet hvor overføring av risiko og kontroll er overført til kjøper. Salg av tjenester inntektsføres i takt med utførelsen.

Inntekter fra bevilginger og inntekt fra tilskudd og overføringer

Inntekt fra bevilgninger og inntekt fra tilskudd og overføringer resultatføres etter prinsippet om motsatt sammenstilling. Dette innebærer at inntekt fra bevilgninger og inntekt fra tilskudd og overføringer resultatføres i takt med at aktivitetene som finansieres av disse inntektene utføres, det vil si i samme periode som kostnadene påløper (motsatt sammenstilling).

Bruttobudsjetterte virksomheter har en forenklet praktisering av prinsippet om motsatt sammenstilling ved at inntekt fra bevilgninger beregnes som differansen mellom periodens kostnader og opptjente transaksjonsbaserte inntekter og eventuelle inntekter fra tilskudd og overføringer til virksomheten. En konsekvens av dette er at resultat av periodens aktiviteter blir null.

Kostnader

Utgifter som gjelder transaksjonsbaserte inntekter kostnadsføres i samme periode som tilhørende inntekt.

Utgifter som finansieres med inntekt fra bevilgning og inntekt fra tilskudd og overføringer, kostnadsføres i samme periode som aktivitetene er gjennomført og ressursene er forbrukt.

Pensjoner

SRS 25 Ytelser til ansatte legger til grunn en forenklet regnskapsmessig tilnærming til pensjoner. Statlige virksomheter skal ikke balanseføre netto pensjonsforpliktelser for ordninger til Statens pensjonskasse (SPK).

Virksomheten resultatfører arbeidsgiverandel av pensjonspremien som pensjonskostnad. Pensjon kostnadsføres som om pensjonsordningen i SPK var basert på en innskuddsplan.

Leieavtaler

Virksomheten har valgt å benytte forenklet metode i SRS 13 om leieavtaler og klassifiserer alle leieavtaler som operasjonelle leieavtaler.

Klassifisering og vurdering av anleggsmidler

Anleggsmidler er varige og betydelige eiendeler som disponeres av virksomheten. Med varige eiendeler menes eiendeler med utnyttbar levetid på 3 år eller mer. Med betydelige eiendeler forstås eiendeler med anskaffelseskost på 50 000 kroner eller mer. Anleggsmidler er balanseført til anskaffelseskost fratrukket avskrivninger.

Kontorinventar og datamaskiner (PCer, servere m.m.) med utnyttbar levetid på 3 år eller mer er balanseført som egne grupper.

Varige driftsmidler nedskrives til virkelig verdi ved endret anvendelse eller utnyttelse, dersom virkelig verdi er lavere enn balanseført verdi.

Klassifisering og vurdering av omløpsmidler og kortsiktig gjeld

Omløpsmidler og kortsiktig gjeld omfatter poster som forfaller til betaling innen ett år etter anskaffelsestidspunktet. Øvrige poster er klassifisert som anleggsmidler/langsiktig gjeld.

Omløpsmidler vurderes til det laveste av anskaffelseskost og virkelig verdi. Kortsiktig gjeld balanseføres til nominelt beløp på opptakstidspunktet.

Fordringer

Kundefordringer og andre fordringer er oppført i balansen til pålydende etter fradrag for avsetning til forventet tap. Avsetning til tap gjøres både på grunnlag av individuelle vurderinger av de enkelte fordringene og på grunnlag av tidligere erfarte tap ved en mer generell tapsavsetning.

Statens kapital

Statens kapital utgjør nettobeløpet av virksomhetens eiendeler og gjeld, og fremgår i regnskapslinjen for avregninger i balanseoppstillingen. Bruttobudsjetterte virksomheter presenterer ikke konsernkontoene i Norges Bank som bankinnskudd. Konsernkontoene inngår i regnskapslinjen avregnet med statskassen.

Innkrevingsvirksomhet og andre overføringer til staten

Innkrevingsvirksomhet og andre overføringer til staten presenteres etter samme prinsipper som de er bokført, i samsvar med SRS 10 Inntekt fra bevilgninger, tilskudd og overføringer til virksomheten, samt overføringer til og fra staten. Inntektsføring forekommer på tidspunkt for fakturering og fordring føres opp i balansen. I virksomhetsregnskapet under avsnittet for omløpsmidler er det en egen overskrift Fordringer vedrørende innkrevingsvirksomhet og andre overføringer (del B, punkt IV).

Tilskuddsforvaltning og andre overføringer fra staten

Tilskuddsforvaltning og andre overføringer fra staten presenteres etter samme prinsipper som de er bokført, i samsvar med SRS 10 Inntekt fra bevilgninger, tilskudd og overføringer til virksomheten, samt overføringer til og fra staten. Tilskudd kostnadsføres på de tidspunktet utbetalingsanmodning mottas. Per 31.12 er samtlige utbetalingsanmodninger saksbehandlet og utbetalt og det fremkommer derfor ingen gjeld i balansen.

Statlige rammebetingelser

Selvassurandørprinsippet

Staten opererer som selvassurandør. Det er følgelig ikke inkludert poster i balanse eller resultatregnskap som søker å reflektere alternative netto forsikringskostnader eller forpliktelser.

Statens konsernkontoordning

Statlige virksomheter omfattes av statens konsernkontoordning. Konsernkontoordningen innebærer at alle innbetalinger og utbetalinger daglig gjøres opp mot virksomhetens oppgjørskontoer i Norges Bank.

Virksomheten tilføres ikke likvider gjennom året, men har en trekkrettighet på sin konsernkonto. For bruttobudsjetterte virksomheter nullstilles saldoen på den enkelte oppgjørskonto i Norges Bank ved overgang til nytt regnskapsår.

Resultatregnskap

	Note	31.12.2020	31.12.2019
Driftsinntekter			
Inntekt fra bevilgninger	1	490 853 975	519 432 149
Inntekt fra tilskudd og overføringer	1	259 763	728 770
Salgs- og leieinntekter	1	4 838 792	4 860 753
Andre driftsinntekter	1	4 060 042	6 422 509
Sum driftsinntekter		**500 012 572**	**531 444 181**
Driftskostnader			
Lønnskostnader	2	317 719 784	323 074 176
Avskrivninger på varige driftsmidler og immaterielle eiendeler	3,4	4 063 259	3 963 343
Andre driftskostnader	5	178 227 692	204 397 020
Sum driftskostnader		**500 010 735**	**531 434 539**
Driftsresultat		**1 837**	**9 642**
Finansinntekter og finanskostnader			
Finanskostnader	6	1 837	9 642
Sum finanssinntekter og finanskostnader		**-1 837**	**-9 642**
Resultat av periodens aktiviteter		**0**	**0**
Avregninger og disponeringer			
Avregning med statskassen (bruttobudsjetterte)	7	0	0
Sum avregninger og disponeringer		**0**	**0**
Innkrevingsvirksomhet og andre overføringer til staten			
Avgifter og gebyrer direkte til statskassen	8	7 362 525 664	364 726 688
Avregning med statskassen innkrevingsvirksomhet		7 362 525 664	364 726 688
Sum innkrevingsvirksomhet og andre overføringer til staten		**0**	**0**
Tilskuddsforvaltning og andre overføringer fra staten			
Tilskudd til andre	9	2 284 876 707	578 772 046
Avregning med statskassen tilskuddsforvaltning		2 284 876 707	578 772 046
Sum tilskuddsforvaltning og andre overføringer fra staten		**0**	**0**

Balanse

EIENDELER	Note	31.12.2020	31.12.2019
A. Anleggsmidler			
I Immaterielle eiendeler			
Programvare og lignende rettigheter	3	181 456	114 080
Sum immaterielle eiendeler		**181 456**	**114 080**
II Varige driftsmidler			
Maskiner og transportmidler	4	6 042 524	368 535
Driftsløsøre, inventar, verktøy og lignende	4	13 549 406	10 458 489
Sum varige driftsmidler		**19 591 931**	**10 827 024**
III Finansielle anleggsmidler			
Sum finansielle anleggsmidler		**0**	**0**
Sum anleggsmidler		**19 773 386**	**10 941 104**
B. Omløpsmidler			
I Beholdning av varer og driftsmateriell			
Sum beholdning av varer og driftsmateriell		**0**	**0**
II Fordringer			
Kundefordringer	10	0	59 554
Andre fordringer	11	13 706 948	15 093 241
Sum fordringer		**13 706 948**	**15 152 795**
III Bankinnskudd, kontanter og lignende			
Sum bankinnskudd, kontanter og lignende		**0**	**0**
Sum omløpsmidler		**13 706 948**	**15 152 795**
Sum eiendeler drift		**33 480 334**	**26 093 898**
IV Fordringer vedrørende innkrevingsvirksomhet og andre overføringer			
Fordringer vedr.innkrevingsvirksomhet og andre overføringer til staten	8	1 192 967	1 678 141
Sum fordringer vedr. innkrevingsvirksomhet og andre overføringer		**1 192 967**	**1 678 141**
Sum eiendeler		**34 673 301**	**27 772 039**

Balanse

STATENS KAPITAL OG GJELD	Note	31.12.2020	31.12.2019
C. Statens kapital			
I Virksomhetskapital			
Sum virksomhetskapital		**0**	**0**
II Avregninger			
Avregnet med statskassen (bruttobudsjetterte)	7	-42 142 115	-46 976 714
Sum avregninger		**-42 142 115**	**-46 976 714**
Sum statens kapital		**-42 142 115**	**-46 976 714**
D. Gjeld			
I Avsetning for langsiktige forpliktelser			
Sum avsetninger for langsiktige forpliktelser		**0**	**0**
II Annen langsiktig gjeld			
Sum annen langsiktig gjeld		**0**	**0**
III Kortsiktig gjeld			
Leverandørgjeld		10 736 972	4 556 080
Skyldig skattetrekk		11 646 719	12 701 178
Skyldige offentlige avgifter		5 452 595	5 671 045
Avsatte feriepenger		28 689 265	28 611 764
Annen kortsiktig gjeld	12	20 289 866	23 208 687
Sum kortsiktig gjeld		**76 815 416**	**74 748 754**
Sum gjeld		**76 815 416**	**74 748 754**
Sum statens kapital og gjeld drift		**34 673 301**	**27 772 039**
IV Gjeld vedrørende tilskuddsforvaltning og andre overføringer			
Gjeld vedrørende tilskuddsforvaltning og andre overføringer fra staten	9	0	0
Sum gjeld vedrørende tilskuddsforvaltning og andre overføringer		**0**	**0**
Sum statens kapital og gjeld		**34 673 301**	**27 772 039**

Note 1: Driftsinntekter

	31.12.2020	31.12.2019
Inntekt fra bevilgninger*		
Inntekt fra bevilgninger	490 853 975	519 432 149
Sum inntekt fra bevilgninger	**490 853 975**	**519 432 149**
Inntekt fra tilskudd og overføringer		
Andre tilskudd og overføringer	259 763	728 770
Sum inntekt fra tilskudd og overføringer	**259 763**	**728 770**
Inntekt fra gebyrer		
Sum inntekt fra gebyrer	**0**	**0**
Salgs- og leieinntekter		
Leieinntekter**	4 838 792	4 860 753
Sum salgs- og leieinntekter	**4 838 792**	**4 860 753**
Andre driftsinntekter		
Andre driftsinntekter**	4 060 042	6 422 509
Sum driftsinntekter	**4 060 042**	**6 422 509**
Sum driftsinntekter	**500 012 572**	**531 444 181**

*) Etter de statlige regnskapsstandardene beregnes inntekt fra bevilgninger for bruttobudsjetterte virksomheter som differansen mellom periodens kostnader og opptjente transaksjonsbaserte inntekter og eventuelle inntekter fra tilskudd og overføringer til virksomheten. En konsekvens av dette er at resultat av periodens aktiviteter blir null.

For informasjon om mottatte bevilginger se oppstilling av bevilgningsrapportering.

**) Per 2020 splittes inntektene opp slik at leieinntekt og annen driftsrelatert inntekt fremkommer for seg selv. Tall per 2019 er omarbeidet.

Note 2: Lønnskostnader

	31.12.2020	31.12.2019
Lønn	233 201 283	237 237 834
Feriepenger	29 259 301	29 488 421
Arbeidsgiveravgift	33 225 509	34 015 013
Pensjonskostnader*	29 492 980	28 450 795
Sykepenger og andre refusjoner (-)	-9 890 262	-9 276 808
Andre ytelser	2 430 973	3 158 921
Sum lønnskostnader	**317 719 784**	**323 074 176**
Antall utførte årsverk**	**376**	**376**

*) Pensjoner kostnadsføres i resultatregnskapet basert på faktisk påløpt premie for regnskapsåret. Premiesats for 2020 er 12,0 prosent. Premiesatsen for 2019 var 12,0 prosent.

**) Jf. Personalmelding PM-2019-19: Definisjon av utførte årsverk.

Note 3: Immaterielle eiendeler

	Programvare og lignende rettigheter	Sum
Anskaffelseskost 01.01.	2 603 743	2 603 743
Tilgang i året	98 510	98 510
Avgang anskaffelseskost i året (-)	0	0
Fra immaterielle eiendeler under utførelse til annen gruppe i året	0	0
Anskaffelseskost	**2 702 253**	**2 702 253**
Akkumulerte nedskrivninger 01.01.	0	0
Nedskrivninger i året	0	0
Akkumulerte avskrivninger 01.01.	2 489 663	2 489 663
Ordinære avskrivninger i året	31 134	31 134
Akkumulerte avskrivninger avgang i året (-)	0	0
Balanseført verdi 31.12.2020	**181 456**	**181 456**

Avskrivningssatser (levetider)	5 år / lineært	Sum
Avhendelse av immaterielle eiendeler i 2020:		
Salgssum ved avgang anleggsmidler	0	0
- Bokført verdi avhendede anleggsmidler	0	0
= Regnskapsmessig gevinst/tap	0	0

Note 4: Varige driftsmidler

	Maskiner og transportmidler	Driftsløsøre, inventar, verktøy o.l.	Sum
Anskaffelseskost 01.01.	1 970 305	37 246 304	39 216 609
Tilgang i året*	5 819 458	6 977 574	12 797 032
Avgang anskaffelseskost i året (-)	0	0	0
Fra anlegg under utførelse til annen gruppe i året	0	0	0
Anskaffelseskost	**7 789 763**	**44 223 878**	**52 013 640**
Akkumulerte nedskrivninger 01.01	0	0	0
Nedskrivninger i året	0	0	0
Akkumulerte avskrivninger 01.01.	1 601 770	26 787 815	28 389 585
Ordinære avskrivninger i året	145 468	3 886 656	4 032 125
Akkumulerte avskrivninger avgang i året (-)	0	0	0
Balanseført verdi 31.12.2020	**6 042 524**	**13 549 406**	**19 591 931**

Avskrivningssatser (levetider)	3-15 år lineært	3-15 år lineært	Sum
Avhendelse av varige driftsmidler i 2020:			
Salgssum ved avgang anleggsmidler	0	0	0
- Bokført verdi avhendede anleggsmidler	0	0	0
= Regnskapsmessig gevinst/tap	0	0	0

*) I 2020 har vi anskaffet et mindre kontroll og tilsynsfartøy med et investeringsbeløp lik 5,7 mill. kroner. I tillegg er det kjøpt inn en del IT-utstyr og kontorinventar, samt investert i ny garderobe ved hovedkontoret og ombygging av kontorer i Tromsø.

Note 5: Andre driftskostnader

	31.12.2020	31.12.2019
Husleie	40 600 582	40 364 391
Vedlikehold og ombygging av leide lokaler	617 327	661 100
Andre kostnader til drift av eiendom og lokaler	5 634 331	6 785 174
Leie maskiner, inventar og lignende*	53 253 475	74 888 829
Mindre utstyrsanskaffelser	4 022 127	2 536 285
Reparasjon og vedlikehold av maskiner, utstyr mv.	612 529	858 081
Kjøp av konsulenttjenester**	40 281 024	31 648 152
Kjøp av andre fremmede tjenester	8 683 051	6 036 467
Reiser og diett***	8 224 577	21 912 771
Tap og lignende	-46 000	-7 000
Øvrige driftskostnader	16 344 671	18 712 769
Sum andre driftskostnader	**178 227 692**	**204 397 020**

*) Nedgang i *Leie maskiner, inventar og lignende* skyldes i hovedsak redusert leie av fiskefartøy. Pga. den pågående pandemien og restriksjoner i den forbindelse har det ikke vært mulig å gjennomføre flere av de planlagte toktene i 2020.

**) Økning i *Kjøp av konsulenttjenester* skyldes i hovedsak et større behov for innleie av IT- konsulenter gjennom året.

***) Nedgang i *Reiser og diett* skyldes redusert reisevirksomhet pga. den pågående pandemien og restriksjoner i den forbindelse.

Tilleggsinformasjon om operasjonelle leieavtaler*	Type eiendel				
Gjenværende varighet	Immaterielle eiendeler	Tomter, bygninger og annen fast eiendom	Maskiner og transport-midler	Driftsløsøre, inventar, verktøy og lignende	Sum
Varighet inntil 1 år	835 000	4 300 000	0	200 000	5 335 000
Varighet 1-5 år	2 581 000	5 100 000	14 500 000	0	22 181 000
Varighet over 5 år**	0	28 100 000	0	0	28 100 000
Kostnadsført leiebetaling for perioden	**3 416 000**	**37 500 000**	**14 500 000**	**200 000**	**55 616 000**

*) Kun vesentlige leieavtaler er spesifisert.

**) Husleiekontrakt ved hovedkontoret er reforhandlet i 2020.

Note 6: Finansinntekter og finanskostnader

Finansinntekter	31.12.2020	31.12.2019
Sum finansinntekter	**0**	**0**

Finanskostnader	31.12.2020	31.12.2019
Rentekostnad	1 837	9 642
Sum finanskostnader	**1 837**	**9 642**

Note 7: Sammenheng mellom avregnet med statskassen og mellomværende med statskassen (bruttobudsjetterte virksomheter)

A) Forklaring til at periodens resultat ikke er lik endring i avregnet med statskassen i balansen (konguensavvik)

	31.12.2020	31.12.2019	Endring*
Avregnet med statskassen i balansen	**-42 142 115**	**-46 976 714**	**4 834 599**

Bakgrunnen for at periodens resultat ikke er lik endring i avregnet med statskassen i balansen for bruttobudsjetterte virksomheter, er at konsernkontoene i Norges Bank inngår som en del av avregnet med statskassen i balansen. I tillegg hensyntas enkelte transaksjoner som ikke er knyttet til virksomhetens drift og transaksjoner som ikke medfører ut- eller innbetaling. Nedenfor vises de ulike postene som er grunnen til at endring i avregnet med statskassen i balansen ikke er lik balansens resultat.

Endring i avregnet med statskassen	
Konsernkontoer i Norges Bank	
Konsernkonto utbetaling	-2 801 508 342
Konsernkonto innbetaling	7 384 463 334
Netto trekk konsernkonto	**4 582 954 992**
Innbetalinger og utbetalinger som ikke inngår i virksomheten drift (er gjennomstrømningsposter)	
- Innbetaling innkrevingsvirksomhet og andre overføringer	-7 362 525 664
+ Utbetaling tilskuddsforvaltning og andre overføringer	2 284 876 707
Bokføringer som ikke går over bankkonto, men direkte mot avregning med statskassen	
+ Inntektsført fra bevilgning (underkonto 1991)	490 853 975
- Gruppeliv/arbeidsgiveravgift (underkonto 1985 og 1986)	-33 911 010
+ Nettoordning, statlig betalt merverdiavgift (underkonto 1987)	32 916 401
Andre avstemmingsposter	
Spesifikasjon av andre avstemmingsposter	0
Forskjell mellom resultatført og netto trekk på konsernkonto	**-4 834 599**
Resultat av periodens aktiviteter før avregning mot statskassen	0
Sum endring i avregnet med statskassen*	**-4 834 599**

B) Forskjellen mellom avregnet med statskassen og mellomværende med statskassen

	31.12.2020 Spesifisering av bokført avregning med statskassen	31.12.2020 Spesifisering av rapportert mellomværende med statskassen	Endring*
Immaterielle eiendeler og varige driftsmidler			
Immaterielle eiendeler	181 456	0	181 456
Varige driftsmidler	19 591 931	0	19 591 931
Sum	**19 773 386**	**0**	**19 773 386**
Finansielle anleggsmidler			
Sum	**0**	**0**	**0**
Omløpsmidler			
Andre fordringer	13 706 948	37 838	13 669 110
Fordringer vedrørende innkrevingsvirksomhet og andre overføringer til staten	1 192 967	0	1 192 967
Sum	**14 899 914**	**37 838**	**14 862 077**
Langsiktige forpliktelser og gjeld			
Sum	**0**	**0**	**0**
Kortsiktig gjeld			
Leverandørgjeld	-10 736 972	0	-10 736 972
Skyldig skattetrekk og andre trekk	-11 646 719	-11 646 728	9
Skyldige offentlige avgifter	-5 452 595	-61 077	-5 391 517
Avsatte feriepenger	-28 689 265	0	-28 689 265
Annen kortsiktig gjeld	-20 289 866	-5 020	-20 284 846
Sum	**-76 815 416**	**-11 712 825**	**-65 102 591**
Sum	**-42 142 115**	**-11 674 987**	**-30 467 128**

Mellomværende med statskassen består av kortsiktige fordringer og gjeld som etter økonomiregelverket er rapportert til statsregnskapet (S-rapport). Avregnet med statskassen viser finansieringen av virksomhetens netto eiendeler og gjeld.

Note 8: Innkrevingsvirksomhet og andre overføringer til staten

Avgifter og gebyrer direkte til statskassen	31.12.2020	31.12.2019
Skatter og avgifter, renteinntekter og utbytte m.m*	7 362 525 664	364 726 688
Sum avgifter og gebyrer direkte til statskassen	**7 362 525 664**	**364 726 688**

*) I 2020 er det inntekter knyttet til vekst i havbruksnæringen på om lag 7 021 mill. kroner. I 2019 var det ikke slike inntekter. Dette er hovedårsaken til økningen på posten. Tabellen nedenfor viser en spesifisering av hva som inngår i posten. Vi gjør oppmerksom på at Kontroll- og tilsynsavgift fra og med 2020 faktureres av Skatteetaten og det er grunnen til nedgangen fra 2019 til 2020.

Renter/tilfeldige inntekter m.m.	33 210	44 508
Saksbehandlingsgebyr	16 462 501	15 889 518
Inntekt vedelag oppdrettskonsesjoner	7 020 633 752	0
Inntekter ordningen fiskeforsøk og veiledning	0	10 738 732
Forvaltningssanksjoner	8 932 164	10 163 835
Kontroll og tilsynsavgift	-14 000	27 847 512
Årsavgift merkeregisteret	8 682 500	8 554 705
Fiskeriforskningsavgift	307 795 537	291 487 878
Sum	**7 362 525 664**	**364 726 688**

Fordringer vedrørende innkrevingsvirksomhet og andre overføringer	31.12.2020	31.12.2019
Fordringer til pålydende	1 397 002	1 928 141
Avsatt til forventet tap(-)	-204 036	-250 000
Sum fordringer vedrørende innkrevingsvirksomhet og andre overføringer til staten	**1 192 967**	**1 678 141**

Note 9: Tilskuddsforvaltning og andre overføringer fra staten

Tilskudd til andre	31.12.2020	31.12.2019
Utbetaling av tilskudd til andre*	2 284 876 707	578 772 046
Sum tilskudd til andre	**2 284 876 707**	**578 772 046**

*) I 2020 er det foretatt utbetaling til kommuner og fylkeskommuner knyttet til vekst i havbruksnæringen på 2 250 mill. kroner. Tilsvarende utbetaling i 2019 var 523 mill. kroner. Dette er hovedårsaken til økningnen på posten. Tabellen nedenfor viser en spesifisering av hva som inngår i posten.

Overføring til kommunene, vederlag havbruk	2 250 000 000	522 709 825
Tilskudd til velferdstasjoner	2 500 000	2 500 000
Erstatninger	6 626 407	2 076 332
Tilskudd til næringstiltak i fiskeriene	18 171 997	32 839 381
Tilskudd til fiskeriforskning	7 578 303	18 646 508
Sum	**2 284 876 707**	**578 772 046**

Gjeld vedrørende tilskuddsforvaltning og andre overføringer fra staten
Per 31.12.2020 er alle mottatte utbetalingsanmodninger saksbehandlet og utbetalt.

Note 10: Kundefordringer

	31.12.2020	31.12.2019
Kundefordringer til pålydende	263 964	323 554
Avsatt til forventet tap (-)	-263 964	-264 000
Sum kundefordringer	**0**	**59 554**

Note 11: Andre kortsiktige fordringer

	31.12.2020	31.12.2019
Forskuddsbetalt lønn	0	-25 970
Reiseforskudd	18 435	68 188
Personallån	18 650	4 036
Forskuddsbetalte leie*	12 030 946	12 558 055
Andre forskuddsbetalte kostnader*	940 870	1 155 209
Andre fordringer	698 047	1 333 722
Sum andre kortsiktige fordringer	**13 706 948**	**15 093 241**

*) Fra og med 2020 har vi inkludert all forskuddsbetalt leie på konto 1700, mens øvrige forskuddsbetalinger er ført mot konto 1790. Tallene for 2019 er omarbeidet slik at det er samsvar.

Note 12: Annen kortsiktig gjeld

	31.12.2020	31.12.2019
Skyldig lønn	0	-20 498
Annen gjeld til ansatte	18 062 914	19 470 689
Påløpte kostnader	2 224 090	3 352 236
Avstemmingsdifferanser ved rapportering til statsregnskapet	2 862	0
Annen kortsiktig gjeld	0	406 260
Sum annen kortsiktig gjeld	**20 289 866**	**23 208 687**

Årsverkkostnader Fiskeridirektoratet totalt

Antall utførte årsverk[1]	**393**		**383**		**376**		**376**	
	2017		**2018**		**2019**		**2020**	
	Sum kostnad	**Kostn. pr. årsv.**	**Sum kostnad**	**Kostn. pr. årsv.**	**Sum kostnad**	**Kostn. pr. årsv.**	**Sum kostnad**	**Kostn. pr. årsv.**
Driftskostnader totalt (tall i 1000 kr)	515 572	1 312	524 659	1 370	531 435	1 413	500 011	1 330
o Lønn og sos. kostn.	306 458	780	309 562	808	323 074	859	317 720	845
o Andre driftskostn.	204 421	520	210 888	551	204 397	544	178 228	474
oo – herav husleie	37 516	95	39 424	103	40 364	107	40 601	108
oo – herav leie fartøy mv.	55 591	141	66 846	175	74 889	199	53 253	142
oo – herav frememde tjenester	48 640	124	45 983	120	37 685	100	48 964	130
oo – herav reiser, diett	25 068	64	22 823	60	21 913	58	8 225	22
o Avskrivninger	4 693	12	4 208	11	3 963	11	4 063	11

1) Ref. PM-2019-03 Definisjon av utførte årsverk.

Kostnadsandeler i % av driftskostnader totalt

o Lønn og sos. kostn.	59,4 %	59,0 %	60,8 %	63,5 %
o Andre driftskostn.	39,6 %	40,2 %	38,5 %	35,6 %
oo – herav husleie	7,3 %	7,5 %	7,6 %	8,1 %
oo – herav leie fartøy mv.	10,8 %	12,7 %	14,1 %	10,7 %
oo – herav frememde tjenester	9,4 %	8,8 %	7,1 %	9,8 %
oo – herav reiser, diett	4,9 %	4,4 %	4,1 %	1,6 %
o Avskrivninger	0,9 %	0,8 %	0,7 %	0,8 %

Utvikling i årsverk i Fiskeridirektoratet (avtalte årsverk)

Sum Fiskeridirektoratet

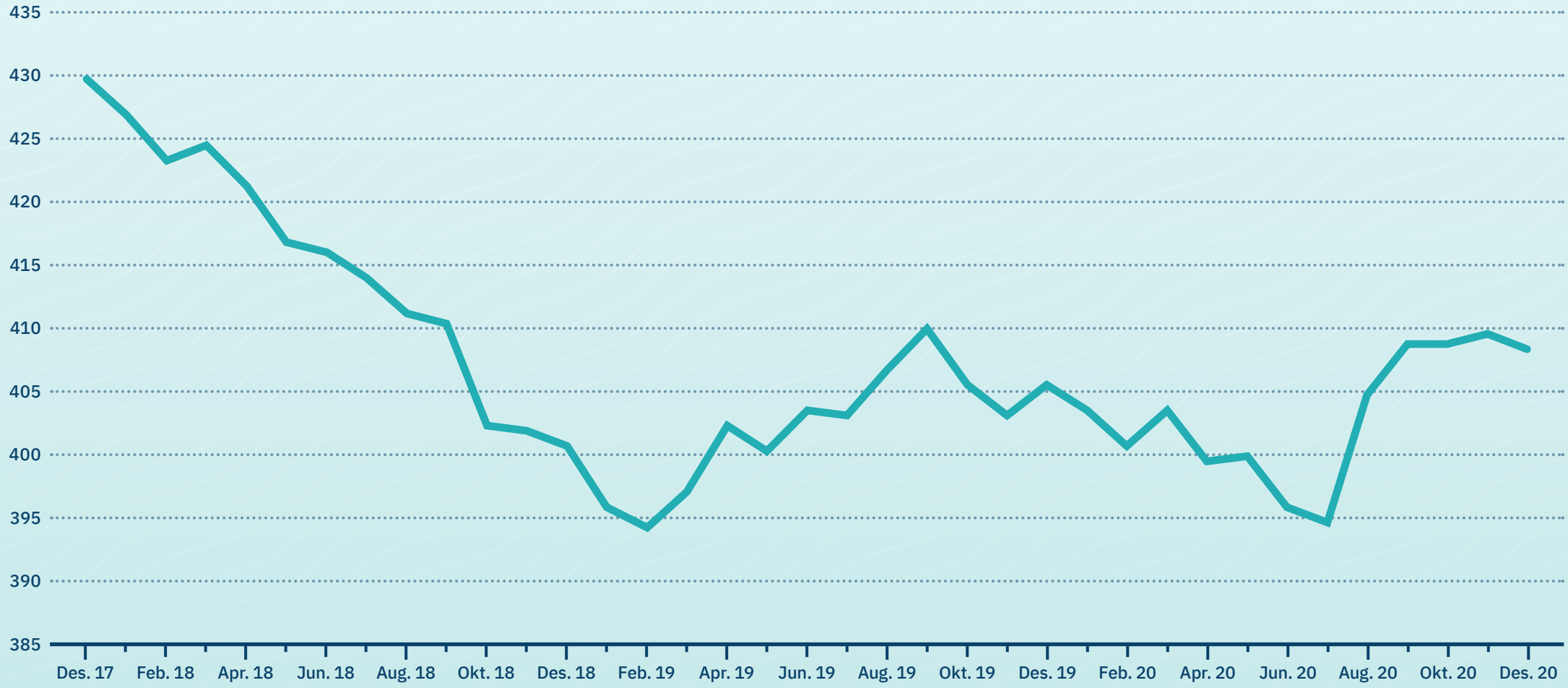

Fiskeridirektør + kom.

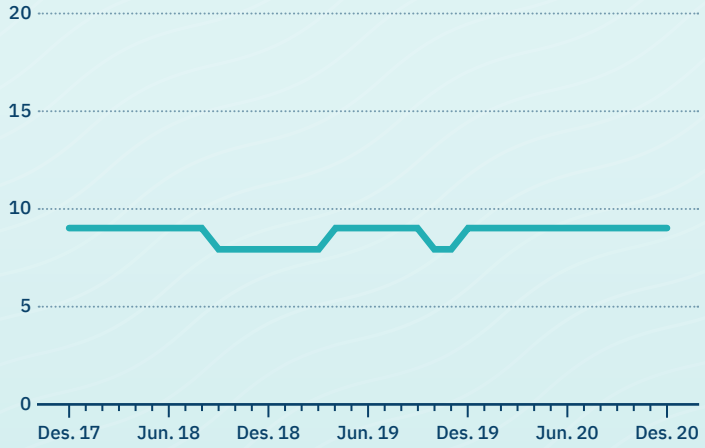

PO-staben

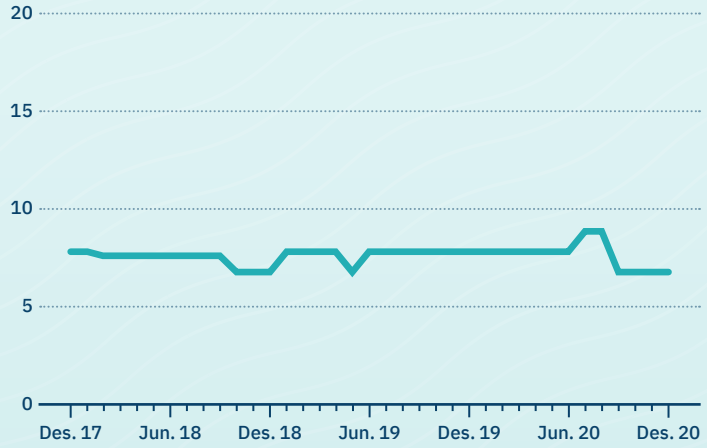

Administrasjonsavdelingen

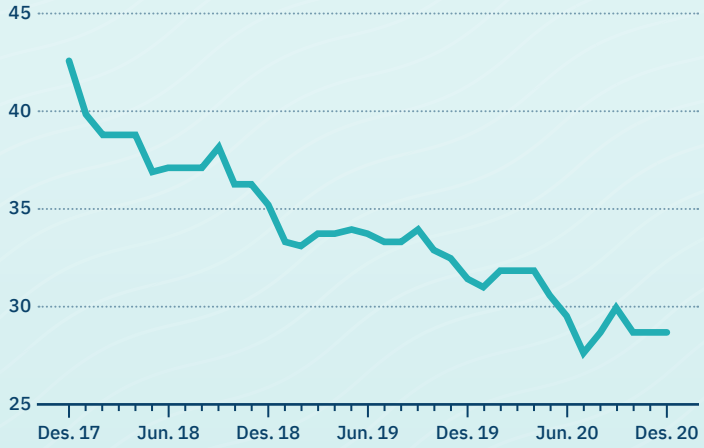

IT-avdelingen

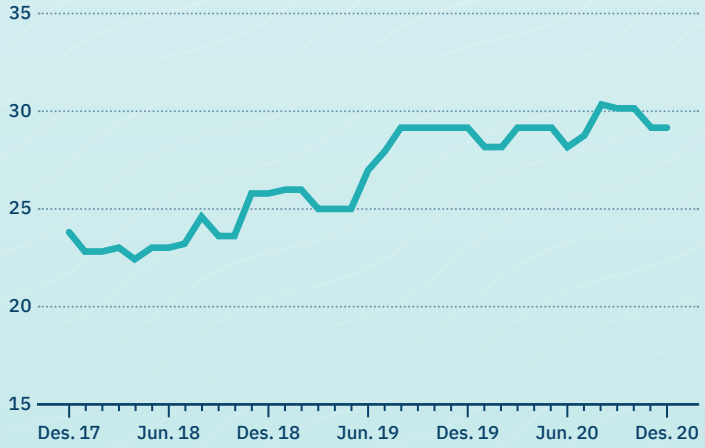

Ressursavdelingen

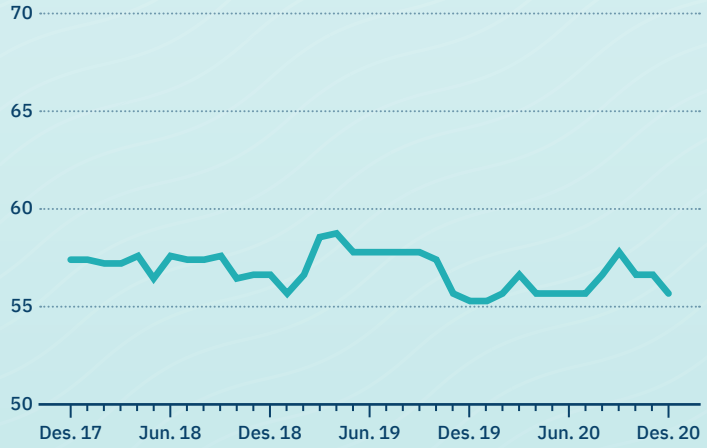

Kyst- og havbruksavdelingen

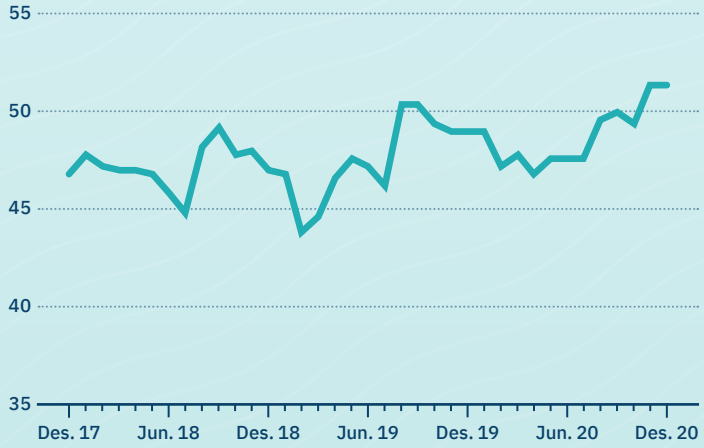

Statistikkavdelingen

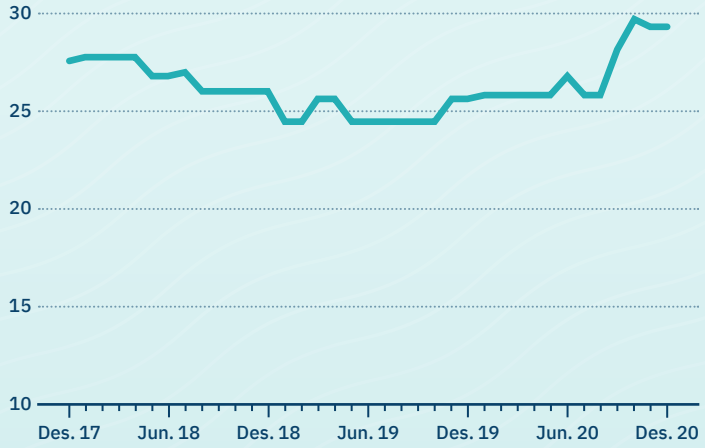

Region Nord

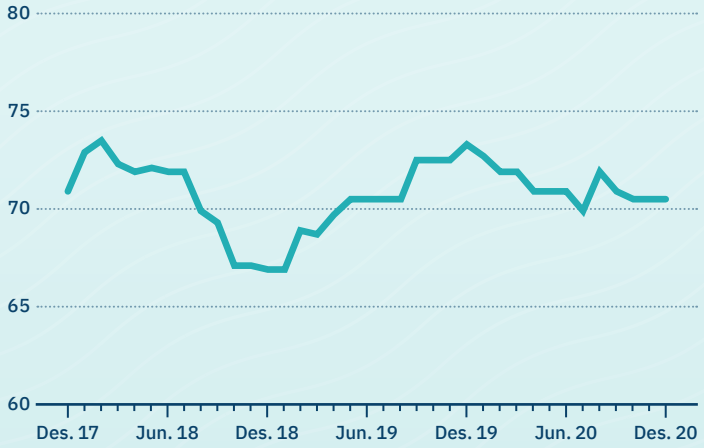

Region Nordland

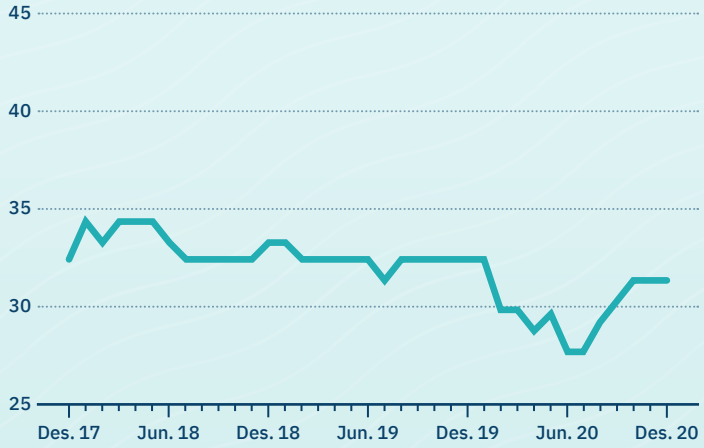

Region Midt

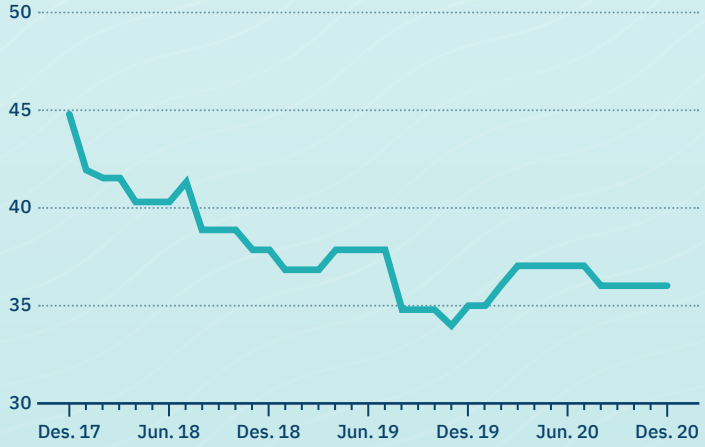

Region Vest

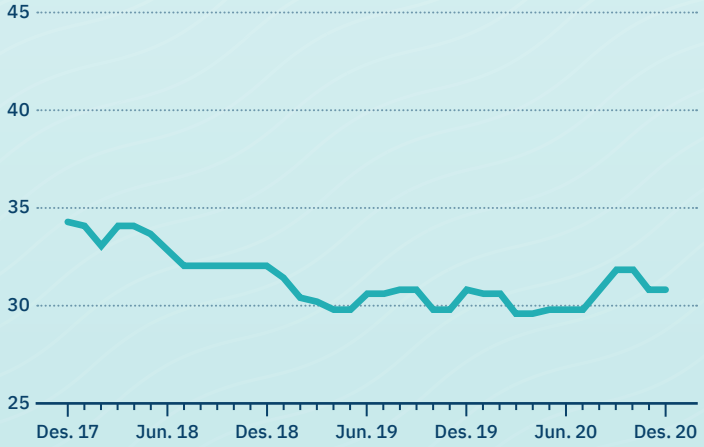

Region Sør

Vedlegg

Vedlegg 1*: Effektmål

V1 Havressursforvaltning

Verdiskaping

Effektmål 1:
Utvikling i driftsmargin og totale driftsinntekter for fiskeflåten

Figur 15: Gjennomsnittlig driftsmargin og totale driftsinntekter 1990-2019

Figur 17: Driftsmargin kystfiskegrupper 2009-2019

Figur 16: Driftsmargin utvalgte havfiskegrupper 2009-2019

Effektmålet er en del av innspill til Prop.1S og ble oversendt i et notat til NFD 12. juni 2020, for å svare opp bestilling fra NFD 4. juni 2020.

Effektmål 2:
Samlet landet kvantum og førstehåndsverdi norske fartøy

Figur 12: Norsk fangst 1945-2020. Kvantum og førstehåndsverdi

Effektmål 3:
Utvikling i fangst, antall fiskere og fangst per fisker

Figur 13 Norsk fangst 1945-2020. Antall fiskere og fangst per fisker

Effektmålet er en del av innspill til Prop.1S og ble oversendt i et notat til NFD 12. juni 2020, for å svare opp bestilling fra NFD 4. juni 2020.

*) Svarer opp vedlegg 1 i tildelingsbrevet 2020.

Effektmål 4:

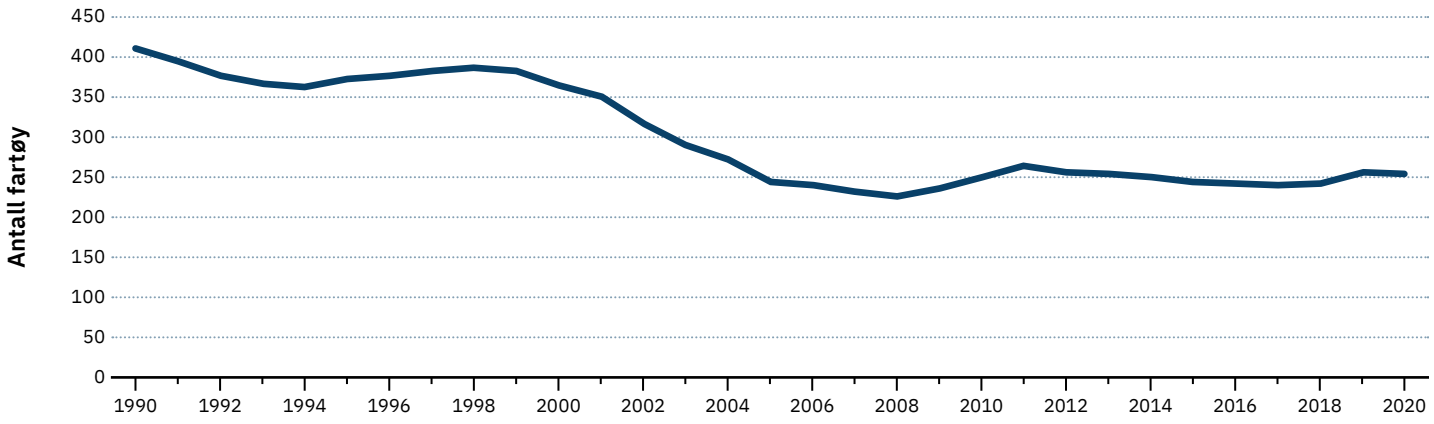

Figur 40: Utvikling i antall fartøy 28 meter og over 1990-2020.

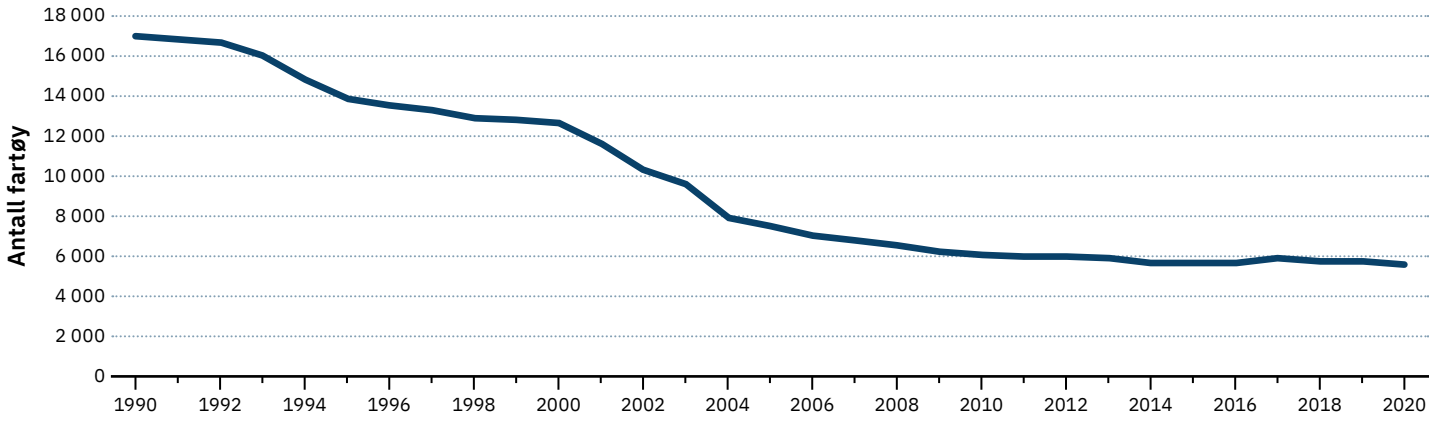

Figur 41: Utvikling i antall fartøy under 28 mater 1990-2020.

Effektmål 5:

Tabell 7: Utvikling i antall tillatelser (aktive/passive), utvalgte grupper2012 - 2020

Type tillatelse	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020[1)]
Ringnot > 90 fot	80	79	79	78	78	78	77	74	74
Ringnot 70-90 fot (SUK)	17	17	16	16	16	16	16	16	16
Pelagisk trål	32	32	28	26	25	25	24	24	24
Nordsjøtrål	6	5	5	4	4	4	4	4	4
Makrelltrål	23	23	19	17	17	17	17	17	17
NVG-trål	24	24	20	17	17	17	17	17	17
Makrell, kystnot	212	214	213	209	208	206	204	204	204
Makrell, garn/snøre	215	209	203	195	189	179	174	171	164
NVG-Kystnot	331	318	293	283	280	265	256	252	249
Sild sør, kystnot < 21,35 m	89	89	87	82	81	78	75	74	74
Torsketrål	38	37	37	37	37	36	36	36	36
Seitrål	5	5	4	4	4	4	4	4	4
Konvensjonelle havfiskefartøy	34	28	26	26	26	26	26	26	26
Seigarn, havfiskefartøy	14	14	13	13	13	13	13	13	13
Konvensjonelle kystfiskefartøy	1 912	1 894	1 855	1 810	1 774	1 737	1 729	1 724	1 709
Seinot, nord, 13 m og over, men mindre enn 500m³ lasteromsvolum	147	141	126	117	111	103	101	97	97
Seinot, sør, 13 m og over, men mindre enn 500m³ lasteromsvolum	57	57	54	52	51	51	50	50	50
Torsk sør, konv. kystfiskefartøy	59	57	56	56	53	51	50	47	45
Reketrål sør, kyst 11 m og over	141	140	132	128	123	116	114	111	106

1) Tall for 2020 er foreløpige tall.

Opplysninger om blant annet utviklingen i antall tillatelser oversendes etter avtale med NFD årlig i januar/februar.

Effektmål 7:
Gytebestand for ulike arter

Figur 11: Utviklingen i gytebestand 1985-2020

Basert på opplysninger fra ICESs rådgivningskomité (ACOM). Latest advice (ices.dk)

Effektmål 8:
Status for bestander, klasse A, B og C

Se «Prioriterte bestander og utviklingstiltak», side 20. Bestandstabeller mv. blir lagt frem på vårens reguleringsmøte og rapportert til NFD i den forbindelse. Dette er også tilgjengelig på Reguleringsmøtet.

Effektmål 9:
Indeks over utslipp/drivstofforbruk

Figur 18: Drivstofforbruk i fiskeflåten 2001-2019

V2 Akvakulturforvaltning

Verdiskaping

Effektmål 10:

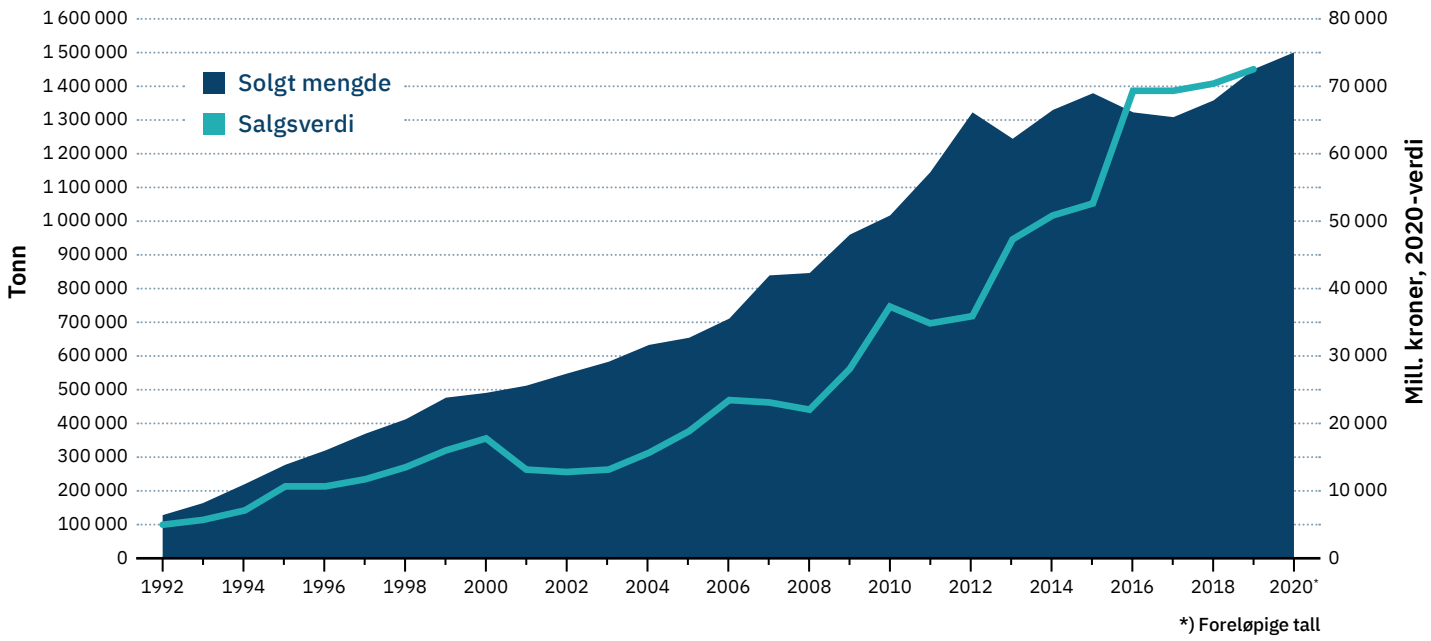

Figur 42: Totalt solgt mengde og førstehåndsverdi av oppdrettsfisk 1992-2020.

Effektmålet er en del av innspill til Prop.1S og ble oversendt i et notat til NFD 12. juni 2020, for å svare opp bestilling fra NFD 4. juni 2020.

Effektmål 11:

Antall tillatelser med produksjon av laks, regnbueørret og ørret, fordelt på fylke/region

Tabell 3: Tildelte tillatelser for laks, ørret og regnbueørret per 31.12.2020

Figur 29: Antall tildelte tillatelser for ulike produksjonsformer 1997-2020

Effektmål 12:

Indikator som sier noe om driftsmargin og produksjonskostnad per kilo

Figur 28: Gjennomsnittlig driftsmargin og gjennomsnittlig produksjonskostnad per kg laks og regnbueørret 1990-2019

Effektmålet er en del av innspill til Prop.1S og ble oversendt i et notat til NFD 12. juni 2020, for å svare opp bestilling fra NFD 4. juni 2020.

Bærekraft

Effektmål 13:
Antall innrapporterte rømte oppdrettsfisk kategorisert på laksefisk

Figur 32: Rømming av laks og regnbueørret 2014-2020

Effektmål 14:
Innslag av rømt oppdrettsfisk på gyteplassene

Se «Rømt oppdrettslaks i vassdrag», side 45.

Effektmål 15:
Andel oppdrettslokaliteter som ligger i områder med god vannkvalitet

Det er 986 tildelte akvakulturlokaliteter i sjø med laks, regnbueørret og ørret (pr 31.12.20). I Norge er det 2285 kystvannsforekomster av svært varierende størrelse. 129 lokaliteter ligger i kystvannsforekomster med moderat økologisk tilstand, 8 lokaliteter i vannforekomster med dårlig eller svært dårlig økologisk tilstand og 1 lokalitet i vannforekomst med udefinert tilstand (kilde Vann-Nett 25.2.21). Det betyr at 86 prosent av alle akvakulturlokaliteter i sjø med laks, regnbueørret og ørret ligger i kystvannsforekomster med god eller svært god økologisk tilstand. Annen akvakultur som marin fisk, blåskjell, tare og lokaliteter på land er ikke med i beregningen.

Effektmål 16:
Status/tilstand på oppdrettslokaliteter fra innrapporterte MOM B-undersøkelser

Se «Miljøovervåkning», side 48-49.

Marin arealforvaltning

Verdiskaping

Effektmål 22:
Andel innsigelser som blir tatt til følge

Fiskeridirektoratet har i 2019 fremmet 4 innsigelser til kommunale planer, hvorav én er tatt til følge og 3 er foreløpig uavklarte. 2 innsigelser gjaldt bestemmelser om forbud mot taretråling, hvorav den ene ble tatt til følge, mens den andre ble avskåret av Fylkesmannen. Den tredje innsigelsen gjaldt manglende avsetting av arealformål fiskeri. Denne er til behandling hos Fylkesmannen.

Den fjerde innsigelsen omhandler areal avsatt til akvakultur i konflikt med et viktig rekefelt.

Status her er at innsigelsen ikke er tatt til følge av kommunen, og må derfor avgjøres av departementet.

Vedlegg 2*: Organisasjonen

Tabell 8: Registreringsskjema tilstandsrapportering kjønn og mangfold per 31.12.2020

		Kjønnsbalanse			Månedslønn	
		Menn %	Kvinner %	Total (N)	Menn kroner	Kvinner kroner
Total i virksomhet	2020	55	45	422	53 185	49 692
	2019	56	44	420	48 742	47 377
Toppledelse (fiskeridirektør)	2020	100		1	116 667	
	2019		100	1		116 667
Mellomledelse (direktør for avdeling, regiondirektør)	2020	33	67	12	79 343	74 908
	2019	50	50	12	79 769	72 598
Seksjonssjef	2020	62	38	26	64 032	63 577
	2019	61	39	28	62 624	62 407
Seniorrådgiver	2020	58	42	171	53 028	51 677
	2019	59	41	174	50 942	50 254
Rådgiver	2020	44	56	106	46 549	46 208
	2019	45	55	96	44 429	44 736
Førstekonsulent	2020	20	80	5	44 167	40 503
	2019	20	80	5	34 517	39 976
Konsulent	2020		100	2		38 195
	2019		100	2		37 586

Tabell 9: Fordeling med unntak av timelønnede, eksterne og pensjonister.

		Antall tilsatte 31.12	Deltid 31.12		Midlertidig ansettelse 31.12		Foreldre-permisjon		Legemeldt sykefravær (heltid)		Legemeldt sykefravær (deltid)	
		Total (N)	M%	K%	M%	K%	M%	K%	M%	K%	M%	K%
Fiskeridirektoratet	2020	422	1,7	2,6	0,5	1,2	1,0	2,7	1,7	3,2	0,4	1,3
	2019	423	3,1	4,8	0,5	0,7	1,3	2,6	3,5	6,4	10	13,3

*) Svarer opp vedlegg 4 i tildelingsbrevet 2020.

Vedlegg 3: Årets aktiviteter og resultater

År	Kontrolltype	Ikke saksbehandlet	Advarsel	Advarsel/ inndragning	Anmeldelse	Anmeldt/ tilbakekalt	Avkortning	Bortvist	Gebyr	Ikke avgjort	Inndragning	Intet	Skriftlig	Tilbakekall	Total
2020	Dokumentkontroll	151	8		4				6	83	6	544	36		833
	Fangstkontroll	14	2					5		6		156	1		184
	Fullkontroll	3								2		7			12
	Ingen inspeksjon	25	3		1					6		108	4		146
	Kontroll av sporingsutstyr	3								4		10			17
	Lagerkontroll	8										3			11
	Låssettingskontroll	3								1		8	3		15
	Mottakskontroll	67	1						1	13		138	7		225
	Omsetningskontroll	2										1			3
	Redskapskontroll	119	60		36			1		23	1	263	18		521
	Vektkontroll	2								1		16			19
	Total	**397**	**74**		**41**			**6**	**7**	**139**	**7**	**1254**	**69**		**1 986**
2019	Dokumentkontroll	23	34	1	14	1			5	47	10	310	15		452
	Eksportkontroll											1			1
	Fangstkontroll	3	4		2				1	2	1	149			162
	Fullkontroll	1	5						2	4		28			39
	Ingen inspeksjon	7	2		2			2		8		420	3		444
	Kontroll av sporingsutstyr							1		4		17	1		23
	Lagerkontroll				1					1		14			16
	Låssettingskontroll											12			12
	Mottakskontroll	12	22		7				2	14	1	202	3	1	261
	Omsetningskontroll									2		2			4
	Redskapskontroll	21	279		561			2		22	1	368	8		1 262
	Transportkontroll											4			4
	Vektkontroll									1		22			23
	Total	**67**	**346**	**1**	**587**	**1**		**5**	**10**	**105**	**13**	**1 549**	**30**	**1**	**2 703**
2018	Dokumentkontroll	28	20	3	21		1	1	2	22	2	395		1	490
	Fangstkontroll		3					7		5		116			131
	Fullkontroll	1	30		16				14	25	6	661			736
	Ingen inspeksjon	5	3		7					5	1	421	1		443
	Kontroll av sporingsutstyr	2	1							10		41			54
	Lagerkontroll				1							45			46
	Låssettingskontroll				2					1		4			7
	Mottakskontroll	7	32		12				3	25	1	486			561
	Omsetningskontroll	1			2							7			10
	Redskapskontroll	3	160		326	1		2		4	1	164	2		663
	Transportkontroll				3							8			11
	Vektkontroll	1	3							1		33			38
	Total	**48**	**252**	**3**	**390**	**1**	**1**	**10**	**19**	**98**	**11**	**2 381**	**3**	**1**	**3 190**

Tabell 10: Antall kontroller med reaksjon 2018-2020. Fiskeridirektoratets sjøtjeneste benytter koden «ingen inspeksjon» for å vise sin toktaktivitet. Denne kontrolltypen er også med i datagrunnlaget. Tabellen inneholder ikke kontroller i SAGA for 2019 og 2020. Forklaring på de ulike reaksjonene

Tabell 11: Antall fullkontroller med reaksjon og brudd 2020, som er fra ny datakilde, SAGA.

Reaksjon	Ikke saksbehandlet	Forskrift om fiske i fiskevernsonen, Svalbard	Forskrift om kystfiskeappen	Forskrift om posisjonsrapportering mv.	Forskrift om rapportering, utlendingers fiske i NØS mv.	Forskrift om utlendingers fiske i NØS	Forskrift om utøvelse av fisket i sjøen	Havressurslova	Landingsforskriften	Totalt
Ikke saksbehandlet	65									65
Administrativ inndragning		1	1	1	1	1	1	1	1	1
Anmeldelse		1	1	1	1	1	1	1	1	1
Ingen reaksjon (Annet)	23	31	31	31	31	31	31	37	37	38
Ingen reaksjon (Ingen brudd avdekket)	270	228	228	228	228	228	228	283	283	283
Ingen reaksjon (Manglende bevis for objektive brudd)	9	6	6	6	6	6	6	11	11	11
Ingen reaksjon (Skyldkrav ikke oppfylt)	2	34	34	34	31	31	34	36	36	36
Overtredelsesgebyr	1	12	12	12	7	7	12	13	13	13
Skriftlig veiledning	5	36	36	36	12	12	36	40	40	40
Total	**371**	**318**	**318**	**318**	**313**	**313**	**318**	**324**	**324**	**389**

Årsrapport 2020

Fotokreditering:

Del 1:

Foto side 2:	© Jørgen Ree Wiig / Fiskeridirektoratet.
Foto side 3:	© Vegard Oen Hatten / Fiskeridirektoratet.
Foto side 4:	© Travel Faery / shutterstock.com.

Del 2:

Foto side 5:	© Andrey Armyagov / shutterstock.com.

Del 3:

Foto side 13:	© PhotoVisions / shutterstock.com
Foto side 21:	© Gjermund Langedal / Fiskeridirektoratet.
Foto side 22:	© Bård Aarbakke / Fiskeridirektoratet.
Foto side 23:	© Fiskeridirektoratet.
Foto side 28:	© Jørgen Ree Wiig / Fiskeridirektoratet.
Foto side 37:	© Marius Dobilas / shutterstock.com.
Foto side 43:	© Marius Dobilas / shutterstock.com
Foto side 53:	© Rich Carey / shutterstock.com
Foto side 54:	© Gjermund Langedal / Fiskeridirektoratet.
Foto side 56:	© Jørgen Ree Wiig / Fiskeridirektoratet.
Foto side 57:	© Jørgen Ree Wiig / Fiskeridirektoratet.
Foto side 59:	© Jørgen Ree Wiig / Fiskeridirektoratet.

Del 4:

Foto side 61:	© Jørgen Ree Wiig / Fiskeridirektoratet.
Foto side 66:	© Jørgen Ree Wiig / Fiskeridirektoratet.

Del 5:

Foto side 67:	© Vegard Oen Hatten / Fiskeridirektoratet.
Foto side 69:	© Vegard Oen Hatten / Fiskeridirektoratet.

Del 6:

Foto side 70:	© Jørgen Ree Wiig / Fiskeridirektoratet.

Vedlegg:

Foto side 92:	© ESB Professional / shutterstock.com.

Design:
Miksmaster Creative as – www.miksmaster.no

Alle nedlastbare figurer i denne rapporten finner du via knappen under, eller ved å klikke her.

Last ned figurer

Tilbake til start

FISKERIDIREKTORATET